EDIȚIA DE VINERI
Vol. 9

U.C.S. 2019

Antologie de proză modernă și contemporană

CUPRINS

William STYRON: Marşul cel lung..... 3

Mario Vargas LLOSA: Băieţii..... 104

MO YAN: Schimbarea 156

William STYRON

Marşul cel lung

ÎN AMIAZA fierbinte a unei zile de vară, aşa cum sunt cele din Carolina, fără fir de nor, zăcea, printre urzici, ace de pin şi ierburi stufoase de smârc, tot ce mai rămăsese din opt tineri ucişi. Pieriseră ca împroşcaţi sălbatic de şuvoiul vreunei guri de furtuni, şi acum erau numai bucăţi de oase zdrobite, zdrenţe de carne şi măruntaie, cărora ar fi fost cu neputinţă să le atribui însuşirea de a fi avut viaţă şi, cu atât mai puţin, hotărârea de a se fi putut lepăda de ea. Muriseră imediat, firește, dar nu înainte ca o străfulgerare de uimire, de spaimă, de groază să le fi străbătut mintea. Cutremurarea va fi fost – gândea locotenentul Culver, care sta privind la umbra unei ambulanţe – cumplită pentru toţi cei din preajma exploziei, vreo cincisprezece puşcaşi marini supravieţuitori, întinşi acum la pământ, acoperiţi cu pături, gemând de durere şi de spaimă şi care abia în urmă cu o jumătate de ceas aşteptaseră la rând, cu răbdare, să li se dea masa de prânz, când cele două proiectile de mortier, trase greşit – cum? de ce? (înciudată şi obsedantă, întrebarea prinsese să plutească în amiaza încinsă) – căzuseră drept pe cantină şi le spărseseră auzul, înlemnindu-i trântiţi la pământ, unde zăceau acum, vii dar într-un vălmăşag

de sânge şi creieri, tacâmuri risipite, cartofi stârciţi şi băltoace de îngheţată ce se topea. Câteva clipe în urmă, în învălmăşeală – pe când, furişat de lângă colonel, se dase după un pom ca să verse – locotenentul Culver aruncase o privire unui obraz tânăr, asudat şi mânjit de praf, tocmai când auzise glasul uimitor de limpede şi de stăpânit al ostaşului în chiar clipa aceea de dezgust, explicând:

— Domnule maior, să vă spun, eram la telefonul de câmp şi de cum au ieşit din ţeavă am ştiut că bătaia e scurtă şi atunci am urlat...

Fusese desigur o întâmplare – un accident. Dar de ce? Îl auzi pe maior strigând ceva, apoi nu mai auzi nimic, pentru că vărsa pe frunze cu un zgomot ce acoperi câtva timp strigătele şi vaierul răniţilor şi duduitul de camioane şi ambulanţe croindu-şi drum prin desiş.

Nu de vreo suferinţă de stomac vărsa ori fiindcă nu ar fi cunoscut ce e măcelul, ca să se piardă atâta cu firea. Dacă se mândrea cu ceva, era cu stomacul lui; cât priveşte sângele, văzuse destul sânge împrăştiat în Okinawa şi primise şi el, deşi nu prin vreun act eroic, o rană de şrapnel în fund – subiect care, chiar privit retrospectiv, aşa cum adeseori fusese silit să-i amintească soţiei, nu conţinea niciun element de comedie. Acum însă pur şi simplu fusese luat pe neaşteptate. Privelişte a morţii făcea parte din lucrurile acelea la care te aştepţi în

vreme de război, de care te fereşti şi care, în definitiv, sunt tolerate sau măcar trecute cu vederea, după cum treci cu vederea un cerşetor, un guturai sau o problemă socială. Dar la manevre, la instrucţie aici în ţară, în timp de pace (sau ceea ce era considerat timp de pace în acea vară înăbuşitoare de pe la începutul anilor ’50) nu simţeai o deosebită nevoie pentru o astfel de autoapărare, şi lucitorul vălmăşag de oase şi de măruntaie vinete sfărâmate, printre care mijeau, ca tot atâtea flori de metal, înduioşătoare furculiţe şi linguri, exercita asupra burţii lui Culver – o apăsare năucitoare, jignitoare, ca o lovitură de pumn. Pe de altă parte, ritmica bătaie dureroasă din frunte, după ce vărsase în neştire pe bocanci, dovedea ceea ce luni de zile încercase să-şi tăgăduiască: era prea bătrân. Nu mai era un tânăr focos abia ieşit de la Quantico, cu plăseaua cuţitului în dinţi – avea aproape treizeci de ani, era bătrân, era speriat.

Locotenentul Culver fusese chemat din nou la puşcaşii marini la începutul acelei primăveri. Când, într-o duminică dimineaţă, soţia aruncase pe patul în care sta culcat dormitând plicul cafeniu conţinând ordinul de chemare, îl prinsese o ciudată nelinişte care-l silise să umble zile întregi fără rost, dezorientat şi mormăind de unul singur. Ca şi majoritatea rezerviştilor, îşi păstrase după război livretul militar de ofiţer. Era o acţiune nesocotită, dar crezuse că o să-i

fie de folos în cazul unui conflict de ordin general, poate peste treizeci de ani, neţinând însă seama de o eventualitate ca aceea a unei intervenţii cu caracter poliţienesc în Coreea. Totul venise mult prea devreme, şi Culver fusese înmărmurit ca şi cum ar fi adormit în 1945 în vreo cazarmă şi s-ar fi trezit după vreo şase ani, ca să descopere că libertatea, prosperitatea şi seninătatea recâştigate fuseseră doar un vis luminos, puţin prelungit. Se simţea teribil de contrariat, căci ideea războiului îi ieşise cu desăvârşire din minte, şi scurtul răstimp ce-l despărţea de Okinawa fusese cel mai frumos din viaţa sa. Îi adusese, printre alte lucruri mai mărunte, o soţie iubitoare, drăgăstos pătimaşă, care trecuse asupra fetiţei lor atât firea-i drăgălaşă cât şi bogăţia unui păr bălai; o licenţă în drept al cărei rod, deşi încă puţin remunerat, tocmai începea să-l culeagă, fiind apreciat ca unul dintre cei mai capabili tineri de la o solidă firmă de avocaţi din New York; un şoricar prietenos cu numele de Howard, pe care-l lua cu sine când se plimba în Washington Square, o pisică pe care o dispreţuia şi căreia nu binevoise să-i dea un nume şi un picup care-i cânta din Haydn, Mozart şi Bach.

Până în ziua aceea, pe care se străduia s-o uite – când îi sosise ordinul, şi despre care Betsy, soţia sa, spusese cu amărăciune că era ziua când casa lor se prăbuşise – ocupaseră un apartament spaţios într-un cartier de vile, gustând prozaica

mulţumire pe care ţi-o dă mâncarea după pofta inimii, bucurându-se, bineînţeles moderat, de plăcerile pe care ţi le oferă oraşul şi supraveghind creşterea unui copil. Asta nu înseamnă că erau înfumuraţi sau anoști. Aveau un cerc larg de prieteni, în majoritate tineri avocaţi, gazetari şi medici cu soţiile lor. Se duceau la petreceri şi uneori la ţară, la sfârşit de săptămână, unde fiecare se îmbăta în voie. Nu lipseau nici certurile obişnuite într-o căsnicie, dar acestea erau rare şi se terminau repede. Amândoi se arătau prea înţelepţi pentru a îngădui unor neînţelegeri domestice să se prefacă în ceva de nesuferit; se potriveau bine şi, atât unul cât şi celălalt, erau de acord să admită, mult după luna de miere, că sunt adânc îndrăgostiţi unul de altul. Luni de zile mai târziu, în tabără, absorbit trecător de problemele vreunei trebi administrative, i se întâmpla lui Culver să ridice ochii de pe lucrare şi să privească peste întinderile fierbinţi, fumurii de nisipuri sterpe, alinându-şi plictiseala neţărmurită cu un vis în plină zi, care-i desfăşura în faţa ochilor viaţa simplă ce pierise şi farmecul ei dispărut. Mintea părea să-i ia calea unei viziuni repetate, alcătuită din atâtea şi atâtea după-amiezi de iarnă când, încotoşmănaţi până la urechi, împingând şi săltând voinicește căruciorul copilului, cu melancolicul şoricar păşind în urma lor, îşi făceau plimbarea duminicală. În asemenea zile, oraşul – cu pulsaţia lui frenetică domolită de înveşmântarea în peticele

albe, pătate de funingine, ale zăpezii proaspăt căzute – părea înzestrat cu o linişte din alte vremuri şi oamenii cu care se încrucişau în amurg erau, ca şi ei, rumeni la faţă, mulţumiţi, indiferenţi la veştile alarmante tipărite cu roşu care înfloreau la chioşcurile de ziare, sau la zvonurile rele răsunând din difuzoarele aflate departe. Lui Culver treptata mistuire a luminii din înserarea duminicii nu-i făgăduia amărăciunea unui nou început de săptămână, ci sfidarea dimineţii de luni, şi asta nu pentru că ar fi fost arţăgos, ci fiindcă era fericit. Da. Era fericit să umble prin întunericul rece şi pe sub pomii desfrunziţi, împreună cu soţia, copilul şi micul şoricar. Era fericit să se întoarcă acasă la căldură, la untul de alune şi la leberwurst, la bucuria obişnuită a îmbrăţişării de noapte bună a copilului, la hazlia bătălie dintre şoricar şi pisică, şi la muzica de dinaintea somnului.

În aceste visări, Culver gândea uneori că muzica, mai mult decât orice, îi da cheia amintirii unor vremi atât de îndepărtate când, înconjurat de căni de bere, fericit şi bine dispus, asculta uneori în seri nostalgice de iarnă vreun pasaj uitat din Haydn. Îşi amintea de succesele lui de la bară, mereu în creştere, ca şi de o serie de imagini luminoase care-l purtau spre o zi senină, depărtată, de la sfârşitul copilăriei. Acolo, ca nişte flori mlădioase, pe iarba însorită, două fetiţe drăgălaşe jucau tenis cu mişcări graţioase ca însăşi muzica şi parcă îl strigau, fără

glas, ca în vis, şi-i făceau semn fluturând din mâini.

Scârnavul orăşel de dincolo de tabără trezea încă o dată în Culver o senzaţie de dezgust. Mai fusese acolo. Lăsaseră copilaşul cu o soră şi se îndreptaseră spre miazăzi, unde la marginea oraşului găsiseră o cămăruţă într-o cabană pentru turişti. Au stat acolo două săptămâni. La tabără nu aveau loc, astfel că trebuiseră să găsească altceva unde să se poată stabili. Zadarnic. Fugeau de odăi posomorâte ca nişte celule, pentru care li se cereau chirii de cinci ori cât valorau. Li se arătau nişte adevărate colibe şi coteţe, de către oameni ale căror feţe de ţărani le trădau licărirea setei de câştig. Bătrânica, proprietara taberei turistice, era o mojică şi o escroacă, aşa încât renunţaseră în cele din urmă să mai stea acolo. Betsy plecase acasă. O sărutase luându-şi rămas bun într-o după-amiază târzie, ploioasă, în staţia de autobuz, înconjuraţi de o hoardă de puşcaşi, de valize sărăcăcioase, de hârtiuţe de bomboane zvârlite pe jos şi de copii mâhniţi – toată acea vânzoleală nesuferită, odios obişnuită, a despărţirii şi îngrijorării. A războiului. Simţise pe obraz lacrimile ei. Fusese o zi vitregă. Ploaia şiroise tot timpul pe geamuri, zmângălindu-le cu un chenar din picături cenuşii. Ca de undeva de departe, i se părea că îi povesteşte, iar şi iar, despre un trecut de prevestiri, sau despre mări tropicale, despre ţărmuri bântuite de furtuni, ori coaste abrupte, duşmănoase.

2

AUZISE şi el explozia. Tocmai şedeau la masă, la popota ofiţerilor de la postul de comandă instalat într-un crâng, când deodată, din dreapta, destul de departe şi totuşi prea aproape, venise zgomotul: o dublă detunătură, scurtă, cutremurând pământul – buum, buum! Apoi, după câteva secunde, în liniştea amiezii, când şi păsările tăcuseră şi numai rumoarea câtorva glasuri tulbura atenţia acordată mâncării, un freamăt străbătuse desişul, ca adierea unui vânt fierbinte. Prevestea parcă ceva, dar nimeni nu înţelesese ce. Frunzele foşniseră. Apoi foşnetul se oprise. Culver privi în sus, din locul unde, ghemuit, se sprijinise de un copac. Văzu cincizeci de oameni întorşi cu feţele spre locul de unde venise detunătura, ţinând surprinşi furculiţele şi cuţitele în sus. O larmă venea printre copaci, de la bucătărie. Câte-o tigaie, sau vreun ceaun cădea, spărgând tăcerea. Cineva râse. Colonelul, în apropiere, spuse maiorului... ce oare-i spuse? Culver nu-şi putea aminti. Totuşi, în clipa aceea chiar glasul lui trăda îngrijorare, înainte ca cineva să fi aflat ceva şi cel puţin cu zece minute înainte ca brigadierul radiofonist, cu numele de Hobbs – un caraghios din Oklahoma – să fi apărut în goană meşterind tutun şi ştergându-şi cu dosul palmei firimiturile de pe buze. Ţinea strâns în laba-i groasă un teanc de comunicări. Popular în serviciile

comandamentului de batalion, era unul din acei oameni părtiniţi datorită gogomăniei sau aerului lor de inocenţă. Îşi putea îngădui familiarităţi necuviincioase, care la altul ar fi fost socotite nesupunere. Pe faţa lui, de obicei năbădăioasă, se aşternuse atâta durere încât adause o spaimă în plus comunicării:

— Telegramă urgentă de la Plumbob[1], don' colonel. E lată. E iad la batalionul 3. I-a trăsnit o salvă scurtă pe cantină. Vor sanitari şi un medic. Vor şi popă. Cristoase, s-auzi ce-i acolo!

Colonelul, la început, nu zise nimic. Scurta licărire de nelinişte din ochi pierise. Pe urmă puse jos tacâmul uitându-se la Hobbs, îşi şterse mâinile cu batista şi privi ca din întâmplare spre globul soarelui, de parcă ar fi primit un raport dintre cele mai obişnuite. Nici că se putea o mai potrivită purtare a omului acestuia – gândi Culver. Prea desăvârşită pentru a fi înscenată şi totuşi cu o urmă de studiere a atitudinii pentru a fi pe deplin firească – oare câţi ani şi ce ciudate lupte interioare va fi dus ca să ajungă la perfecţiunea unei asemenea purtări? Era bine, da, nota zece, Templeton... Poate că nu era chiar o reprezentaţie de lux, dar, desigur, merita aplauze. Din locul unde şedea, Culver vedea totul cu ochi critic – obrazul gingaş cu oase mici, un chip aproape drăgălaş, îndreptat în sus. O privire de

[1] Numele convenţional al unui post strategic.

profundă meditaţie prefăcută; gâlca searbădă a limbii alunecând pe dinlăuntrul obrazului bronzat, pentru a căra un rest de mâncare; mâini mici aşezând tacticos batista pe cutele ei – toată această scenă desigur era mai hotărâtoare, mai cuceritoare decât orgolioasa şi falnica măiestrie a unui Booth[1], mai asemănătoare iscusinţei unei Bernhardt[2] care putea suci capetele bărbaţilor cu secretul celei mai mici dintre grimasele feţei. Trecură peste cincisprezece secunde înainte de a vorbi. Culver se simţea întărâtat în propria-i şovăire ce zvâcnea în el ca bătaia unei inimi, şi de tăcerea respectuoasă care, ca la o poruncă, se lăsase asupra celor cinci oameni desprinşi din vânzoleala postului de comandă: colonelul, Hobbs, maiorul Lawrence, ofiţerul de instrucţie, care cu buza de jos umezită privea deferent şi cu nelinişte la colonel, căpitanul Mannix şi el însuşi, Culver. Ici şi colo, în câte un tufiş, o păsărică glumeaţă încerca să cânte vioi, pătrunzător, dar, din depărtare, ca dintr-un miez de tăcere, părea să răzbată un lung ţipăt nedesluşit, înfiorător. Hobbs scuipă în nisip o flegmă cafenie de zeamă de tutun. Colonelul vorbi uniform, liniştit:

— Hobbs, dă-mi radioul, pune-l pe Plumbob I.

---

[1] Renumit actor american.

[2] E vorba de marea actriţă franceză Sarah Bernhardt.

Apoi către maior, fără a schimba tonul:

— Billy, trimite un curier la doctorul Patterson. Şi voi doi duceţi-vă amândoi – acolo – luaţi-l şi pe capelan. Ia jeep-ul meu. Spune-i doctorului să vină cu toţi sanitarii. Ai face bine s-o porneşti la trap.

Maiorul se ridică în picioare. Era bărbat tânăr, frumos, un puşcaş marin arătos, cu bocancii lustruiţi, cu pantalonii de doc imaculaţi, proaspăt spălaţi, aşa cum observase Culver. Deşi prin înfăţişarea sa, cu trăsături regulate, bine croit, aproape atletic, făcea să fie preferat altor militari, păstra pe obraz o urmă de candoare ca din timp de pace, care adeseori da un fel de zburdălnicie colţurilor gurii, aşa încât faţa lui tinerească, senină, adânc concentrată asupra vreunei hărţi operative ori a unui plan de aplicaţii militare sau asupra vreunui ordin, semăna cu aceea a unui băieţel de cinci ani, semeţ şi răzgâiat.

— Am înţeles, sir, spuse şi se aplecă spre colonel, folosind acea linguşire în vorbă la persoana a treia, care lui Culver i se păruse primejdios de apropiată lingerii cizmelor şi era socotită de rezervişti ca ieşită cu totul din uz: Doreşte colonelul să dăm bătaie pentru cercetarea chestiunii, aşa cum s-a ordonat, sir? Era militar de carieră.

Templeton luă de la Hobbs casca telefonică, în timp ce acesta aşeza staţia de radio jos pe nisip, lângă dânsul.

— Da, Billy, spuse fără a privi în sus, da, va fi bine aşa. O s-o

scoatem la capăt, la timp. Spune lui O'Leary să ordone companiilor să se depărteze toate la o mie trei sute.

— La ordin, am înţeles, sir.

Şi maiorul, sclipind din bocanci, o zbughi într-un nouraş de praf şi ace de pin.

— Cristoase, zise Mannix. Puse tacâmul jos şi-i dădu lui Culver un cot în coaste.

Căpitanul Mannix, comandant al companiei, era prieten cu Culver şi, de cinci luni, chiar prietenul lui cel mai apropiat. Era un evreu negricios, corpolent, din Brooklin. De vârsta lui Culver şi tot rezervist. Trebuise să-şi vândă prăvălia de aparate de radio şi să-şi lase nevasta acasă cu doi copii. Era un tip cam ciudat, cu un ascuţit simţ al umorului. Părea adeseori să aducă o umbră de alinare nu atât propriului sentiment de zădărnicie sau singurătăţii sale, cât îndeosebi lui Culver. Mannix era un om amar şi uneori îndrăzneţ şi guraliv în amărăciunea lui. Pierduse de mult accentele graţioase, cântătoare, şi vorbea ca un puşcaş marin. Îi venea mai uşor, susţinea el.

— Cristoase, şopti din nou, prea tare. Ce-o să facă Congresul cu afacerea asta? Uită-te la Billy cum o şterge la trap.

Culver nu spuse nimic. Încordarea îi slăbise puţin. Se uită în jurul său. Vestea părea să nu se fi răspândit încă la postul de comandă. Oamenii începeau să se scoale de la mese şi să se ducă să-şi cureţe farfuriile şi tacâmurile, veneau alene înapoi

printre pomi şi se trânteau jos cu capul de raniţe pentru a aţipi o clipă. Colonelul vorbea la telefon cu glas liniştit, confidenţial, cu celălalt comandant de batalion. Pierderile de oameni fuseseră mici în acea unitate — aşa înţelese Culver. Batalionul era compus, în cea mai mare parte, din rezervişti tineri din care — slavă Domnului! îşi zise deodată — nu cunoştea pe niciunul. Îl auzi apoi pe colonel urmând să făgăduiască pe îndelete un ajutor mai substanţial, şi că va fi şi el acolo, cât de curând. „Pare să fie serios, Luke? Ţine-te bine, Luke, băiatule", îl auzi Culver spunând cu ton rece şi măsurat, anost aproape, tonul unui om pentru care strâmtoarea cea mai grea ar fi trădarea tulburării şi căruia din cauza aceasta, cu prilejul vreunei aprige bătălii, i s-ar fi dat, cu mult timp în urmă, numele de „Moş-Stâncă". N-avea încă patruzeci şi cinci de ani, totuşi vorba de „moş" i se potrivea, căci cu părul său cenuşiu, lustruit, şi cu licărul visător, neclintit din ochii domoli, seamănă cu acele tinere feţe bisericeşti, îmbătrânite prematur şi poate chiar înţelepte. Culver îl văzu cum îşi scoate casca telefonică şi apoi se scoală şi o porneşte spre cortul de comandă, cu pas zburdalnic, elastic, băieţesc, strigând înapoi, peste umăr, din mers: „Mannix". Un glas nici aspru, nici poruncitor, dar nici prea prietenos. Era pur şi simplu un glas care aştepta să fie ascultat. Culver simţi deodată greutatea lui Mannix sprijinindu-se pe el când căpitanul îi puse mâna pe

umăr săltându-se de jos, de pe pământ şi murmurând:

— Cristoase, lasă-mă să mă dezmeticesc puţin, Jack, băiatule.

Mannix îl dispreţuia pe colonel. Dar, gândea Culver, în vreme ce căpitanul îl urma cu genunchii ţepeni pe colonel, dispărând şi el în cortul de comandă, Mannix dispreţuieşte tot ce are vreo legătură cu trupele de puşcaşi marini. La drept vorbind, era în această privinţă asemeni aproape tuturor rezerviştilor, numai că Mannix îşi manifesta şi-şi arăta deschis părerea. Îl ura pe Templeton nu din lipsă de consideraţie sau din cauza vreunei nedreptăţi, ci fiindcă Templeton era locotenent-colonel, militar de carieră şi fiindcă, după şase ani de libertate îl domina cu o autoritate absolută şi indiscutabilă. Mannix ar fi urât pe oricare comandant de batalion, chiar de-ar fi avut blândeţea unui Moş Crăciun; şi Culver, ascultând cârtelile hazlii dar adeseori prea zgomotoase ale lui Mannix, cum fuseseră cele de adineauri, se afla într-o continuă stare de aşteptare, jumătate de amuzament şi jumătate de spaimă. Culver se propti de un pom. Aparent, cel puţin pentru o clipă, nu avea nicio însărcinare. Deasupra lui, un avion zbârnâia spărgând liniştea. Un camion trecu prin luminiş. Căra un grup de sanitari. Erau nepăsători. Camionul dispăru. Oamenii din jurul său stăteau culcaţi cu capul pe raniţe, în atitudini închircite de somn. Îl cuprinse o toropeală apăsătoare şi pleoapele începură să i se închidă. Cu pofta unui şcolar ţinut în

clasă într-o zi de mai, dori deodată să se poată cufunda în somn. De trei zile, de când executau tema de luptă, nu mai dormise decât patru ceasuri în medie pe noapte, în ajun aproape că nu dormise niciun ceas, aşa că era de-a dreptul fericit la gândul că va putea dormi la noapte. Începu să picoteze. Frământat, se visă acasă, printre vile albe, apoi vara la mare...

— Marş forţat la noapte!

Brusc, ochii i se deschiseră. Şi i se deschiseră pe ceea ce părea să fie ecoul repetat al acelui ţipăt nedesluşit pe care-l auzise mai înainte, din depărtare, întrevăzând îngrozit şi perspectiva unei alte nopţi fără somn. Nu era nimeni. Trecuseră numai câteva clipe.

— Marş forţat la noapte! repetă glasul.

Culver privi în sus, atent, ca printr-un mozaic ameţitor de frunze şi lumină, spre faţa rumenă a sergentului O'Leary zâmbind din colţul gurii.

— Cristoase! Nu-mi mai aduce aminte, O'Leary, spuse el.

Sergentul, cu acelaşi rânjet al buzelor, arătă cu umărul spre cortul de comandă:

— Colonelul bate câmpii, aşa-i?

Râse pe sub mustaţă şi se aplecă apucându-se de un picior şi dând drumul unui oftat prefăcut.

Culver se simţi deodată învăluit într-o beznă pe care parcă o

pipăia. Nu-i venea să râdă.

— Piciorul ăla ai să ţi-l ţii cu adevărat mâine dimineaţă, şi nu în glumă, spuse el.

Rânjetul stăruia.

— Vai, n-o luaţi chiar aşa-n serios, domnule Culver, zise O'Leary. E doar o mică plimbare nocturnă. O să treacă înainte de a vă da seama.

Tăcu, răscolind cu vârful bocancului acele de pin.

— Spuneţi, ce e cu afacerea aceea cu bătaia scurtă de la batalionul 3, pe care am auzit-o? urmă el.

— Nu ştiu ce să zic, O'Leary. Tocmai citeam ziarele.

Apăru alt camion plin cu sanitari, urmat de un jeep în care se afla maiorul Lawrence cu casca pe cap, cu privirea posomorâtă a feţei sale sfidătoare, cu braţele pe piept ca un legionar roman străbătând un oraş cucerit.

— Dar, pe cât înţeleg, urmă Culver răsucindu-se, au fost răniţi destul de mulţi...

— Rău, spuse O'Leary. Pun rămăşag c-au întrebuinţat vechiturile alea pe care le aveau stocate în Guam, de prin '45. Te-ai fi aşteptat să aibă mai mult bun-simţ. Ce să spun, am văzut proiectilele alea încă din anul trecut. Zăceau acolo în stive înalte cât omul. Le ploua zi de zi. Putrezeau în junglă. Puneau poloage peste ele, dar cinci ani, e mult al dracului să laşi proiectile de 81 să zacă risipite. Mi-aduc aminte că...

Culver, aţipit din nou, îl lăsă să vorbească fără a-i mai auzi cuvintele. Deşi cu numai câţiva ani mai mare decât Culver, O'Leary era un veteran, militar activ care tocmai se reangajase pe încă patru ani. Nu puteai să nu-l îndrăgeşti. Fusese, pe când era încă puşti, la Guadalcanal[1] dar de-a lungul anilor corpul de puşcaşi marini îl formase – fără voia lui, poate – după chipul şi asemănarea sa şi el se identificase cu regulamentul, care i se grefase parcă pe un braţ sau o coapsă. Era inimos, sârguitor, şi împlinea cu o mteodică şi supusă pricepere tot ce ţinea de treburile infanteriei. Putea spune în bătaie de joc: „Colonelul bate câmpii, nu?", dar chiar în clipa aceea dacă-şi îndrepta umerii rânjind, îşi recăpăta ţinuta pe care numai un ostaş de carieră o putea avea, ca şi cum ar fi spus: „Colonelul, mă îndoiesc c-ar fi în toate minţile, dar din cuvânt n-am să-i ies".

Ca şi Hobbs radiofonistul, se bucura de-o oarecare imunitate. Astfel – îşi amintea Culver – fusese prezent în ajun la vestirea de către colonel a marşului pentru seara aceleiaşi zile, marş care trebuia să dureze treisprezece ore şi să acopere aproape 36 de mile, înapoi până la baza principală.

O'Leary îşi îngăduise să şuiere lung, sceptic, răsunător, drept în nasul colonelului şi totuşi să se aleagă cu un zâmbet blajin

[1] Insulă în Pacific, unde în 1942 – 43 s-au dat lupte grele între americani şi japonezi.

din partea acestuia, în timp ce, în lumina camuflată a cortului şi aproape în aceeaşi clipă, Mannix şoptise: „Treizeci şi şase de mile, Iisuse, Doamne", pe un ton nu mai sceptic sau mai amărât decât şuierul lui O'Leary – şi totuşi, Culver observase cum zâmbetul colonelului se mistuise, înlocuit de o subtilă, firavă umbră de întărâtare pe chipul său gingaş.

— Crezi că e prea lung? îi spusese lui Mannix colonelul, sucindu-se puţin spre el.

Nu fusese nici duşmănie şi nici vreo dojană în glasul său. Păruse de fapt numai o întrebare, formulată nevinovat, deşi poate numai părea aşa, fiindcă mai erau prezenţi în cort şi alţi doi oameni fără însărcinări speciale: O'Leary şi un sfrijit şi pipernicit de soldat ce tremura lângă staţia de radio. Era în toiul verii, dar aici în baltă nopţile erau fioroase afară, absurd de reci, iar din locul unde instalaseră cortul de comandă în acea seară – un petic de pământ moale, cleios – umezeala părea să mustească în jurul lor, pătrunzând în oase cu un fior pe care pulovere, tunici sau flanele suplimentare nu-l puteau alunga. Un petromax, singurul, se legăna deasupra lor vâjâind ca un uragan închis într-o oală de o jumătate de oca. Era singura lumină din cort, o mângâiere neînsemnată, iar căldura pe care o dădea nu întrecea pe aceea a unui opaiţ. Avea aspectul unei lumini artificiale, vlăguite, pe care ţi-ai fi putut-o închipui într-o cameră de execuţie. Sub ea, faţa colonelului, ţeapănă în timp

ce aştepta într-o scurtă şi tăcută clipă răspunsul lui Mannix, era parcă de gips, ca a unui manechin perfect şi singuratic sub un bec într-o vitrină.

— Nu, sir, spuse Mannix. Îşi revenise iute. Privi în sus, fără expresie, spre colonel, de pe scaunul său de campanie. Nu, sir, repetă, nu cred că-i prea lung, dar e sigur că de mărşăluit se va mărşălui ceva.

Colonelul mişcă din buze. Părea că vrea să fie un surâs. Nu spuse nimic, rămânând pe gânduri – mistificator, ştia să dea înveliş clipei, ca unei enigme. Vijelioasa lampă fierbea şi pufăia în tăcerea ce se aşternuse. O rachetă zbură pe sus, – undeva departe, în mlaştină, cu un trosnet scurt, ţiuitor. În cort, O'Leary sparse tăcerea cu un strănut răsunător, urmat de un râs stingherit, parcă o prelungire a strănutului şi spuse:

— Ah, don' colonel, vor fi ceva picioare frânte duminică dimineaţa...

Colonelul nu răspunse. Îşi încârligă pe după centură degetele groase. Se suci spre maior, care, cu obrazul proptit în mâini, medita privind pe deasupra mesei de campanie.

— Billy, spuse colonelul, şedeam adineauri în cortul meu şi mă gândeam... Mă gândeam la o grămadă de lucruri. M-am gândit la batalion. Mi-am zis: „Ce face batalionul? Adică ce fel de oameni am? E batalionul pregătit de luptă? Dacă mâine am întâlni un inamic care ne-ar ataca, ne-am purta cum trebuie?"

Astea erau întrebările pe care mi le puneam şi încercam să-mi dau un răspuns.

Se opri, ochii îi luceau. Buzele-i schiţară un zâmbet pieziş, ca de om ce gândeşte, ca şi cum s-ar fi luptat din nou cu întrebările ce şi le pusese. Maiorul, absorbit, ridică ochii şi-l privi pe colonel cu o privire stăruitoare, de prunc. Ţinea gura deschisă. O bobiţă de salivă îi strălucea într-o crăpătură roşiatică a buzei de jos.

— Împotriva voinţei mele, urmă colonelul, împotriva voinţei mele, am ajuns la următoarea concluzie: batalionul doarme. Se opri din nou, apoi urmă: Doarme. În special, şi se întoarse brusc spre Mannix cu un surâs subţire, în special o subunitate ce-i zice centru de comandă şi companie de serviciu.

Se lăsă cu spatele pe spătarul scaunului de campanie şi-şi mângâie încet părul de culoarea porumbului.

— Am hotărât că o mică plimbare mâine noapte ar putea fi binevenită, după ce vom fi pus la punct chestiunea... în loc de a ne întoarce la bază în camioane. Ce crezi, Billy?

— Cred că e o idee excelentă, sir. Da, o idee excelentă. De altminteri, mă gândeam de câtva timp să propun cam aşa ceva domnului colonel. Aşa, ca introducerea unui soi de *ésprit*[1] de grup.

---

[1] Spirit (fr.).

— Au nevoie de asta, Billy.

— Cu tot echipamentul, sir? supralicită O'Leary serios.

— Nu, asta ar fi puţin cam tare.

— Ahaa, spuse O'Leary uşurat.

Culver auzi deodată glasul lui Mannix:

— Chiar aşa...

— Chiar aşa, ce? îl întrebă colonelul. Nici de rândul acesta glasul nu-i era duşmănos, ci doar prevenitor, ca şi cum ar fi cunoscut răspunsul la tot ce Mannix ar fi putut întreba sau propune.

— Ei bine, chiar aşa, domnule colonel, vorbi Mannix blând, pe când Culver, încordat şi îngrijorat deodată, îşi ţinea răsuflarea – chiar fără echipament, treizeci şi şase de mile e un marş lung pentru oricine, cu-atât mai mult pentru oameni neantrenaţi, care au dus-o domol ultimii cinci sau şase ani. Compania mea, admit, nu-i cea mai straşnică formaţie din lume, dar marea majoritate a oamenilor sunt rezervişti...

— Stai puţin, căpitane, stai puţin, zise colonelul. Încă o dată, vocea netedă şi rece ca pământul mocirlos pe oare şedeau stăvilea grijuliu orice ton de doi ană şi era numai lămuritoare: Nu vreau să crezi că am ceva împotriva batalionului numai din cauza dumitale, sau mai degrabă împotriva companiei H & S[1].

[1] Headquarters & Service Company (Compania cartierului de comandă).

Dar ei nu sunt rezervişti. Sunt puşcaşi marini. *Comprend*?[1] Se sculă de pe scaun. Cred, urmă el tacticos, aproape amical, cred că e un lucru pe care tindem cu toţii să-l trecem cu vederea în zilele acestea. Am încercat să deosebim prea de-aproape două soiuri de oameni care alcătuiesc corpurile de puşcaşi marini. Adevărat e că, tehnic vorbind, o parte dintre oamenii noi sunt rezervişti, adică au un R adăugat la capătul lui USMC[2]. Dar asta, vedeţi, este o deosebire pur tehnică. Pentru că, în primul rând şi înainte de toate, sunt puşcaşi marini. Nu vreau ca puşcaşii mei marini să doarmă. Numai fiind activi vor fi nişte puşcaşi marini adevăraţi. Trebuie să fie pregătiţi. Dacă săptămâna viitoare întâlnesc un duşman care atacă, s-ar putea să fie în situaţia să facă un drum lung, lung de tot. Şi asta e ceea ce vreau să-i înveţe acest marş forţat. *Comprend*?

Pe faţă îi apăru ceea ce putea fi luat drept un surâs, şi puse încetişor şi prelungit mâna pe umărul lui Mannix, într-un soi de gest de împăciuire sau de învoire – era greu de spus care, sau de din amândouă. Tabloul era straniu pentru că, de unde sta, Culver era singurul din cort care putea să vadă expresia amândurora în aceeaşi clipă. În lumina bolnavă parcă, şi

[1] Înţelegi? (fr. – greşit, în loc de *Comprends-tu*? sau *Compris*?).

[2] United States Marine Corps (Corpurile de puşcaşi marini ale Statelor Unite).

sărăcăcioasă, feţele lor păreau nişte măşti de teatru antic din crom sau cositor. Erau într-un contrast nefiresc: rânjetul colonelului se desluşea când şi când în lumina crudă, răsfrântă pe faţa întunecată şi aplecată în jos a căpitanului, pe care, pentru o fracţiune de secundă, se întipărea, repede izgonită, o insultă care pierea. Surâsul colonelului nu era îndatoritor, dar nici neprietenos. Nu aducea a satisfacţie. Era numai cumpănire. Regăsise încă o dată starea lui obişnuită de smerenie, pe care vorbele căpitanului o tulburaseră adineauri pentru câteva momente. Lui Culver, colonelul îi era aproape drag în clipa aceea, oarecum negativ, într-un fel care nu avea nicio legătură cu dragostea, căruia însă noţiunea de „respect", deşi ura cuvântul, îi rămânea cea mai apropiată. Surâsul era cel puţin sincer. Ce importanţă avea că era şters! Era modul de a se exprima al unui om care putea fi îngâmfat, care putea să-şi dea ifose ca un actor, dar fără să fie rău sau nedrept – un om căruia i-ar fi plăcut să surprindă pe un sergent spunând despre el: „E afurisit, dar e drept!" La oameni ca Templeton, emoţiile, zâmbetele, supărările porneau ca dintr-un zel ecleziastic, preoţesc, zbătându-se în cadenţa de paradă a unui tropăit de – cizme. În temeiul unei asemenea patimi, rebelii sunt repede osândiţi, acei însă care şovăie doar găsesc uneori indulgenţă – depinde de preot. Unul poate să încline spre milă, altul, cucerit de poliloghia vreunei prescripţii, să încline spre pedeapsă şi

curte marţială. Colonelul era zelos, dar înclinat spre iertare. Nu era un tiran, şi zâmbetul său arăta că îndoielile căpitanului fuseseră iertate, poate chiar uitate. Dar numai Culver văzuse chipul căpitanului: o fulgerătoare privire plină de mânie, dar şi de suferinţă, ca o mască elină tragică sau ca faţa unui rob în cătuşe. Mannix roşi:

— Da, sir, spuse el.

Colonelul porni spre uşă. Părea că-i pierise din minte incidentul.

— Culver, spuse el, dacă poţi stabili cumva legătura prin radio cu compania Able, spune-le să plece la 0600. Dacă nu reuşeşti, trimite acolo un curier înainte de zorii zilei ca să afli dacă au primit ordinul. Se bătu cu palma în dunga pantalonilor, fără temei, mai degrabă strâmtorat. Atunci, noapte bună.

Se produse un cor de „Noapte bună, sir", apoi ieşi şi maiorul, urmat de O'Leary.

Culver se uită la ceas – era aproape trei. Mannix privi în sus, absent:

— Ai de gând să încerci să dormi un pic, Tom?

— Am încercat. E prea frig. În orice caz, am luat în primire serviciul la staţia de radio de la bobocul de aici. Cum îţi zice, flăcăule?

Băiatul de la staţia de radio tresări. Îşi ridică ochii

tremurând de frig.

— Mac Donald, sir. Era foarte tânăr, avea coşuri pe obraz şi o expresie plăcută de seriozitate; se vedea că de-abia venise din tabăra de recruţi, căci era tuns chilug.

— Bine, poţi să pleci şi să dormi niţeluş, dacă găseşti pe undeva vreo grămăjoară de ace de pin călduţe şi primitoare.

Somnoros, băiatul îşi scoase receptoarele de pe urechi şi plecă trăgând după el foaia de cort ce împiedica lumina să străbată afară.

— Am încercat, repetă Culver, dar nu mă mai pot deprinde să dorm pe pământ gol. Îmbătrânesc, am reumatism. De altfel, a fost pe-aici „Moş-Stâncă", a stat vreo două ore înainte de-a veni tu, şi mi-a umplut timpul povestind maiorului, lui O'Leary şi mie toate câte le-a făcut la Şanhai.

— E un câine.

Mannix îşi cuprinse ursuz bărbia în palme, clipind cu ochii în sus, spre peretele de pânză gol. Molfăia întruna un ciot de ţigară. Lumina părea să-i întărească trăsătura caracteristică de mongol a feţei. Avea o înfăţişare îndărătnică, morocănoasă şi mai ales de totală sleire. Tremurând, îşi trase mai strâns în jurul gâtului gulerul tunicii de campanie, apoi, cum Culver se uita la el, dădu drumul acelui surâs de haz îndârjit care vestea totdeauna momentele lui cele mai amare de răzvrătire împotriva unităţilor de puşcaşi marini, împotriva disciplinei

lor, împotriva halului lor de neputinţă, împotriva lumii – tirade care prin cinismul lor neîntemeiat ar fi fost de neîndurat, de nu le-ar fi destăinuit totdeauna cu atâta umor şi savoare şi cu un fel de plăcere parcă.

— Treizeci şi şase de *mile*, spuse el rar, cu ochii strălucind aprins. *Treizeci... şi... şase... de mile*. Doamne, Dumnezeule! Îţi dai seama ce înseamnă asta? Ei bine, e ca de la Grand Central la Stamford, în Connecticut! Ei da, află că din 1945 n-am mai umblat o sută de iarzi[1] de-a şirul. N-aş putea să merg treizeci şi şase de mile, chiar de-ar fi să fiu tras tot drumul cu săniuţa. Dar un marş forţat, înţelegi? Nu umbli chiar lelea, ştii... E ca şi cum ai alerga. E pur şi simplu două mile şi jumătate pe oră, cu o haltă de numai zece minute după fiecare ceas. Compania H & S n-o să reziste. Cel puţin aşa cred. Nu pot fi luaţi oameni neantrenaţi cum sunt ăştia pentru o asemenea treabă. După vreo două marşuri de exerciţii, de şapte, ori de zece, ori de cincisprezece mile – poate. Şi încă, să fie tineri şi odihniţi şi proaspăt ieşiţi din cazărmi. Dar câinele de colonel o să-i vadă după două mile pe toţi bătrânii ăştia fleşcăiţi, zbătându-se ca nişte peşti pe uscat. Fir-ar el al dracului să fie!

— Nu-i om rău, Alec, zise Culver. E militar activ, asta e, nu visează decât armată şi iar armată. Puţin cam sărit, ca toţi

[1] Un iard = cca. 90 cm.

militarii...

Dar Mannix reuşise să facă în aşa fel încât marşul îi apărea ameninţător. Nu era nicio îndoială în această privinţă. Culver, care până atunci nu fusese îngrijorat, socotindu-l doar ca o diversiune, o hoinăreală nocturnă prelungită – simţi o teamă zdravănă strecurându-i-se în oase odată cu răceala nopţii. Se cutremură fără voia lui. Se simţi deodată fără consistenţă, dezorientat, ca şi cum printr-o stranie dublă viziune sau prin vreun al şaptelea simţ căpătase, imperceptibil, o altă dimensiune a timpului şi a spaţiului. Poate fiindcă era atât de ostenit. Mocirlă şi iarbă îngheţată, fără un lemn mai tare sub picior, frigul absurd din toiul verii, umbra uriaş deformată a lui Mannix proiectată grosolan pe pereţii impermeabili de o lampă atât de sinistră, încât vâjâitul ei turbat părea urletul unui taifun pe mare – toate astea îl făceau să se simtă, pentru o clipă numai, ca şi cum ar fi plutit la întâmplare pe valurile unei mări, într-o cutie ameţitoare, fără ferestre, neştiind încotro se îndreaptă, spre ce punct al globului, şi lipsit de orice mijloc de a afla. Tot ce avusese în ultimii ani – soţie, copil, casă – părea să fi existat într-un trecut extrem de îndepărtat sau, din nou ca în vis, niciodată, şi ce făcuse ieri sau alaltăieri, mutându-se fără vlagă cu cortul dintr-un desiş straniu într-o mlaştină stranie, şi mai departe, într-un smârc şi mai straniu, în faţa ochilor mereu cu priveliştea unor ponoare tot mai stranii, de un verde

profund – nu avea nicio legătură, ca în visul unui om aiurind de febră. Acum, împreună cu el, spaţiul şi timpul păreau închise în cort, şi cortul fără odgoane plutind lipsit de cârmă pe un ocean negru, nemărginit.

Cu toate că Mannix se afla lângă el, se simţea cu desăvârşire singur. Se întâmplase ceva în seara aceea – ceva ce spusese sau sugerase Mannix, şi poate nici asta, ci doar o privire fugară a căpitanului, acea reţinută veche privire de zbucium, plămădită din zbucium, plămădită din clocot de răzvrătire – care se adăugase în seara aceea, o povară aproape de neîndurat peste povara singurătăţii sale. Povara aceasta era, deocamdată, doar o nelinişte. O nelinişte nelămurită şi cu atât mai ameninţătoare. Nu doar perspectiva marşului celui lung, ci istovirea ce-l făcuse, de fapt, vulnerabil la un milion de temeri nelămurite, neîntemeiate, cărora le-ar fi rezistat dacă s-ar fi simţit viguros, refăcut sau mai tânăr. Îşi simţea vârsta într-un chip apăsător. Cât de uşor ar fi fost totul la douăzeci şi trei de ani! Avea însă treizeci, şi cele şaptezeci şi două de ore nedormite îl lăsaseră cu un sentiment de sleire şi de înfrângere. Iar conştiinţa vârstei era ca o grijă ce-i sfredelea gândul, o trezire, ceva ca un fel de avertisment – şi în asta se afla pricina temerilor lui.

După şase ani de viaţă rânduită, potrivit gusturilor sale, mai cu seamă că-şi închipuise războiul înlăturat pentru totdeauna

în ceea ce îl priveşte, primea o lovitură înfricoşătoare, apocaliptică în absurdul ei, trezindu-se iarăşi în această lume de nopţi de gheaţă şi de amiezi dogoritoare, de dezordine, agitaţie şi urmăriri imaginare. Se simţea lipsit de siguranţă, dezrădăcinat, pradă spaimelor fără număr. Părea că batalionul fusese nu zile, ci săptămâni, pe urmele unui inamic invizibil, care le scăpa mereu şi îi ţinea încordaţi, mânându-i prin mlaştini şi câmpuri răscolite, peste leneşe şi adânci râuri îndepărtate. Pe hărţi, bogat presărate cu săgeţi, cu turele de tancuri şi tunuri în semne simbolice, acest inamic era considerat agresor, dar deşi nu da semne de agresiune ci fugea de ei, continuau sinistra urmărire, împroşcându-i retragerea ou obuze şi şrapnele. După cinci ore de popas, undeva într-un cort, crângul începea să aibă o caldă familiaritate, ca de cămin, aproape ca un cămin statornic, aşa că atunci când părăsea un post de comandă avea sentimentul singurătăţii şi al dezrădăcinării, urmând fără răgaz un duşman iluzoriu ba prin alte mlaştini, ciudate, ba pe cine ştie ce alte ponoare.

Oboseala îi apăsa umerii ca nişte mâini puternice. Dimineaţa se deştepta obosit ca şi cum nici n-ar fi dormit. Fiindcă erau mereu în mişcare şi lumina soarelui venea mereu din alte părţi, nu putea fi niciodată sigur, în statornica sa istovire, dacă era dimineaţa sau după-amiază. Strămutarea şi neorânduiala îl umpleau de o îngrijorare pe care cu şase ani în urmă n-ar fi

resimţit-o — şi ea îi sporea oboseala. Chiar şi cortul, în mărunta statornicie de acum, ar fi putut avea ceva din farmecul căminului, de care era atât de aprig flămând, dacă n-ar fi fost atât de rece şi n-ar fi adus atât de mult a coşciug, aşa cum şedea în el tremurând de spaimă.

Gândi apoi că era într-adevăr îngrozit de marş, de perspectiva celor treizeci şi şase de mile. Nu din pricina lungimii lui, a acestui marş care n-avea niciun sens, ci pentru că era sigur că nu va fi în stare să-l facă. Îl molipsise teama lui Mannix. Şi se întrebă atunci dacă teama lui Mannix era la fel ca a lui: că oricare i-ar fi ura împotriva ordinului şi împotriva corpului de puşcaşi marini, totuşi o mândrie nefirească, turnată picătură cu picătură, l-ar face să mărşăluiască până ar cădea. Îşi ridică ochii spre Mannix şi spuse:

— Crezi, Al, că-l poţi face?

Mannix îşi lovi cu putere genunchiul. Parcă n-ar fi auzit întrebarea. Lui Culver senzaţia de ameţeală îi trecu, aşa că se sculă ca să-şi încălzească mâinile la căldura lămpii.

— Pun rămăşag că dacă regimentul sau divizia află despre asta, o să-i pună ticălosului iavaşaua.

— Au aflat, şi au spus: foarte bine...

— Ce vrei să zici? De unde ştii?

— Aşa a spus el, înainte ca tu să fi intrat. A telefonat la bază pentru învoire, sau cel puţin aşa mi-a spus.

— Ticălosul!

— N-ar fi îndrăznit dacă n-ar avea aprobarea, adăugă Culver. Ce nu pot înţelege e de ce o fi fost de acord regimentul.

— Porcul! Netrebnicul! Nu-i din cauza companiei H & S. Ştii asta. E fiindcă-i pare o ispravă teribilă, vrea să se zică despre el că-i grozav, că-i colosal.

— Există totuşi o mângâiere, spuse Culver după o pauză, dacă-ţi poate folosi vreuna...

— Care, pentru numele lui Dumnezeu?

— „Moş-Stâncă", sau cum i se mai zice, face şi el marşul...

— Crezi? vorbi Mannix cu îndoială.

— Ştiu, şi o ştii şi tu. N-ar îndrăzni să nu meargă cu oamenii săi până la capăt.

Mannix rămase o clipă tăcut. Apoi, hain, ca urmărit de ideea că nicio faptă de-a lui Templeton n-ar putea rămâne nepătată de vreo răutate pregătită cu socoteală, spuse:

— Da. Porcul de câine e făcut pentru astfel de lucruri: a mărşăluit şase ani prin toate sălbăticiile ca să fie în formă, pe când tipii cu scaun la cap, ca tine şi ca mine, stăm acasă trăind ca oamenii şi luând-o uşurel. La fel şi Billy Lawrence. Au amândoi câte-o doagă sărită. Dar civilii graşi n-o să poată înghiţi aşa ceva... Dumnezeule, uită-te la Hobbs! Priveşte la radiofonistul ăla. Individul pică jos în două minute...

Se ridică brusc în picioare. Se întinse. Vocea–i înăbuşită de-o

lungă răsuflare reţinută a căscatului emise:

— Aaah, fir-ar să fie! Mă duc să mă culc.

— De ce nu?

— Straşnic pat. O pătură pe un morman de mărăcini şi urzici. Fundul îmi e parcă o tablă de şah, de atâtea înţepături de ţânţari. Cristoase, dacă m-ar putea vedea Mimi acum. Se opri şi îşi frecă ochii cu pleoapele înroşite. Hm, da... mormăi apoi clipind spre ceasornic. Cred c-am s-o fac. Îl bătu, fără chef, pe Culver pe spinare: Pe mâine, dar. Noapte bună. Ieşi greoi din cort, bodogănind: Să ne vedem cu bine peste cincizeci de ani.

Culver se îndepărtă de lampă. Se aşeză la masa de campanie, înfăşurându-şi ţeasta cu o ghirlandă neagră de sârme de receptoare de urechi. Ameţitorul vaiet sacadat al semnalului de radio îi zăpăci auzul, amestecat cu mugetul lămpii, parcă mult mai apropiat acum. Rămas singur, universul îngheţat şi strâmt al cortului părea să fie pe măsura unui pitic orb, şi simţea că e gata să plesnească, umflat de sunete zănatece. Se simţea aproape bolnav de nesomn. Cu receptoarele încă la urechi, îşi trânti obrazul în braţele întinse pe masă. La staţia de radio nu se auzea nimic în afară de semnal; departe de smârcuri, în frig şi întuneric, companiile dormeau jalnic, în plutoane şi căprării risipite. Oamenii se răsuceau zguduiţi de zbuciumul visurilor. Posturile de radio erau moarte pretutindeni, cu excepţia semnalelor: o înnebunitoare,

chinuită tânguire, pe care închipuirea lui o sporea până la epuizare fizică. Semnalele păreau strigăte ale unor suflete zbătându-se printre limbile de flăcări ale iadului. Când izbutea să-şi îngrămădească îndeajuns de stăpânit atenţia, peste pocnetele stridente (suspine, lătrături şi ţipete, o întreagă junglă de zgomote la un centimetru de timpanul său) — i se înfigea ca un cui de nebunie, răsunând singuratic, şuierul de clarinet al vreunei orchestre de dans, venit poate din Florida sau din New York, dincolo de posibilitatea oricărei recunoaşteri. Universul i se părea acum şi mai mic: nu numai din cauza spaţiului redus al cortului, ci şi din cauza sunetelor aproape tangibile. Îi era cu neputinţă să doarmă. Îl apăsa conştiinţa. Uitase ceva. Ceva ce trebuia să facă...

Deodată îşi aminti de ordinele colonelului. Îşi limpezi glasul şi, somnoros, vorbi la receptor cu capul rezemat pe braţe:

— Aici grupul trei cheamă grupul Able. Mă auzi?... Trec pe recepţie... Se opri o clipă, aşteptând. Nu răspundea nimeni. Spuse din nou: Aici grupul trei cheamă grupul Able. Aici grupul trei cheamă grupul Able. Aici grupul... Sări brusc în picioare. Cu gândul la Mannix strigă: Ducă-se dracului... numai pentru că vorbele îl făceau să se simtă copilăros şi nesăbuit, ca şi cum ar fi recitat „Trei iezi cucuieţi".

Voia să rămână treaz. Se gândi la Mannix. Lui i s-ar fi părut caraghios. Mannix ar fi apreciat tâmpenia acelor cuvinte de

cod la radio, aşa cum, în felul său nebunesc, se amuza de orice conţinea un simbol al rânduielii din care acel lucru făcea parte, aşa cum era codul de radio. Avea un dispreţ aprig pentru trăncăneală, pentru lozincile de cercetaşi care în lumea militară înlocuiau conversaţiile obişnuite. Pentru Mannix, toate acestea făceau parte din limbajul secret al unei alcătuiri de imbecili, făcuţi să fie iresponsabili şi primejdios de deştepţi. Dispreţuia de asemenea şi cealaltă latură — năduşeala, efortul şi, la capătul lui, primejdia. Tot el spusese: „Nu-s pentru mine asemenea snoave gen Hemingway, Jack"; el nu era pârdalnicul erou al nimănui. Într-un fel sau altul, va ieşi din această situaţie. Dar, se întreba Culver, cine mai era cu adevărat erou, în accepţia reală a cuvântului? Faptul că Mannix lepăda orice credinţă îl scotea din categoria eroului în înţeles clasic; dar dacă suferinţa făcea parte din rolul eroului, nu era Mannix un erou ca oricare altul? Avea pe umăr, jupuită, o cicatrice vânătă, negricioasă, săpată adânc şi cu atât mai vizibilă şi mai urâtă, cu cât suprafaţa ei, rău netezită, nu făcea decât să accentueze îmbelşugata vegetaţie de păr din jur. Mai avea şi alte cicatrice, mai mici, împrăştiate pe tot trupul. Mannix nici nu se mândrea cu ele, nici nu era modest în privinţa lor. O dată, pe când făcea duş după o zi de şedere în câmp afară, Mannix îi povestise cum

le căpătase, cândva, la Pelelin[1].

— Eram tânăr sergent pe-atunci. M-am trezit chircit într-o groapă de obuz în faţa plutonului meu. Dumnezeu ştie cum am ajuns acolo, dar mi-amintesc că era un telefon în groapă şi, blestemăţie! – niponii au început să toarne focuri de mortier pe zonă şi m-a pocnit o bucată aici. Arătă cu degetul un semn triunghiular şi lucios, chiar deasupra genunchiului. Mi-amintesc c-am înşfăcat telefonul şi-am urlat ca, pentru numele lui Dumnezeu, să dea drumul la 81 şi să nimicească poziţia mortierului, dar erau înceţi, Doamne, că mocăiţi mai erau. Trăgeau niponii foc de baraj, şi de fiecare dată parcă ploua cu şrapnele şi când crăpa una din afurisitele alea de chestii, mi se părea că pe mine mă pocnise. Tot ce-mi aduc aminte e că urlam în telefon şi că de fiecare dată când crăpau proiectilele, ţiuiau şrapnelele ca nebunele. Am urlat după 81 şi m-a pocnit o bucată-n mână. Am urlat apoi dup-o sărăcie măcar de aruncător de grenade, şi m-a pocnit o bucată în fund, uite drept aici. Am urlat după un mortier de 60, după tunuri şi avioane. De fiecare dată când urlam în pâlnie, mai mă pocnea câte-o bucată de oţel. Doamne, crestat ca răbojul eram! Uf, şi ce mă mai durea! Dumnezeule, niciodată în viaţă nu m-a durut

[1] Localitate unde a avut loc o bătălie între americani şi japonezi în războiul din 1941 – 1945.

atât. Apoi m-a pocnit aici, drept aici — făcu o mişcare răsucită, caraghioasă cu săpunul pe deasupra umărului — măi, şi am leşinat atunci. Gândeam: „Al, te-ai curăţat", şi tocmai înainte de a leşina am privit telefonul. Ştii, afurisitul, fusese tot timpul agăţat în vânt.

Nu, poate că Mannix nu era un erou, nu mai mult decât ceilalţi, înhăţaţi cu sila în războaie, servind zece ani, ori cinci ani la telefon, la radar, la avionul cu reacţie – puzderie de maşini întocmite şiret şi iscusit şi, prin urmare, adeseori trădătoare. Dar Mannix suferise o dată, acel „o dată" fiind, cu propriile-i cuvinte „prea multe afurisite «o dată» Jack". Şi propria lui suferinţă îl făcuse supărăcios, îi dăduse o ascuţită dacă nu chiar cinică sensibilitate în privinţa robiilor reînnoite, şi o vioaie adulmecare a curentelor ce ameninţau să izbucnească din asuprirea celor în mijlocul cărora se afla, târât şi el împreună cu toţi în silnicie. Îngrijorarea lui nu era arţăgoasă, însă îndârjită, răzvrătită, aşa încât această îngrijorare îi părea lui Culver şi cutezătoare, şi plină de primejdie, şi-l neliniştea.

Îl văzuse pe Mannix răzvrătitul acum cinci luni, curând după ce fuseseră chemaţi la datorie. Atunci nu-l cunoscuse. Se instituiseră nişte cursuri obligatorii la început, în scopul de a-i instrui pe ofiţerii tineri cu recentele dezvoltări în ceea ce fusese numit „noua doctrină amfibică". Trăsătura

caracteristică a acestor cursuri era groaznica lor plictiseală. Numerosul auditoriu compus din locotenenţi şi căpitani plictisiţi, tolăniţi pe scaune, platforma aşezată în lumină cu nişte hărţi grafice uriaşe, lanternele chioare (în privinţa cărora, întocmai ca la şcoala de ofiţeri cu şapte ani în urmă, se putea fura un pic de somn), procesiunea maiorilor şi a coloneilor cu hărţi şi vergi indicatoare şi cursurile lor cumplit de anoste, învăţate cu tot dinadinsul pe de rost – întregul spectacol, cu aerai său pedagogic, părea din cale-afară de jalnic, mai ales că, exceptând maiorii şi coloneii, nimeni nu se sinchisea şi nimeni nu asculta. Când lanternele dădeau o lumină mai chioară ca oricând, Culver, dacă stătea alături de movila fleşcăită pe oare nelămurit o socotea a fi căpitanul, îl auzea sforăind. Când lumina se reaprindea, Mannix dormea înainte, umplând aerul din jurul său cu o puternică şi liniştită grohăială. Culver îl deştepta lovindu-l cu cotul, dar Mannix mormăia ceva. Spunea apoi: „Mulţumesc, Jack". Un colonel tânăr îşi lua rândul pe platformă. Ţinuse multe cursuri în săptămâna aceea. Avea o voce ciudat de groasă, guturală, care-l făcea să pară bădăran, numai că vorbele îi erau hotărâte, aproape pătimaş rostite, şi se apleca peste pupitru cu atitudini cumpătate şi solemne – o siluetă subţirică, spilcuită, cu părul capului tuns atât de scurt că părea de la distanţă chel.

— Un specialist, şoptise Mannix. A venit aici să-ţi frece

ridichea. Eşti evreu?

Apoi rânjise şi se cufundase înapoi în somn, împăcat, sprijinindu-şi fruntea în mână. Culver nu-şi mai putea aminti despre ce vorbea colonelul: organizare de aprovizionări, dislocări, încartiruire, debarcare, planuri de ocupare a zonelor descoperite, toate probleme vaste, abstracte, şi o privire arzătoare i se aprindea în ochi când vorbea de „grandioasa doctrină" care fusese creată de când ei, rezerviştii, fuseseră demobilizaţi.

— Pui rămăşag pe viaţa ta, Jack, şoptise Mannix, smuls atunci din braţele lui Morfeu. Părea trezit de-a binelea şi, aşa cum urmărea atent cursul, dădea impresia că şoaptele nu i le adresa lui Culver sau colonelului, ci văzduhului. Pui rămăşag pe viaţa ta că sunt grandioase, chiar dacă nu ştii ce înseamnă grandios, spuse el. Aş pune rămăşag că ţi-ai vinde şi sufletul ca să fii în stare să trânteşti o bombă pe careva... Şi apoi, maimuţărind instrucţiunile colonelului – pe un ton trufaş, gutural, modulat însă de zeflemea – şopti caporalului, unul dintre lacheii fără vreo anumită însărcinare, care după fiecare cursă aduna topurile de tabele tipărite sau şapirografiate, hărţi şi rezumate, pe care toţi când nu erau văzuţi le azvârleau în grabă: Caporale, rogu-te, fii bun şi aşază bombele atomice în front pentru inspecţie. Lovise prea tare braţul scaunului său şi putuse fi auzit de întregul auditoriu, unele capete se şi

răsuciseră atunci, dar colonelul nu păruse să fi observat. Iisuse, hârâise Mannix zgomotos. Doamne atotputernice, soarta grupului nostru, integrată amfibic, din toate forţele aruncate asupra noastră de agresorul inamic... spusese cu glas prefăcut, pe când colonelul perora înainte.

Mai târziu, spre sfârşitul acelei săptămâni de cursuri, după ce Mannix rostise binegânditul manifest public care, cel puţin printre rezervişti, îl făcuse celebru şi devenise de atunci obiect al unei oarecari admiraţii, cu unele îndoieli totuşi în privinţa judecăţii şi chibzuielii lui – Culver încercase să-şi explice cum se descurcase Mannix în viaţă, dat fiind că era aşa cum era. Poate că datorită staturii sau iscusinței lui. Uneori arăta o mare intransigenţă în felul de a vorbi. Era uriaş şi de-o nespusă candoare şi curăţenie sufletească. Şi acestea păreau să bubuie ca nişte sunete izvorâte dintr-o cutie de rezonanţă în raport direct cu statura lui. Suferise, şi suferinţa îi lăsase în ochi o privire stăruitoare, neîmblânzită, plină de dispreţ, ca o pată aproape, sau mai curând ca o rană, privire care-şi mărturisea păsul sfătuind parcă pe cine ştie ce buimac să mânuiască grijuliu acel chinuit balot de carne. Era enorm. Avea un spate formidabil. Culver desluşise în cele din urmă că sfrijitul colonel cu păr ţepos se fâstâcise într-atâta, încât îi trecuse pofta de a pedepsi sau chiar numai de a mustra, doar din pricina copleşitorului, neînlăturatului fapt fizic că nu trebuia să

înfrunte un elev sau un căpitan, sau vreun subaltern, ci un om îndărătnic şi îndârjit.

Aşa se întâmplă că, atunci când colonelul, după un curs despre transporturi de aprovizionare, strigase gutural numele lui Mannix, ales la întâmplare din listă, ca să răspundă la o întrebare, Mannix se sculase şi spusese doar:

— Nu ştiu, sir.

Un murmur de surprindere trecuse prin auditoriu, deoarece colonelul ceruse iniţial, în cursul orei, ca să se schiţeze măcar un răspuns, chiar dacă nimeni nu era familiarizat cu subiectul în discuţie. Dar Mannix spusese numai: „Nu ştiu, sir", în timp ce colonelul, ca şi cum n-ar fi auzit bine, formulase încă o dată întrebarea, tremurând uşor de ciudă. Urmase o clipă de tăcere. Toată lumea se întorsese apoi pe scaune ca să se uite la autorul acestei sfidări.

— Nu ştiu, sir, spusese din nou Mannix cu glasul tare, dar liniştit. N-am nicio părere în privinţa întocmirii unui asemenea tabel. Sunt ofiţer de infanterie. Am obţinut un 0302[1].

La lumina lanternelor, fruntea colonelului păruse mai roşie.

— Am declarat adineauri, căpitane, că doresc un răspuns, oricare. Niciunul dintre dumneavoastră nu e ţinut să cunoască subiectul la perfecţie, dar poţi să încerci să formulezi un

[1] Probabil, un brevet de ofiţer de infanterie, nu şi de transporturi.

răspuns.

Mannix se mărginea să stea pe loc, în picioare, ţeapăn, uriaş, clipind la colonel.

— Nu pot decât să spun încă o dată, rostise el în cele din urmă, că nu am nici cea mai slabă idee în această privinţă. N-am urmat niciodată vreun curs de năvlosire şi încărcare a caricului vaselor. Sunt un 0302. Şi aş dori să adaug respectuos, sir, dacă-mi este îngăduit, că mi-e greu să cred că se găseşte cineva în această încăpere care să cunoască răspunsul. Cu toţii am uitat tot ce-am putut învăţa acum şapte ani. Cei mai mulţi nici nu ştiu măcar cum se demontează o armă. Suntem prea bătrâni. Ar trebui să fim acasă cu familia.

Glasul îi era pătimaş, dar supravegheat şi hotărât; şi-l acordase pentru a nu-şi manifesta vreo supărare, nici vreo îndrăzneală. Apoi tăcu. Vorbele sale aveau marea însuşire a unui fapt categoric, de nediscutat, ca şi cum ar fi fost un argument decisiv zvârlit magistraţilor unei curţi de justiţie de către un avocat atât de adânc convins de nevinovăţia clientului său, încât nu mai avea nevoie de patimă sau de gesticulări. Colonelul holba uimit ochii la Mannix pe deasupra rândurilor de scaune, dar în deplina şi consternata tăcere care urmase, părea să nu-şi mai găsească cuvintele. Descumpănit, strigă alt nume. Mannix se aşeză privind drept înainte.

Fusese, poate, o încălcare a disciplinei, un fapt de

competenţa curţii marţiale, pasibil cel puţin de o mustrare. Acestea erau, de obicei, urmările normale. Dar nu se întâmplase nimic. Nu s-a dat nicio urmare cazului. Întâmplarea fusese dată uitării, sau pusă bine la păstrare, în atotcuprinzătoarea memorie a colonelului, în care orice întâmplare de acest fel, dacă nu e rânduită spre a fi pedepsită, e lăsată acolo pentru a fi uitată. Oricare va fi fost efectul asupra colonelului sau mai sus, şi chiar şi în sfere şi mai înalte dacă se va fi aflat, asupra lui Mannix totuşi un efect a avut, şi încă unul straşnic. Departe de a da impresia că se domolise, că se descătuşase de ceea ce îl apăsa, părea şi mai încordat, şi mai plin de amărăciune, silit şi mai mult să dea cu biciul în ceva – în propria-i gândire clocotitoare, în autoritate, în orice.

Pe atunci, imaginea pe care Culver şi-o făcuse despre Mannix îl profila pe fundalul „Porţii Cerului", un local de petrecere numai pentru ofiţeri, clădit ingenios într-un colţ de teren mocirlos şi de pământ adus de ape. Fusese, pesemne, botezat aşa la început de recruţi. El şi cu Mannix locuiau în camere alăturate, în aripa rezervată celibatarilor, la etaj. Era un local de distracţie şi avea înfăţişarea acelui belşug fabricat, de localitate balneară, avându-şi inima în apa scânteietoare a unui bazin de înot, încrustat ca un safir lunguleţ între alei înflorite şi o pădure de umbrele de plajă pline de fantezie. Acolo, în fiecare zi la ora patru şi zece, putea fi găsit Mannix,

despuiat de uniformă, cu un ginfizz[1] în mână – o făptură morocănoasă cât un munte, într-o cămaşă gălbuie de sport, pe care se încrucişa un escadron de fluturi monstruoşi în rânduri lucitoare, nemilităreşti. Atât Mannix cât şi Culver urau localul, bogăţia lui factice, atmosfera lui desfrânată de alcool, bucurie amorţită şi dansuri, searbăda conversaţie profesională a ofiţerilor activi şi veşnica prezenţă plictisitoare a soţiilor lor, care erau frumoase şi vorbeau lungind galeş cuvintele, exhibând îndrăzneţ rezerviştilor holtei – într-un chip acaparator, gen debutante la „Atlanta" – o castitate deşănţată. Localul, ca un corn al abundenţei, părea să te îmbie la roadele plictisului, la lucruri fără temei, la desfrânare. Era – cum zicea Mannix – un fel de puşcărie în care puteai găsi tot ce voiai, în afară de fericire.

O dată, târziu după miezul nopţii, când îşi îngăduise să se îmbete, adunase în camera sa hârtii şi lemne vestindu-l pe Culver cu glas împleticit dar hotărât că va da foc localului. Culver îl împiedicase. Mannix avea însă dreptate: vrând-nevrând, erau legaţi de plăcerile localului, căci altceva nu exista, o sută de mile să fi mers dacă ar fi vrut s-o facă. De plecat nu puteau pleca, aşa că n-aveau încotro.

— Drace, e înjositor, spuse Mannix, folosind un adjectiv care

[1] Băutură alcoolică cu sifon.

într-adevăr părea să întrunească totul. E ca şi cum ai vrea o femeie şi trebuie să-ţi pui pofta în cui. Un puşti s-ar putea să se simtă bine şi fără să facă dragoste, dar e înjositor pentru un om ca mine, de aproape treizeci de ani, să se lipsească atâta vreme de aşa ceva. Pur şi simplu e înjositor. M-aş duce cu una din ştoalfele astea ale activilor, de n-aş avea-o pe Mimi... Tot talmeş-balmeşul ăsta e înjositor. Ştiu că e numai vina mea că am rămas rezervist, Jack: n-ai nevoie să mi-o spui – am fost un smintit. Nu-mi închipuiam că voi fi chemat pentru fiecare afurisită de încurcătură internaţională. Drace, e înjositor. Abătut, cu o mişcare posomorâtă, dădu pe gât ce mai era pe fundul paharului. E înjositor pentru un om de vârsta mea să-şi plimbe burta smiorcăind de colo-colo prin sălbăticii, ca un câine. În afară de asta... Privi cu dispreţ de jur-împrejur, cuprinzând în acea privire totul – orgia de lumină şi de crom, terasa de lângă bazin unde atârnau lampioane japoneze ca nişte stele în culori pastel, apoi râsul fără rost şi strident al unei fete, în întunericul nepăsător al coastei mării, care se întrezărea ca o zdreanţă spoită cu aur. Urmă o clipă de tăcere sub un cer spuzit de stele, limpezi ca înstelările australe. Venind de departe, behăitul saxofonului părea mâhnit şovăielnic, ca şi vara aceea înăbuşitoare, nici în timp de pace, nici de război... În afară de asta, e înjositor să ieşi afară pe câmp, zi de zi, şi-apoi să fii silit să mergi la o tarabă de noapte

ca asta, când tot ce-ai vrea să faci e să te întorci acasă la nevastă-ta şi la familie. Drace, ah, ce-aş mai şterge-o de-aici...

Dar Culver se lămuri în cele din urmă că, dedesubtul revoltei acesteia, Mannix – ca ei toţi – se supunea în totul sorţii. Dintr-o generaţie de conformişti, chiar şi Mannix (aşa simţea Culver) era conştient că purtarea lui nu putea fi reprezentativă pentru întreaga generaţie. Purtarea lui era a lui doar, era fără nădejde şi poate absurdă chiar. Era şi el în fond, ca şi ei toţi, prins într-o capcană. O răzvrătire individuală nu putea duce decât la înrăutăţirea vieţii lui.

— Ştii? spusese într-un rând. Cred că în războiul trecut am fost într-adevăr speriat numai o singură dată.

Cuvintele „războiul trecut" avuseseră prin ele însele un cuprins mort, fără sens, prin lipsa de orice inflexiune proprie, aşa cum ai zice „duminica trecută" sau „ultimul film pe care l-am văzut". Stăteau lungiţi pe plajă, unde se duceau în fiecare duminică mai toridă. În acea ambianţă de mare şi în atmosfera de totală singurătate, aproape împăcaţi cu ei înşişi, în contact cu puterea liniştită, mai importantă şi mai statornică (ori aşa li se părea în acele după amiezi însorite) decât războiul. Mannix fusese, poate pentru prima oară de când îl cunoscuse Culver, împăciuitor şi nerăzvrătit, şi glasul lui sunase surprinzător după lungile, însoritele ceasuri de somn şi de tăcere.

— Drace, ăsta-i adevărul adevărat, spusese el gânditor. Am

fost speriat o dată numai. Cu adevărat speriat, vreau să spun. S-a întâmplat la un hotel în San Francisco. Cred că niciodată în viaţa mea n-am fost mai aproape de moarte ca în noaptea aceea... Eram beţi, făcuţi praf. Cu toţii. Cred că eram cinci, boboci cu toţii, de-abia ieşiţi din şcoală. Puşti. Mă aflam la etajul al zecelea al hotelului şi-mi închipui că nu se putea să fie cineva mai beat. Mi-amintesc că am intrat în camera de baie să fac un duş. Era târziu după miezul nopţii, şi după ce-am făcut duşul m-am întors în odaie, gol cum m-a făcut mama. Doi dintre indivizii beţi mă aşteptau. M-au apucat şi m-au împins spre fereastră. Eram făcut criţă, aşa că nu puteam lupta. M-au împins peste pervazul ferestrei ţinându-mă de călcâie, pe când eu mă bălăbăneam gol, cum m-a făcut marna, cu capul în jos şi cu picioarele în sus, în spaţiu, la zece etaje deasupra străzii. Tăcu şi dădu pe gât berea dintr-o halbă. Îţi poţi închipui asta? urmă el încet. Cum mă simţeam? M-am trezit într-o clipă. Închipuieşte-ţi, să fii la înălţimea aceea, răsturnat cu capul în jos în gol, cu doi beţivi ţinându-te de glezne. Eram greu, măi, întocmai ca acum. Tot ce pot să-mi aduc aminte sunt luminile de dedesubt, şi oamenii mărunţi ca furnicile, acolo jos, şi indivizii ăia doi, beţi morţi, ţinându-mă de călcâiele ude, alunecoase, prăpădindu-se de râs şi întrebându-se unul pe altul dacă să-mi dea drumul sau nu... Şi-acum îmi mai aduc aminte de vântul rece care-mi sufla pe trupul despuiat şi întunericul,

măi, nemărginita întunecime, şi gleznele mele începând să le alunece din mâini. Am văzut moartea cu ochii. Cred că tot ce puteam gândi era că o să cad şi o să mă zdrobesc de caldarâmul tare, tare, dedesubt, că ticăloşii ăia doi erau gata să mă lase să cad. Mă rugam în gând, sunt sigur. Mi-aduc aminte că sângele mi se lăsase în cap, în creieri, că gleznele îmi alunecau, şi că, înfiorător şi straniu, auzeam un urlet. Întindeam braţele, îmbrăţişam golul. M-am întrebat apoi ce era urletul, urletul ăla cumplit, şi-am priceput că eram eu. Urlam peste întregul San Francisco. Se opri din vorbit. Râcâi nisipul cu călcâiul bătătorit. M-au tras în sus, până la urmă. Erau treji indivizii – sau bănuiesc că ceilalţi doi erau treji. M-am pomenit sus. De câte ori îmi aduc aminte de clipele acelea, mă trece un fior rece pe spinare.

Râse într-o doară mestecându-şi ţigara, dar râsul îi suna fals. Îşi înfipse coatele adânc în nisip şi privirea îi redeveni liniştită, paşnic îndreptată în zare. Culver îl privea: Amărăciunea i se topea în aerul sărat, fierbinte; şi, aşa cufundat în nisip cum era, cu privirea pierdută-n larg, cu ochelarii de soare pe nas, cu pieptul păros, cu vârful ţigării ieşindu-i din gură, cu halba de bere încălzindu-i-se în mână, nu mai părea un om ce se chinuie de ciudă, ci destins, chiar îmblânzit, ca un uriaş prunc păros domolit de leagănul fluxului şi refluxului firii lui elementare, gata să primească orice, totul, în acel mare vid al sufletului,

căruia amărăciunea şi răzvrătirea îi daseră pace o clipă; da, era gata să primească totul – izbăvirea vreunei suferinţe mai mari, sau poate chiar izbăvirea morţii. Largul mării părea o prevestire de război. Călătoare, talazuri cu înspumate cununi de zăpadă, fermecătoare şuviţe într-un păr negru de femeie, se legănau spre răsărit, spre Africa: dincolo de acele creste pierite parcă în fum, mai spre răsărit încă, zarea părea să întoarcă ecourile repetate ale mării, ca un tunet din depărtări, ca un muget de tunuri. Culver îşi amintea că făcuse o mişcare vioaie, tăvălindu-şi trupul în nisip, şi că-l cuprinsese un val fierbinte de năduf. Era singurătate, era dor de casă, dar era şi teamă. Prin străfundurile amintirii, două fetiţe jucându-se în iarba însorită îi făceau semn cu mâna, pierind însoţite de o ploaie de sunete melodioase, cu neputinţă să fie prinse. Îşi hrănea singurătatea cu tăcerea lui Mannix, încredinţată sorţii. Se simţi deodată, aşa cum fusese şi Mannix, beat, răsturnat deasupra golului, cu sângele năpustindu-i-se în creier, strângând în braţe, îngrozit, noaptea fără miez...

*

* *

Sergentul O'Leary, cu obrajii îmbujoraţi de lumina amiezii, tot mai vorbea. Culver se deşteptă, tresărind. O'Leary rânji la el:

— Păcatele mele, domnule locotenent, dacă acum sunteţi atât de ostenit, o să daţi în brânci la noapte.

Străduindu-se să scoată o vorbă, lui Culver i se părea că firul timpului se desfăşurase lăsând în urmă o imensă spirală şi, pentru o clipă, mintea lui, încă luptând cu amintirea unui vis urât, repezit, haotic, îi da senzaţia de a nu mai şti în ce loc se află. Avea impresia c-ar trebui să fie noaptea de ieri, că mai era în cort.

— Am dormit, O'Leary? întrebă el, clipind din ochii plini încă de somn.

— Da, sir, răspunse O'Leary; şi, râzând înfundat: Desigur c-aţi dormit.

— Cât timp?

— Oh, o clipă doar.

— Cristoase, cât sunt de obosit... Visam că era ieri noapte, zise Culver.

Se ridică în picioare. Un camion trecu prin luminiş într-un nor de praf. O nouă activitate părea să se desfăşoare la postul de comandă, altă neorânduială şi forfotă. Culver şi O'Leary se îndreptară apoi împreună spre cortul de comandă: colonelul ieşise şi venea spre ei, urmat de Mannix.

— Ia-ţi jeep-ul şi şoferul, Culver, spuse el fără a-l privi, îndreptându-se spre drum. Vocea îi era oficială; trecu prin faţa lor cu paşi mărunţi, Apăsaţi. Nuiaua din mână bătea ritmic,

şleap-şleap, lovind în pantalonii de doc.

— Vreau ca dumneata şi căpitanul Mannix să mergeţi cu mine la batalionul 3. Să vedem ce se poate face. Vocea i se muiase.

Mannix se târa în urmă fără a scoate vreo vorbă, dar faţa lui îi părea lui Culver mai trudită şi mai dârz încordată decât fusese eu un ceas înainte.

Drumul era un făgaş de care plin de praf, răsucit prin ţarini înţelenite, pline de buruieni. Căsuţe de lemn şi cabane de mult părăsite se răsfirau ici-colo de-a lungul lui. Se înghesuiră în jeep – Mannix şi Culver la spate, colonelul lângă şofer, în faţă. Nu aveau mult de mers – mai puţin de o milă – dar lui Culver i se părea că drumul nu se mai sfârşeşte; deşi erau în plină zi, se îngrămădeau parcă o mulţime de sunete îmbietoare la somn, şi legănări fără sens, primejdios de ireale, aşa că ochii se împăienjeneau ca sub efectul unor stupefiante şi se simţea ca o cârtiţă nedeprinsă cu lumina. Pe când înaintau, valuri de praf se răsuceau rostogol în urma lor. Deasupra, un cer albastru fără fir de nor – cu soarele ajuns în cruce, cumplit de dogoritor – nu prevestea ploaia nici peste zi, nici pentru la noapte. Mannix nu scotea o vorbă. Tăcerea îl îndemnă pe Culver să se sucească şi să se uite la el: privea drept în faţă, cu ochi de parcă sfredeleau ceafa colonelului. Căutătura lor era ca de fiară hăituită, o căutătură de patimă zadarnică, de pizmă neputincioasă. Culver

îşi dădu îndată seama ce anume se duceau să vadă şi, întorcându-se ameţit, privirea căzu pe epava căsuţei unui negru, plutind parcă pe volbura de praf din urma lor: uşi sparte de schijele proiectilelor, pereţi gata să se năruie, faţa casei spulberată – resturi de adăpost prin care, pentru o frântură de secundă în acea năucitoare amiază, păreau să se târască nălucile celor jefuiţi, ale celor sortiţi bejeniei, jalnice spectre venite înapoi să cerşească parfumul viu al caprifoliului amestecat mirosului de bucătărie, zumzetului şoptit al albinelor – şi celorlalte ruine. Culver închise ochii; moţăia molatic, cu fălcile căzute; parcă nici nu respira.

*

* *

Pleoapele unuia dintre tineri erau lăsate duios. Genele lungi, negre, păreau scăldate în lacrimi, ca şi cum ar fi plâns, rugându-se în plâns să adoarmă. Când se aplecară asupra lui, văzură că era foarte tânăr. O adiere îmbibată de miros de fum şi de praf de puşcă ars venea dinspre marginile mlaştinii. Culver îi atinse părul. O şuviţă îi flutura pe frunte cu un fel de stângace, şovăitoare graţie, păstrând parcă şi în acea mohorâtă, nemişcată odihnă un gest plin de prospeţime, propriu vârstei. În jurul capului său cu părul ondulat, cosaşii săreau în buruieni. Sub ochii adormiţi, dedesubt, obrazul îi era

nimicit. Culver ridică ochii. Îi întâlni pe ai lui Mannix. Căpitanul plângea în hohote. Nu se putea stăpâni. Aruncă o privire chinuită colonelului, care stătea în mijlocul ţarinei, apoi din nou îl privi pe băiat, şi din nou pe Culver. Murmură:

— Câinii! N-o să ne lase în pace niciodată; şi plângând: N-o să ne lase niciodată în pace?

3

ÎN AMURGUL aceleiaşi seri, cu câteva clipe înainte de începerea marşului, Mannix descoperi un cui ieşit în bocanc.

— Ia uite, îi spuse lui Culver, afurisită baftă. Şedeau pe dâmbul care mărginea drumul. Spuzit de stele, întunericul părea albastru. Seara nu adusese căldurii din timpul zilei nicio micşorare. Îi apăsa, umedă şi înăbuşitoare, şi-i înfăşura ca într-o mantie. Batalionul, cel puţin o mie de oameni, era gata de marş. Stătea întins pe două rânduri de mai mult decât o milă fiecare, de o parte şi de alta a drumului, jos, dedesubtul lor. Culver se întoarse şi privi în bocancul lui Mannix: un vârf de cui străbătuse căptuşeala la baza călcâiului, un cap ca de ac, ascuţit, chinuitor. Mannix îşi examina talpa piciorului murdar şi mare. Îşi smulse un petic de piele pe care cuiul o şi jupuise.

— Peste toate, mai am şi afurisita asta de baftă, spuse el. Dă-mi un plasture.

— O să treacă şi prin el, Al, spuse Culver. Mai bine ai lua alţi

bocanci, sau încearcă să-l turteşti cu mânerul baionetei.

Mannix ciocăni cuiul câtva timp. Se uită apoi întărâtat în sus:

— Nu vrea să intre de tot. Dă-mi plasturele.

O pată ruginie de sânge ce-l stropise la amiază îi mai mânjea mâneca hainei de doc. Devenise nervos, irascibil. Toată după-amiaza, după ce se întorseseră, fusese ca şi Culver adânc impresionat de masacru, îngrozit încă, şi cumplit de abătut. După clipe de totală nepăsare, izbucnea în puternice accese de mânie. Efectul exploziei părea să fi deteriorat ceva într-însul. Se purta ca un om nehotărât, fără rost şi, într-o clipă doar, era în stare să treacă de la o amarnică melancolie la o ciudă îndârjită, de neprevăzut. Culver nu-l văzuse niciodată atât de descumpănit, nici atât de dornic de gâlceavă cu oamenii săi, faţă de care în mod obişnuit arăta cea mai vie bunăvoinţă. Se ţinuse de capul lor toată după-amiaza, le căutase nod în papură şi le poruncise aspru, pentru ca apoi să cadă deodată într-o adâncă şi meditativă tăcere. De când, ghemuit pe vine, îşi luase cu două ore înainte cina, nu scosese o vorbă, afară doar că murmurase – fără rost, socotea Culver:

— Compania mea, ucide-o-ar toaca, mai bine s-ar încolona.

Acest fapt îl tulbura pe Culver. Părea că explozia jupuise de pe căpitan straturi întregi de piele, lăsându-i la vedere numai nervii cruzimii.

Acum era din nou îndârjit, gata de harţă; glasul îi suna plin de nerăbdare.

— Aş vrea să dea drumul odată la reprezentaţie, bombănea el pe când îşi lipea plasturele. Te dai de ceasul morţii o jumătate de noapte şi ei combină o doctrină grandioasă... ăsta-i necazul cu corpul de puşcaşi marini. Mă bat cu pumnii-n cap că nu m-am făcut activ. Măi, omule, dac-aş fi ştiut la ce mă înhămam, când m-am dus în 1941 la biroul ăla de recrutare, dădeam bir cu fugiţii încă de la uşă.

Îşi luă privirea de la picior şi şi-o îndreptă spre grupul de comandă din apropiere de capul coloanei. Pe drum stăteau trei sau patru ofiţeri strânşi laolaltă. Printre ei se afla şi colonelul, îmbrăcat curat, aproape spilcuit, cu haine noi de doc şi încălţat cu cizme. Îşi acoperise capul cu o capelă cazonă, proaspăt curăţată, cu vârful ancorei fercheş ridicat în sus şi cu o mică frunză lucioasă, argintie. Un revolver 38 cu mâner de sidef, strălucind din încrustaţiile de argint, îi bătea şoldul. Era, ca de obicei, încărcat, deşi nimeni nu ştia de ce, fiindcă nimeni nu-l văzuse trăgând vreodată cu el. Credinţa generală părea să fie că revolverul constituia emblema gradului său de colonel şi că nu însemna mai mult decât o capelă cu cozoroc încrustat cu aurituri, sau nişte grenade brodate pe epoleţi. Revolverul, ca şi nuiaua de care nu se despărţea, gradul, şăgalnica, aproape galeşa sa înfăţişare de autoritate contemplativă – toate făceau

parte din punerea în scenă, iar punerea în scenă era de bună seamă (gândea Culver) mai puţin autoritară, mai puţin poruncitoare decât ar fi trebuit să fie. Până la sfârşit, înţelegeai că revolverul, chiar şi el, era un atribut, ceva ce „făcea parte din...", după cum şi numele de „Moş-Stâncă", şi el „făcea parte din..." Şi dacă, la urma urmei, o asemenea punere în scenă nu făcea niciun rău nimănui, în schimb măgulea vanitatea colonelului. Era oare vina colonelului, se întreba Culver, că nu-şi da silinţa să schimbe impresia generală pe care o făcea?

Mannix se uită şi el la colonel, la picioarele sale înfipte în nisip, la degetele mari vârâte ştrengăreşte pe după centură, la zâmbetul prietenos ce-i juca pe obraz, umbrit acum de lumina în scădere: părea tânăr şi vânjos, sprinten, desfăşurând, ca în faţa mulţimii de pe vreun stadion, studiata naturaleţe a unui atlet sigur de victorie, cu mult înainte de începerea întrecerii. Mannix rodea mucul unei ţigări. Îl scuipă cu ciudă.

— Priveşte la maimuţoiul ăla mic. Crede că nu va mai rămâne niciunul dintre noi la jumătatea drumului; bagă de seamă...

Culver îl întrerupse:

— Ascultă, Al, de ce nu faci nimic cu cuiul ăla? Dacă i-ai spune colonelului, te-ar lăsa să mergi în...

Mannix îşi urmă însă neîndurător gândul, şoptind răguşit:

— Ei, nu, nu. O fi el un mic sadic, dar nu va avea plăcerea să-l

vadă pe Al Mannix trăgând chiulul. Am să umblu tot timpul aşa cum o să meargă şi porcul-de-câine, şi am să merg chiar o milă mai mult decât el. Crede că compania H & S doarme?! Ei bine, am să-i arăt eu. Nu i-aş cere să merg pe sus, chiar dacă ar fi să umblu pe cioburi de sticlă. Am să...

Se opri. Culver se întoarse şi-l privi. Tăceau amândoi, uitându-se stăruitor unul la celălalt, încurcaţi pentru că vedeau lucrurile cu aceiaşi ochi. Fiecare îşi întoarse apoi privirea. Mannix mormăi ceva şi începu să-şi lege bocancul.

— Ai dreptate, Al, se auzi Culver pe sine spunând.

S-ar fi zis că suferă mai mult decât ar fi putut să îndure. Se lăsa noaptea. Privi, ca înlemnit, de-a lungul drumului în jos, la batalion, la oamenii umblând haihui cu armele în mână, pe taluz, fumând şi vorbind cu glasuri ostenite, posomorâte, la uriaşul nor de fum şi praf ridicându-se prin întunecimea serii, în care roiuri de ţânţari săltau şi se rostogoleau într-o iuţită şi înspăimântată goană. Broaştele îşi porniră în mlaştini corul lor nesăbuit. Orăcăitul părea să se acorde întocmai sentimentului său de înfrângere deplină, definitivă. Suferea mai mult decât ar fi putut să îndure. La fel simţise şi Mannix: nu numai teama de chin, de istovire, sau groaza stăruitoare de acel deşert însângerat în fierbinţeala amiezii care-i uluise pe amândoi, ci şi teama de vechea amintire ce-i copleşea, din nou glasul acela poruncitor: „Veţi face”. Ce neghiobie să creadă că-şi clădiseră,

cândva, propria lor filosofie... Se dovedea tot pe-atât de şubredă ca şi o casă în paiantă, şi acum, datorită senzaţiei pe care cuvintele „Veţi face” o stârneau în creierul lor, se risipea deodată în vânt, alegându-se doar praful de ea. Erau tot atât de neputincioşi ca şi nişte copii. Un alt război şi anii al căror număr nu-l mai puteau socoti le siluiseră cumplit mintea. Dormiseră şase ani un somn letargic, visând fericiţi că ar fi domnit pacea, ca să se trezească apoi în groaza de a descoperi că erau, la urma urmei, tot nişte puşcaşi marini, supuşi din nou ordinelor, ca şi altă dată.

Da, erau puşcaşi marini. Chiar dacă erau bătrâni, funcţionari de bancă, negustori sau avocaţi, şi chiar dacă erau în clipa de faţă nespus de osteniţi. Nu puteau să spună că nu i-ar fi hotărâţi să facă marşul de treizeci şi şase de mile, după cum nu ar fi putut nici să se preschimbe, deodată, în cine ştie ce nimfe încântătoare. Culver se temea că nu va izbuti să le parcurgă, iar acum, când îl ştia şi pe Mannix speriat, nu putea să se lămurească ce simţea – ciudă sau scârbă faţă de faptul că în teama lui Mannix intra şi o plăpândă, trecătoare mândrie.

Mannix îşi ridică privirea de pe bocanc şi se uită la colonel.

— Jack, ai din păcate dreptate, îl vom face, spuse el. Compania mea o să-l facă de-o fi să scot şi untul din ea.

Glasul său avea un timbru pe care Culver nu i-l mai auzise încă.

Deodată, vocea colonelului străbătu limpede tăcerea:

— Haide, Billy, comandă drepţi.

— ’talioon... drepţi!

Ordinul maiorului era zorit, strident. Se multiplică treptat de-a lungul întregii coloane.

— Stingeţi ţigările!

Norul albăstrui se mistui în aer, ţânţarii coborâră în roi, ordinul trecea mai departe – „drepţi, drepţi” – batalionul se ridică în picioare, nu tot o dată, ci treptat, într-un val pe loc, ca un lan de grâu revenit din înclinare, după ce pala vântului a trecut. Mannix se sculă în picioare, începu să coboare dâmbul lăsându-se într-o rână, alunecând într-un nor de praf spre companie, drept dedesubtul său. Compania se afla în capul coloanei, imediat în spatele grupului de comandă. Pe când Culver cobora şi el acum dâmbul, auzi strigătul lui Mannix. Răsuna în întuneric, cu tonul plin şi neted al unei comenzi autoritare:

— Atenţie... companie H & S, drepţi! Drepţi! Ridicaţi-vă fundul de jos, drepţi!

Culver trecu pe lângă el în drum spre grupul de comandă. Mannix, enorm şi aureolat de un nor de ţânţari învârtejit deasupra companiei, sta înclinat uşor, cu mâinile în şolduri, îndemnându-şi oamenii ca înaintea unei bătălii şi ca unul din acei corupţi şi obsedaţi generali dintr-un război civil:

— Ascultaţi, măi oameni, avem de mers treizeci şi şase de mile la noapte... Am zis: de mers! Cum oi vedea pe vreunul că vrea s-o şteargă, să ştie că s-a-nvârtit de două săptămâni de corvoadă. O spun asta pentru toţi. Credeţi că vă torn gogoşi? Aşteptaţi şi-o să vedeţi. O să fie poate camioane pentru cei care n-or să mai poată, dar nu vreau să văd pe nimeni din compania H & S urcându-se în vreunul! Dacă un tip bătrân ca mine poate să le facă, o să puteţi şi voi, măi oameni...

Glasul său avea un accent aproape de deznădejde. Trecând de-a lungul liniei de oameni amărâţi şi îmbrăcaţi ca vai de lume, dintre care prea puţini aduceau cu puşcaşii marini din poveşti, Culver auzi glasul acesta urcând prea sus, aproape dement. Culver se simţi îngrijorat. Vru să-l înştiinţeze pe Mannix că glasul lui nu mai avea tonul cu care se îndeamnă oamenii la datorie, ci părea că izbucneşte dintr-un fanatic a cărui idee fixă e: să reziste...

— O dată să nu vă aud cârtind! Încet cu apa! Vă jupuiţi ţurloaiele sau vă faceţi rozături, duceţi-vă la sanitar. Să nu veniţi la mine să vă plângeţi. Măi oameni, când om porni să vă văd...

Nu pentru că ar fi socotit înţelept marşul, sau i-ar fi găsit vreun merit proceda Mannix în felul acesta, gândea Culver – ci proceda aşa în nădejdea că va birui, la fel cum un ocnaş în lanţuri îndură biciul fără cel mai mic scâncet, numai ca să-şi

poată înfrunta călăul.

Când Culver ajunse lângă grupul de comandă, îl auzi pe colonel zicând maiorului:

— După cât mi se pare, compania H & S se pregăteşte să-l facă *enmasse*[1], Billy.

Tocmai de asta se temea Culver, căci deşi cuvintele îi erau binevoitoare, figura lui, când îl privi o scurtă clipă pe Mannix, avea expresia unei cercetări aspre, ca şi cum desluşise şi el acel semn de trufaşă şi încăpăţânată supunere, revers al răzvrătirii, în tonul căpitanului. Dar glasul său nu lăsa să se întrevadă vreo emoţie când se suci iute şi spuse uitându-se la ceas:

— Să-i dăm drumul, Billy.

Porniră fără zăbavă. Un jeep cu farurile aprinse deschidea drumul. Colonelul în frunte, avându-l alături pe maior şi pe Culver în spate, se avântă în praful gros al drumului. Umbla cu pas temeinic de atlet, ţinând capul uşor plecat înainte între umerii drepţi, braţele îndoite mişcându-le metodic – nimic nu-i frângea ritmul paşilor, nici făgaşurile şi nici urmele adânc săpate de pneurile maşinilor. Culver nu întârzie să rămână uimit, ba chiar cuprins de groază din pricina pasului ce le era impus. Era, hotărât, pasul unui drumeţ antrenat, mult mai aproape de alergare decât de mers – trecuseră de-abia câteva

[1] În masă (fr.).

minute şi-şi simţea răsuflarea tăiată. Stratul gros de nisip ce acoperea drumul împiedica mersul normal. Nu înaintaseră decât vreo câteva sute de iarzi, şi năduşeala îi şi îmbrobonise fruntea şi-i inundase trupul. O clipă, o teamă nefirească, o panică nebună îl cuprinse. Marşul îl speriase încă înainte de a-l începe. Frica îi fusese oarecum imaginară, dar acum, după ce ostenise atât de repede, în câteva secunde, putea crede, ba chiar era sigur – aşa cum prevestise Mannix – că nu va fi în stare să reziste nici măcar primul ceas. Un val de spaimă se revărsă asupra lui şi Culver se luptă să răsufle, vrând parcă să ţipe. Valul trecu. Se căzni să-şi vină în fire şi spaima i se mistui. Odată obişnuit cu cadenţa acestui marş, îşi dădu seama că totul se va petrece bine. Groaza îi pieri şi-şi simţi respiraţia mai uşoară, eliberat parcă de spaima aceea nebunească. În faţa lui colonelul păşea cu încordarea mecanică, totală, a unui soldat de plumb întors cu cheia, ce se fandoseşte pe tăblia unei mese. Gâfâind uşor, Culver îi auzi glasul, liniştit totuşi, nepripit, ca şi cum ar fi şezut undeva, la un birou, adresându-se maiorului:

— Am pornit la nouă fix, Billy. Până la zece trebuie să străbatem drumul principal, apoi facem o haltă.

— Da, sir, vom avea un avans asupra orariului, îl auzi pe maior.

Culver făcu atunci un calcul. După harta de operaţii, pe care o cunoştea perfect, asta însemna trei mile şi jumătate într-o

oră de marş, o milă mai mult decât distanţa regulamentară. Era într-adevăr că o alergare. Se simţi păşind greu prin nisip, copleşit de-o deznădejde atât de totală şi de ciudată, încât parcă aducea a veselie – şi auzi un zgomot, jumătate râs înfundat, jumătate geamăt, scăpând din căznita lui răsuflare. Trei mile şi jumătate! Distanţa egală cu drumul de la Greenwich Village până aproape de Harlem. Măsură în gând acel ameţitor defileu de blocuri, o călătorie obositoare făcută chiar cu automobilul. Parcă i s-ar fi vârât un cuţit între coaste; îşi urmă însă măsurătoarea cu panglica lui mintală, încercând să-şi închipuie că străbătea acea distanţă pe trotuare moi la picior, netede şi fără nisip, ca pe Fifth Avenue, lăsând în urmă strada nr. 14 şi serbedele privelişti de pe străzile nr. 20 şi 30; lungea pasul spre nord, pe lângă Bibliotecă, încă douăzeci de blocuri până la „Hotel Plaza" şi apoi de-a lungul peluzelor verzi ale parcului... Gândurile i se întoarseră la realitate. Trei mile şi jumătate, într-o oră. Şi mai rămâneau de mers încă mai mult de treizeci şi două. Chipul lui Mannix îi răsări din nou în minte. Cu ce-am păcătuit, Doamne, Dumnezeule, gândea Culver, ţinându-se întruna după neînduratul colonel.

Goneau neîncetat înainte. Noaptea îi învăluia apăsătoare, jilavă, luminată acum numai de farurile jeep-ului, pe când coborau prin desişurile unui teren mocirlos. Culver îşi recăpătase suflul, dar pieptul şi spatele îi erau leoarcă de

sudoare. I se făcuse sete. Găsi o slabă mângâiere la gândul că şi ceilalţi pătimeau ca dânsul, căci auzea în spatele său zgomot de bidoane scoase din tocuri, de pahare deşurubate, un gâlgâit înăbuşit de înghiţire în plin mers, apoi, slab la ariergardă, glasul mânios al lui Mannix:

— Ascultaţi, ucide-v-ar toaca, v-am spus s-o luaţi domol cu apa! Puneţi la loc afurisitele voastre de ploşti. Aşteptaţi până facem haltă.

Culver, lungindu-şi gâtul, privi împrejur. Nu zări însă nimic, nici urmă de Mannix. Probabil că rămăsese în urmă; nu vedea nimic în afară de un dublu şir negru de oameni smucindu-se prin praf, dispărând în întuneric pe măsură ce te uitai de-a lungul şirului. Un puşcaş marin, la ariergardă, spuse o glumă, cineva rosti ceva ce stârni râs. Se auzi un cântec... Deodată, vocea lui Mannix răbufni iar prin întuneric:

— Măi, cântaţi cât poftiţi, dar vă spun c-ar fi mai bine să vă păstraţi răsuflarea. Dacă vreţi, vorbiţi şi tot drumul, treaba voastră, dar o să daţi în brânci dacă nu ţineţi seama de ce v-am spus...

Glasul îi era acum îndârjit, răutăcios, de parcă ar fi fost al vreunui satrap de pe vremea faraonilor, sau al vreunui comandant de galeră. Avea tăria unui snop de sârmă ghimpată, sau a unei zgârzi împletite cu spini. Glasurile şi cântecul se opriră brusc, ca sugrumate. Totuşi, el nu înceta nici acum să-i

îmboldească, să-i biciuiască tiranic cu vorba. Culver, înfuriat deodată, se simţi îndemnat să rămână în urmă, să încerce să-l facă pe Mannix să-şi lase oamenii în pace.

— Ţineţi aproape, măi oameni! Pentru numele lui Dumnezeu, Shea, stăpâneşte-ţi-i. Rămân la coadă şi-o să alerge apoi ca să-i ajungă pe ceilalţi! Fir-ar afurisită de treabă, ţine-o odată aproape, n-auzi? *Dumneata*, dumneata de colo, Thompson, ce dracu', doar n-ăi fi surd! Ţine-aproape! Ţine-aproape, am zis!

Brutal şi furios, aşa îi rămase glasul tot restul drumului.

Asta era cauza pentru care acele prime ceasuri i se părură lui Culver cele mai anevoioase, chiar dacă următoarele aduseră suferinţe şi mai ascuţite, şi mai pătrunzătoare. O altă pricină era şi faptul că, în primele câteva ore, avea încă toate simţurile treze şi-şi flagela mintea tot atât de necruţător ca şi trupul. Mai târziu, i se părea că e integrat unei rutine, unei acţiuni în care creierul său, despuiat de mult de orice spirit de participare, de cooperare, nu mai juca niciun rol. Dar existenţa lui Mannix tot nu-i putea scăpa în timpul acelor prime ceasuri. Pe deasupra propriilor sale sentimente, a propriei sale ciude şi deznădejdi – chiar şi pe deasupra clipelor de gândire liniştită – Culver îşi da seama din ce în ce mai limpede de ce se întâmpla cu căpitanul. Felul de a se purta al lui Mannix i se păru, ceva mai târziu, înfrăţit întregului ansamblu, ca o parte dintr-un coşmar oribil.

Mintea lui Culver era însă destul de ageră şi acum pentru ca transformarea lui Mannix (chiar dacă perspectiva nefirească a unui final întrevăzut îl înfiora) să-i apară desluşit ca atunci când, stând de vorbă în mod obişnuit cu un prieten, te întorci brusc spre oglindă şi nu-l mai vezi în cameră şi în spatele tău, ci vezi altceva răsfrânt în oglindă, o formă hâdă, un spectru sălbatic, înfricoşător.

La ora zece, aproape la minut, drumul principal fusese parcurs. Când colonelul se opri şi se uită la ceas, maiorul ridică braţul comandând:

— Repaus, zece minute!

Culver trecu spre marginea drumului. Se aşeză în buruieni. La tâmple, sângele-i zvâcnea puternic. Ochii i se tulburară. Îi era aşa de sete, că bău cu nesăbuită lăcomie aproape o treime din bidon. Aprinse o ţigară, dar avea un gust metalic, leşios, respingător, aşa că o zvârli. Coapsele şi genunchii, nedeprinşi cu atâta mers, erau înţepeniţi, osteniţi. Îşi întinse cu încetul picioarele în buruienile umezite de rouă. Privi în sus la zadarnica puzderie de stele. Se răsuci. O umbră, făcându-şi drum printr-o barieră de picioare lungite şi de arme puse jos, venea dinspre vale. Era Mannix. Bodogănea mereu pe când umbla greoi. Se trânti lângă el.

— Afurisiţi mai sunt oamenii ăştia, nu vor să ţină aproape. Trebuie să stau mereu cu gura pe ei. Au să trebuiască să alerge

tot drumul, dacă nu ţin aproape. Dă-mi să trag un fum.

Răsufla greu. Îşi trecu dosul palmei peste frunte ca s-o şteargă de năduşeală.

— De ce nu-i laşi în pace? spuse Culver. Îi dădu căpitanului o ţigară pe care acesta o aprinse, suflând fumul cu un gâfâit puternic şi sugrumat.

— Să-i ia dracu', răspunse Mannix tuşind. Nu pot să-i las în pace! Nu vor să facă marşul ăsta păcătos. N-aşteaptă decât să rămână deoparte, să se urce în camioane. Ar prefera să facă o corvoadă. Sunt rezervişti, măi, omule. Puţin le pasă de-i vede cineva chiulind, eu, sau altul.

Se lăsă pe spate, în buruieni. Suspină adânc şi, acoperindu-şi ochii cu braţele, zise:

— Să-i ia naiba!

Culver îl privi. O fâşie lungă de lumină galbenă de la farurile jeep-ului îi tăie partea de jos a obrazului. Un colţ al gurii îi tremura nervos, străbătându-i faţa într-un rictus ca şi cum ar fi mestecat ceva acru. Sleit de puteri, cufundat în buruieni, era totuşi ceva în purtarea lui ce se împotrivea să-i primească sfârşeala, chiar şi în odihnă. Îşi încleştă fălcile cu un scrâşnet convulsiv. Era ca şi cum mânia – propria-i încăpăţânare – susţinea acum ca un Atlas povara marii lui oboseli.

— Doamne, murmură aproape fără nicio legătură, nu mă pot stăpâni să mă gândesc la băieţii de azi, de-acolo, culcaţi în

buruieni.

Lui Culver, care apucase să se odihnească o clipă, gândurile îi fugiră tot la băieţi. Se uită la ceas. Avea senzaţia că se scufundă: trecuseră şase din cele zece minute câte le erau îngăduite — atât de repede că parcă nici n-ar fi fost. Spuse apoi:

— Al, pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu-i laşi să chiulească? Dac-ai fi strâns în menghini ca recruţii ăştia, ai vrea şi tu să chiuleşti. Puţin ţi-ar păsa. Nu trebuie să-i sâcâi aşa cum ai făcut-o până acum. Să privim lucrurile în faţă. În realitate, nici nu-ţi pasă ce fac. Ne pasă poate de noi, ţie, mie. Dar indivizii ăştia... oricare altu', ce dracu'!

Se opri căutându-şi cuvintele şi urmă, fără sens:

— Spune drept!

Mannix se ridică în coate.

— Din nenorocire, ai dreptate. Aşa e, recunoscu el nepăsător.

Îşi suciră capetele să-l vadă pe colonel. Acesta, în picioare, sta nu departe de dânşii. Împreună cu maiorul erau aplecaţi peste o hartă, luminând-o cu o lampă electrică de buzunar. Mannix îşi limpezi gâtlejul şi scuipă. Glasul îi era acum mai stăpânit.

— Îl vezi pe maimuţoiul ăla mic stând colo? întrebă el. Crede că ne face praf. Treizeci şi şase de mile. Nimeni în Statele Unite n-a făcut aşa ceva. Nimeni. N-am mers aşa departe nici chiar cu Edson, în războiul trecut. Maimuţoiul ăsta mic umblă să-şi facă

un nume – „Moş-Stâncă Templeton” – ăl de-a condus cel mai lung marş forţat din istoria corpului...

— Dar, începu Culver.

— Nimic nu l-ar încânta mai mult decât să vadă compania H & S chiulind, urmă Mannix încordat. Ar fi încântat. I-ar mângâia amorul propriu. Parcă-l şi văd spunând – şi vocea lui luă un ton de acră zeflemea: „Hei, căpitane Mannix, vezi că ţi-a fost cam greu să-ţi ţii în frâu oamenii noaptea trecută. E nevoie de ceva mai mult *esprit*, ai?” Glasul îi slăbi încet, înecat de venin. Ei bine, Jack, poate să se lingă pe bot. Am să-mi mân compania, chiar de-ar fi s-o car în spinare.

Nu avea niciun rost să discuţi cu el. Culver îl lăsă să-şi continue vorba până ce valul de ură, toată amărăciunea şi năduful lui otrăvit se sleiră şi, în cele din urmă, se întinse din nou în buruieni suspinând – cu o clipă înainte ca strigătul „Drepţi! Drepţi!” să se audă iarăşi.

Se avântară din nou. Era parcă un pic mai uşor acum, deoarece aveau de mărşăluit două mile pe drumul principal, unde nu era nisip ca să le îngreuneze pasul, două mile înainte de a lua-o iarăşi pe drumuri lăturalnice. La pornire însă era o senzaţie neplăcută datorită cârceilor şi durerilor de picioare, după cele câteva clipe de odihnă, şi Culver umbla cocoşat şi frânt ca un moşneag astmatic. Asuda din nou, murind de sete după numai o sută de iarzi.

Cum Dumnezeu, se întrebă privind o secundă la liniştita pulbere ceţoasă a stelelor, cum vor putea rezista ei până a doua zi, până aproape de amiază? Îi depăşi o maşină de lux, decapotabilă, lucioasă, alergând spre nord, poate spre New York, fără îndoială spre vreo plăcere îngăduită civililor. Trecerea ei rapidă, aproape fără niciun zgomot, ca şi lumina roşie de la spate mistuindu-se treptat, adăugă încă un sentiment de irealitate nopţii marşului. Moţăind, învăluiţi de beznă, mărşăluitorii păreau străini de cei ce se înfundau în întuneric. Mergeau neîncetat înainte, precum navigatorii care, brăzdând oceanul, uită de bătăliile dintre peşti, de dedesubtul lor, în noaptea submarină, insondabilă.

Trudiţi, mergeau înainte. Colonelul ordonase acum „pas de voie". Culver hrănea deznădăjduit ideea că omul va osteni, că şi el se va simţi istovit. O aprigă fantezie, o închipuire datorită nădejdii, îi străbătu mintea: Templeton va osteni, îşi supraapreciase puterea, va opri marşul, poate chiar peste un ceas ori două, îi va încărca în camioane – ca un tată care începe arşi bate copiii, dar se lasă înduplecat, dacă nu de remuşcare, de milă măcar şi pune stavilă pornirii. Culver ştia însă că asta era doar o dorinţă, o dorinţă lipsită de temei. Mărşăluiau necruţător înainte, treceau pe lângă pâlcuri de pini mohorâţi, pe lângă ţarini îmbibate de miros de lucernă şi fragi sălbatici, pe lângă case de ţară cu obloanele lăsate şi pe lângă prăvălii

închise, goale. Pieri apoi cu desăvârşire şi acest scurt aspect de civilizaţie. Pătrundeau din nou şi fără răgaz pe alt drumeag, în alte nisipuri. Culver era iar lac de năduşeală. Toţi, de altminteri, până şi colonelul, a cărui tunică de doc atât de curată avea o pată triunghiulară, udă, lipită de spate. Culver îşi auzea din nou răsuflarea răguşită. Şi iar îl apucă panica: n-are să fie în stare niciodată să facă marşul, gândea, şi are să cadă pe marginea drumului ca un moşneag ce era, dar auzi atunci, departe în urmă, la ariergardă, glasul teribil al lui Mannix, răsunând în noapte:

— Hei, mişcaţi, ucide-v-ar toaca! Avem nisip, aici. Mişcaţi, ţineţi aproape! La cin' vorbesc, ucide-v-ar toaca! Leadbetter, dezmorţeşte-ţi fundul, ţine aproape! *Ţine-aproape* – am zis!

Strigătele acestea îl stimulau oarecum şi pe Culver, dar de dinapoi se auzea un cor înăbuşit, abia perceptibil, de proteste şi de oftaturi. Veneau numai de la compania lui Mannix, ca un fel de geamăt asurzit, dureros. La acestea Culver adăugă propriul său geamăt, răsuflarea-i căznită. Exprima ceva: furie, deznădejde, scadenţa unui destin – greu ar fi putut lămuri ce anume. Se poticnea neîncetat în spatele colonelului, ca o oaie urmând, mută şi nebănuitoare, drumul spre abator, şi era prea speriat de învălmăşeala din jurul său pentru a-l urî pe comandant ori pentru a-i mai păsa de ceva.

Când fură parcurse încă trei mile, la sfârşitul celui de al

doilea ceas, de oboseală Culver căzu grămadă în buruieni, plângând în hohote. Simţea cum o rozătură începe să-i ardă talpa, ca rasă cu briciul.

Mannix avea şi el necazuri. Când veni acum lângă Culver, şchiopăta. Se aşeză tăcut şi îşi scoase bocancul. Culver, înghiţind lacom din bidon, se uită la el. Aveau amândoi respiraţia prea gâfâită ca să mai poată fuma sau vorbi. Zăceau lângă un canal sau pârâu, ce-o fi fost, şi sclipirea acestuia, când şi când, dădea un luciu fosforescent, spectral petelor de licheni de pe scoarţa pomilor. O duhoare pornea din întuneric; nu din putreziciunile apei, constată Culver, ci de la piciorul lui Mannix.

— Ia uită-te, murmură căpitanul, cuiul ăla mi s-a vrut drept în călcâi.

Culver se uită în jos şi văzu, la lumina lămpii electrice de buzunar a lui Mannix, o mică gaură în călcâiul acestuia. Sângera uşor, şi în jurul sângerării o albeaţă ca o cocă se întindea pe tot perimetrul iritat din jurul plasturelui ce se desprinsese.

— Cum dracu' o să merg? zise Mannix.

— Încearcă să-l baţi iar.

— Am încercat. Dar vârful iese mereu afară. Ar trebui să desfac tot bocancul ăsta afurisit.

— Nu poţi pune o bucată de postav peste el, sau altceva?

— Am încercat şi asta. Îmi dezechilibrează piciorul. E mai rău decât cuiul. Tăcu o clipă, apoi exclamă: Doamne, Dumnezeule!

— Stai, spuse Culver, încearcă să scoţi bucata asta de curea, şi s-o pui peste cui.

Se sfătuiră, se munciră, vorbind repezit. Niciunul nu-l văzu pe colonel, care strecurat ca printre umbre se afla acum în faţa lor.

— Ce-i cu dumneata, căpitane? întrebă el.

Tresăriră amândoi, uitându-se în sus. Cu mâinile ca de obicei – în felul lui caracteristic ar fi precizat Culver – vârâte în centiron, se uita liniştit la ei. În lumina galbenă a lămpii electrice, faţa sa încă umedă de sudoare era roşie din pricina sforţării, dar nu părea mai obosit decât un om care ar fi alergat câţiva iarzi ca să prindă autobuzul. Un zâmbet plăpând îi flutura în colţurile gurii. O dată mai mult, zâmbetul acesta nu era nici îndatoritor, nici mândru, ci s-ar fi putut spune aproape binevoitor, şi astfel trăsăturile gingaşe ale chipului său, roşu-aprins sub efectul luminii nefireşti, şi degetele aproape transparente, subţiri ca fusul spre vârf, îl făceau să semene nu a ostaş, ci a preot. Părea că într-însul patima şi credinţa înfăptuiseră, până la urmă, un aluat de bune şi curate intenţii, fără nicio josnicie sau ciudă măruntă. Comanda un marş, un marş care avea ca scop o nebunească izbăvire, iar zâmbetul şi cuvintele lui de solicitudine aveau cât de cât o firavă

sinceritate.

— Am un cui în bocanc, spuse Mannix.

Colonelul se aşeză şi cercetă piciorul lui Mannix, cuprinzându-l aproape duios în palmă. Mannix păru că vrea să-l retragă, în clipa în care colonelul îl atinse.

— Arată urât, spuse acesta după un timp. L-ai văzut pe sanitar?

— Nu, sir, răspunse Mannix dârz, cred că nu se poate face nimic. Doar dac-aş avea alţi bocanci.

Colonelul medita, frecându-şi bărbia, ţinând în cealaltă mână piciorul căpitanului. Ochii săi cercetau întinderile negre ale mlaştinii dimprejur, deasupra cărora luna ce răsărea cernea acuma, tihnit, un praf argintiu. Printre chiparoşi şi ochiuri de apă, broaştele umpleau noaptea cu orăcăitul lor strident. Mai pe-aproape, lângă drum şi lângă canalul fără scurgere, jucau puncte de foc, când ici, când colo – erau ţigările ce săltau şi coborau, ţintite în degete nevăzute de oameni istoviţi.

— Da, spuse colonelul după un timp, da – şi tăcu.

Era din nou ca un joc de scenă: nehotărârea înaintea hotărârii, aşteptarea.

— Da, spuse el, şi iar tăcu.

Aşteptare... În acea clipă, copleşit ca de un val ce parcă-i trimisese în uitare setea, buzele zbârcite, uscate, sentimentul nimicniciei neputincioase îl făcu pe Culver să-şi spună că nu

cunoştea pe nimeni pe lume care să-l fi scârbit vreodată atât de mult. Ciuda îi era cu atât mai mare, cu cât îşi dădea mai bine seama că nu-l ura pe om, pe Templeton, pe cel cu ochii răutăcioşi-prietenoşi şi inocent-fanfaroni, pe omul încrezut, a cărui încercare de a arăta o abilă şi adâncă înţelepciune era aproape duioasă – nu pe acest om îl ura, ci pe colonel, pe puşcaşul marin, pe acesta îl dispreţuia. Dar nu-l ura pentru că era aşa cum era şi nici pentru marşul neomenos pe care-l impusese. Oricât de dureros ar fi fost acesta, puteau fi chinuri şi mai mari, fără îndoială – acum înfruntau cel puţin un marş în vreme de pace. Îl ura pe colonel pentru fapta sa perversă, nesocotită: acolo, în nisip, mângâind încet, aproape necuviincios, piciorul lui Mannix. Regulile punerii în scenă îl deformaseră într-atât, încât nu mai era în stare să înfăptuiască duios o acţiune omenească. Era prea ignorant spre a şti că, prin acel gest atât de vădit omenos în timpul unei pedepse nebuneşti ce i se năzărise şi pe care el însuşi o dictase, şi-l îndepărta pe căpitan chiar prin simpla atingere. Vorbi apoi. Culver ştia dinainte ce va spune. Nimic n-ar fi putut fi mai puţin nimerit.

— Ei da, spuse colonelul, poate că ar fi mai bine să te urci într-unul din camioane.

Să fi fost în capul lui Mannix cel mai mic gând de a o face, vorbele acestea aveau darul să i-l nimicească. Mannix îşi

retrase brusc piciorul, ca şi cum mâna colonelului ar fi fost vreun acid sau foc.

— Nu, sir! spuse el întărâtat, prea întărâtat ca tonul să nu vădească acum duşmănie. Nu, sir! Am să fac marşul ăsta afurisit. Înfuriat, începu să-şi încalţe bocancul. Colonelul se sculă în picioare, îşi vârî degetele după centură şi privi nepăsător în jos.

— Cred că o să-ţi pară rău cu piciorul pe care-l ai, spuse el.

Căpitanul se ridică şi, şchiopătând spre compania sa, întoarse capul aruncând o aprigă, scurtă invectivă colonelului, ai cărui ochi rămaseră încremeniţi când o auzi – şi cu ea se zvârli ca-ntr-o bătălie:

— Cui îi pasă de ce crezi dumneata!

4

DACĂ îi hărăzea cumva în gând o neîntârziată pedeapsă, colonelul n-o dezvălui, căci la patru şi un sfert în dimineaţa aceea – o jumătate a drumului fiind parcursă iar mijirea zorilor începând să brăzdeze cu raze cerul – Culver auzea încă vocea răguşită, plină de ciudă a lui Mannix îmboldindu-şi oamenii de la spate. De câteva ore nu mai ştia altceva despre Mannix. Despre colonel se răspândise ştirea că nu mai conducea el marşul, ci că se dusese undeva la ariergardă şi îl urmărea de acolo. Culver, în starea lui de descurajare, simţea un suflu de

nădejde izvorând într-însul: dacă colonelul se muiase de nu mai umbla, ci şedea în jeep-ul său, ei ar fi avut cel puţin mângâierea de a fi izbutit, pe când conducătorul lor era înfrânt. Dar Culver ştia că nădejdea lui era fără temei, că Templeton va veni din nou în capul coloanei şi va mărşălui ca până acum. Putea să întreacă păcătosul şi douăzeci de oameni, douăzeci de Mannixi îndârjiţi.

Coloana se dezorganizase, se răsfirase, dar mersul nu încetinise. Culver, stingherit de oboseală, de sete şi de durerea arzătoare din ce în ce mai întinsă de la picior, se trezi buimac umblând în urmă. Din când în când, reuşea să recâştige distanţa pierdută. La un moment dat, se descoperi în coada companiei lui Mannix. Dar nu-i mai păsa. Noaptea nu mai era decât o imensă singurătate de caznă şi de sete şi de o atât de adâncă sfârşeală, încât îi cotropea mintea, zădărnicindu-i orice putinţă de gândire.

Un camion încărcat cu puşcaşi marini culcaţi pe spate şi atât de tăcuţi că păreau fără simţire îi întrecu huruind. Trecu altul şi altul – trecură toată noaptea. Putea însă auzi departe în faţă, mult după trecerea fiecărui camion, strigătul lui Mannix:

— Ţine-te bine, Jack! Compania asta nu se lasă!

O hoardă de năuci, în haine de doc ude de sudoare, vârându-se în noapte cu ochii încremeniţi în pământ, cu priviri parcă de lacomă şi sticloasă concentrare, mărşăluia înainte. După

miezul nopţii, Culver avusese senzaţia că mintea lui nu mai înregistra decât simple impresii, senzaţii fără şir, împroşcate pe scoarţa creierului într-o risipă de dezmăţată neorânduială, secvenţe dintr-un film imaginat de un nebun. Memoria lui se mărginea la ziua de ieri. Că avea undeva o casă şi o familie – asta îi ieşise din gând într-atât, încât i se părea ceva cu totul inaccesibil. Până şi sfârşitul marşului ţinea de domeniul fanteziei, dincolo de posibilitatea unei înfăptuiri, şi nu mai avea altă năzuinţă decât să mai reziste încă această oră, dacă nu ar fi decât pentru a atinge microscopica fericire a unei odihne de zece minute şi a unei înghiţituri de apă clocită. În străfundurile memoriei sale dăinuia uluitoarea privelişte de neuitat a trupurilor mutilate pe care le văzuse – unde? când? I se părea că trecuseră de atunci săptămâni, ani întregi sub razele unui soare preistoric. Oricât încerca să păstreze în el imagini mângâietoare – casă, muzică, somn — mintea nu i se putea despărţi de acea viziune: tânărul sfârtecat, cu ochii închişi ca de somn, sângele, amiaza dogoritoare.

La următorul popas, al şaselea sau al şaptelea, ori al optulea – Culver le pierduse de mult socoteala – îl văzu pe Mannix întins lângă o cisternă de apă trasă de un jeep în spatele companiei sale. O'Leary era culcat şi el alături, răsuflând cu gemete lungi, astmatice. Culver se lăsă trudit jos lângă ei şi-i atinse lui Mannix braţul. Zorile mijeau şi răspândeau o lumină

palidă, verzuie, care-i sublinia pe faţă dureroasa suferinţă. Ochii îi erau închişi.

— Ce faci, Al? întrebă Culver, întinzând bidonul ca să-l umple.

— Aşa şi-aşa, oftă Mannix, afară de piciorul ăsta nenorocit. Cum te descurci, băiete?

Glasul îi era trândav. Culver se uită la bocancul lui Mannix; şi-l scoase ca să-şi arate călcâiul şi ciorapul care, îmbibat ca fitilul unei gazorniţe, era plin de sânge negricios.

— Cristoase, spuse Culver. Pentru numele lui Dumnezeu, Al, dacă e aşa, ai face mai bine să te sui în camion.

— Cuiul s-a dus. Am izbutit să fur nişte cleşti de la un radiofonist. A trebuit s-alerg apoi ca dracu', să recâştig distanţa.

— Chiar aşa... începu Culver, dar Mannix se retrăsese într-o tăcere de nepătruns.

Oamenii din compania lui, ghemuiţi, formau un şir care se întindea în susul drumului. Cei mai mulţi stăteau întinşi în buruieni sau în praful drumului, ţepeni de parcă erau morţi; alţii însă şezând pe arme, beau apă şi fumau. Un slab murmur de ciudă plutea în aer. Cei mai apropiaţi, aceia ale căror chipuri se puteau distinge în lumina neclară, aveau vlăguite priviri de protest tăcut. Păreau să-l caute muteşte pe căpitan, pe autorul caznelor, lor. Obrazul le era ca al unor oameni căzuţi robi şi

care, fără vreo nădejde, îşi aşteptau parcă sfârşitul. Mannix gâfâia în buruieni, amestecându-şi răsuflarea cu suflul chinuit al lui O'Leary, prăbuşit într-un somn greu. Dogoarea se făcea din nou simţită. Nu vorbea nimeni. Un huruit întrerupt umplu zările. Crescu. Trupuri se mişcau, capete se întoarseră de-a lungul şirului. Priveau spre drum, către răsărit, la norul de praf ce alerga mugind spre dânşii. O maşină se arătă prin praf. Era un camion care, hurducăind, trecu de ei şi se opri în mijlocul companiei.

— E pe-aici careva care nu mai poate? strigă un glas. Am loc pentru încă zece.

Se iscă o mişcare spre camion; şase oameni din apropiere se sculară în picioare, puseră arma în bandulieră şi începură să se clatine pe drum în sus. Culver se uită încordat la ei. Îl auzi pe Mannix mişcând lângă dânsul – îşi încălţa bocancul. O'Leary se deşteptase şi sta aşezat. Priveau atent câteşitrei la procesiunea pornită spre camion. Un şirag de oameni ce se târau şchiopătând jalnic în ceaţa zorilor, ca nişte câini bătuţi, spre uriaşul vehicul pe roate, verde, cu tăbliile lăsate, care eliberându-i i-ar duce spre somn, spre uitare. Mannix, cu ochii injectaţi, se uita la ei fără nicio expresie pe faţă. Părea înmărmurit şi atât de copleşit în istovire, încât nu-şi mai da seama ce se întâmplă.

— Ce-a păţit colonelul? întrebă cu mintea aiurea.

— S-a dus cu un jeep acum vreo două ceasuri, răspunse O'Leary. A spus să se controleze mai departe coloana în marş.

— Cum? întrebă Mannix.

Părea să nu priceapă cuvintele, ca şi cum, din cauza priveliştii exodului lent scurgându-se spre camion, ele nu puteau să i se întipărească numaidecât în minte, ci i se scurgeau parcă încet, printre grămezi şi prin straturi de câlţi, în cuget. Încă vreo duzină de oameni se sculară în picioare şi începură procesiunea de şchiopătare spre camion. Mannix îi privi clipind din ochi.

— Cum? repetă el.

— Să se controleze coloana, sir, vorbi O'Leary din nou. Asta e ceea ce a spus.

— A spus-o? Mannix se întoarse cu o privire întârâtată, întrebătoare: Atunci, cine comandă coloana în marş?

— Maiorul Lawrence.

— Va să zică maiorul...

Mannix se ridică în picioare, nesigur, amorţit şi clătinându-se de durere, nu pe călcâi, ci numai pe vârful piciorului rănit. Clipea din ochi în zorii zilei şi privea spre spatele camionului, la ciorchinele de puşcaşi marini de acolo săltându-se fără vlagă pe platformă. Nu spunea nimic, şi Culver, privindu-l de jos, îşi imagina suferinţa zadarnică a unui uriaş urs încolţit, sângerând şi sfâşiat de un vrăjmaş a cărui tactică nu era mai

inteligentă şi mai curajoasă decât a lui, ci doar mai şireată. Îşi muşca buzele din cauza durerii poate, dar putea tot atât de bine să fie din pricina mâniei neputincioase şi a înşelăciunii. Părea gata să plângă. Deodată, pe un ton de durere parcă, hohoti:

— Colonelul... a fugit! A şters-o!

Îşi reveni în fire, ca un somnambul trezit brusc din somn, şi se repezi în drum cu un răcnet plin de zbucium sălbatic:

— Hei, voi de-acolo, daţi-vă jos din blestematul de camion!

Sărea în praf în salturi avântate, şontâcăind şi ameninţând cu braţul ridicat. Umbletul său, legănat adânc, cumplitul său şchiopătat te făceau să nu-l mai crezi în stare a se mişca, decât doar ca un paralitic dintr-un fotoliu pe roate, şi mişcările acestea ar fi fost hazlii, de n-ar fi fost pline de mânie şi de turbare. Înainta grăbit.

— Jos din camion, vă spun! Ucide-v-ar toaca! Jos din camion! Drepţi! Drepţi! Pe picioare! ţipa el. Jos din camion, până nu vin la voi să vă dau una cu piciorul în fund!

Vorbele sale îi înfricoşară şi îi intimidară pe oameni: un cor de bombăneli umplu aerul, vrând parcă să pună stăpânire pe întregul văzduh. Se dădură jos din camion grăbindu-se îngroziţi, picând ca nişte şoareci de pe o plută ce se scufundă.

— Cară-te dracului de-aici! strigă Mannix la şoferul camionului, un caporal costeliv, cu ochii holbaţi, care speriat,

sări înapoi în cabină. Ia-ţi roaba de-aici!

Camionul o luă din loc duduind şi învăluind scena în fum albăstrui şi într-un vârtej de praf Mannix sta în mijlocul drumului, proptindu-se în vârful piciorului, mişcând braţele ca aripile unei mori de vânt şi îndemnându-şi neîncetat oamenii în chip sălbatic:

— Drepţi acum! Lăsaţi pe alţii să chiulească, am zis, nu noi. Mă ascultaţi? Auziţi? Aşa înţeleg eu, drăcia dracului! Shea, mână-ncoace oamenii ăia care au luat-o încolo! Măi oameni, mai bine să priviţi lucrurile în faţă, mai aveţi încă optsprezece mile de mers...

Culver încercă să-l oprească, dar ei şi începură să alerge.

Cuprinşi de panică, şchiopătând, cu rozături la picioare, istoviţi, oamenii goneau spre apus într-o deznădejde de răzvrătire, îndemnaţi întruna de strigătele lui Mannix. Se vârau în lumina jilavă, copleşitoare a unei dimineţi neîndurate. Culver rămăsese în urmă; O'Leary, fără un murmur, răsufla greu alături de el, pe când rămăşiţele batalionului se târau cu paşi tot mai trudiţi, la ariergardă. Valuri de praf li se învolburau în cale, ridicându-se în suluri de parcă erau nişte coloane egiptene, secând aerul, arzându-le plămânii. Le mânjeau buzele şi sprâncenele ude cu grunji de praf alburiţi, ca o spumă de var, iar pomilor din jur, lăstărişului şi ţarinilor pustii le da o paloare veştedă, de parcă fuseseră pe neaşteptate

atinşi de brumă. Soarele se ridica tot mai sus, le ardea spinarea, încât fiecare părea să poarte pe umeri nu povara unei raniţi, ci mai rău, parcă o sobă portativă din ce în ce mai încinsă, din ce în ce mai fierbinte pe măsură ce soarele se înălţa de dinapoia pinilor ce mărgineau drumul. Nu mai mergeau cu pasul acela de înşelare, mai uşor, spre a-şi alina durerea din picioare, ci cu pasul mecanic, hotărât, încăpăţânat de robot şi, dacă erau cu toţii asemeni lui Culver, pierduseră de mult senzaţia de mişcare dedesubtul şoldurilor, căci sub ele nu mai simţeau decât o statornică durere zvâcnitoare de rozături, şi de muşchi hârbuiţi, şi de împotrivire a unor oase istovite.

La un moment dat, Culver îl văzu pe colonel într-un jeep, îndreptându-se spre capul coloanei şi lăsând în urma lui un vârtej de praf. Îl privi o clipă pe când trecea. Părea năduşit, trudit, departe de a fi odihnit. Culver se întrebă dacă ciuda lui Mannix, atribuindu-i colonelului laşitatea fugii, mai era justificată. Aşadar, nu mai condusese coloana în mers, dar cine ştie, poate că o urmărise în ariergardă. Gândul bănuitor fu curmat de glasul lui O'Leary, care umbla cu cazană alături:

— Don' căpitan Mannix îl făcu cu ou şi cu oţet pe colonel. Tăcu. Răsufla zgomotos. Apoi: Nu ştiu dacă avea dreptate să vorbească aşa. Don' colonel n-o fi chiulit fără vreo pricină. E uneori cam aspru, dar merge cu trupa.

Culver nu răspunse nimic. Tăcuţi, unul lângă celălalt, se

căzneau să înainteze. Culver ar fi avut poftă să-l suduie pe sergent. Cum putea el, din mijlocul acestui chin, să mai rostească vorbe de justificare şi de respect, ba chiar de admiraţie, pentru autorul unei pedepse atât de sălbatice, de nesocotite? Numai un om într-atât de identificat cu disciplina din armată, încât până şi simpla înţelegere să-i fie întunecată, putea spune ce spusese O'Leary. Şi totuşi — mai ştii? — se gândea Culver obosit, avea poate dreptate, iar el, şi Mannix, şi toţi ceilalţi se înşelau. Îşi simţea mintea înceţoşată. Un fel de praf se ridică şi-i umplea plămânii. Mannix se purta ca un schingiuitor, atât de groaznic încât Culver voi deodată să alerge în faţă – cu toată sforţarea pe care o necesita aceasta – ca să-l ajungă pe căpitan, să-l ia deoparte şi să-i spună:

— Ah, Al, dă-te bătut, ai pierdut bătălia.

Înfruntare, mândrie, răbdare, nimic nu putea folosi. Nu făcea decât să se schilodească printr-o astfel de perversă şi violentă răzvrătire. Ce însemnătate mai putea să aibă faptul că colonelul era tiran şi laş, sau viteaz, sau un comandant zelos? Îl învinsese, oricum ar fi privit lucrurile. Nimic nu putea fi mai rău decât ceea ce făcea Mannix, adăugând dezastrului înfăptuit (Culver îşi da seama) povara îndârjirii lui răutăcioase. Măcar de s-ar astâmpăra. Ooamenii înduraseră de ajuns. Dar mintea îi era zăpăcită. Îl dureau şalele de parcă i-ar fi fost lovite cu maiul şi umbla acum cu mâinile în şolduri, ca un profesor vorbind în

vreo clasă elevilor, petrecându-şi braţele pe sub pulpana hainei.

Şi pentru întâia dată se simţi peste măsură de încălzit. Căldura pe care o simţea îi era sporită de mânia ce-l cuprinsese. Transpiraseră şi peste noapte, desigur, îndeosebi din pricina efortului, dar răcoarea din timpul nopţii adusese cel puţin o oarecare uşurare caznei; acum, însă, dimineaţa, soarele pornea să sfredelească din nou, adăugând suferinţe ciudate, de o ascuţime necunoscută, la cumplita sleire ce o simţea într-însul. Istovirea lui era atât de mare, încât nu se mai simţea în stare de nimic, de nicio umbră de hotărâre, nu mai avea nimic dintr-un *om* pentru a putea spune: Ducă-se pe pustii totul — şi să chiulească... Încetase a mai fi om, pentru a putea să renege toată hotărârea, toată răbdarea şi suferinţa şi să se lipsească de orice şi, prin asta, printr-un asemenea act, să-şi arate făţiş dispreţul faţă de marş, de colonel, de întreg blestematul corp de puşcaşi marini. Dar *nu* era om îndeajuns. Şi o ştia. Şi mai puţin încă, om liber. Asta era. Nu era decât un puşcaş marin, cum era şi Mannix, şi mulţi dintre ceilalţi – şi toţi au fost puşcaşi marini toată viaţa lor, şi vor rămâne puşcaşi marini, pe vecie. Şi înfrângerea pe care acest gând o cuprindea îi aduse deodată lacrimi în ochi. Mannix... Un fior rece îl străbătu. În străfundul său, Mannix era, fără să ştie, într-atâta de puşcaş marin, încât acest fapt putea să-l scoată întâmplător

din minţi. Descompunerea pasului, pornită de picioarele sale cu ani şi ani în urmă, ca aplicaţie militară pe câmpul taberei, i se suise într-atât la cap, încât începuse să-i atace creierul. Culver se simţi zguduit de sughiţuri de plâns, de deznădejde şi răzvrătire. Soarele îl bătea cumplit în spinare, mintea o lua razna, înregistra din nou un haos de frânturi de imagini fugitive, ca într-un caleidoscop nebun: glasul lui Mannix, undeva departe în faţă, răguşit şi spart acum, apoi intervale lungi de tăcere, halte în care nu ajungeai să-ţi recapeţi răsuflarea, ţarini încremenite, fără pic de vânt, un şanţ umbrit în care, înfierbântat, se scufundă letargic, visul unui chioşc de răcoritoare de unde puteai cumpăra îngheţată, în forme şi mărimi variate, tăiată, zdrobită şi în cuburi. Îl deşteptă cumplitul strigăt: drepţi! drepţi! – şi o porniră din nou. Soarele se ridica sus, mereu mai sus. O'Leary rămase în urmă suspinând, şi dispăru. Trecură două camioane încărcate cu trupuri ţepene, îmbrăcate în verde, nemişcate ca nişte leşuri. Bidonul lui Culver îi căzuse de la centură, undeva, de mult, dar acum, spre surprinderea lui, nu-i mai era sete şi nici nu mai transpira. Faptul era primejdios. Aşa îşi amintea că citise undeva, dar tânărul puşcaş marin pe care-l văzuse vărsând la marginea drumului i se păru mai important, mai demn de interes. Se opri să-l ajute, dar apoi trecu înainte, printr-un ciudat roi de fluturi mărunţi, palizi, cu reflexe de petale

veştede, peste drumul plin de praf. La un moment dat, Hobbs, radiofonistul, trecu într-un jeep cu antenă: râdea, ademenindu-i pe mărşăluitori cu un cântec... „de-o dragoste uşoară”... fâlfâindu-şi vesel mâna butucănoasă. O pasăre purpurie, frumoasă, se înălţă din pâcla unui hăţiş, zbură în sus şi apoi din nou în jos, poate – gândea Culver – spre o pajişte lăsată în urmă; şi deodată, îngrozit, văzu pentru o clipă opt leşuri măcelărite, culcate în rând, sângele scurgându-li-se încet în buruieni. Dar imaginea dispăru. Fireşte, îşi amintea el, asta se întâmplase... – ieri? Încercă apoi, minute în şir, să-şi aducă aminte de numele lui Hobbs. Renunţă până la urmă. Cam tot atunci se uită la ceas spre a descoperi – nici bucuros, nici întristat – că nu era încă nouă. Începu să-l întoarcă foarte atent, pe când de-abia mai umbla şi, luându-şi ochii de la pământ, îl văzu pe Mannix, apărând uriaş la marginea drumului.

— Scoală-te, spunea căpitanul. Abia mai putea vorbi. Tot ce zicea părea ieşit ca un horcăit, o şoaptă. Saltă-ţi fundu’ şi scoală-te, îţi spun.

Culver se opri şi privi. Un puşcaş marin zăcea culcat în buruieni. Era gras. Avea o barbă de trei zile. Ţinea un picior în sus. Gol. Avea o rozătură mare cât un ban de argint şi o pată de piele moartă, gălbuie, de culoarea ciupercilor otrăvitoare. Îşi jupuia binişor pielea de pe ea, scoţând la iveală o imensă

porţiune de carne vie, afinată, roşiatică, şi în tot timpul ăsta vorbea. Avea vorba cumpătată a celor de la munte şi explica pe îndelete:

— Nu pot merge mai departe cu un picior ca ăsta, domnule căpitan. Nu mai pot umbla. N-am încotro, nu mai pot.

— Poţi, drăcia dracului, hârâi căpitanul. Eu am umblat zece mile cu un cui în picior. Dacă eu am putut aşa ceva, poţi şi tu. Scoală, am spus. Eşti puşcaş marin...

— Domnule căpitan, urmă ostaşul, n-am nimic a face cu cuiul dumneavoastră. Pot să fiu puşcaş marin. Şi tot ce poftiţi, dar nu sunt smintit, ferească sfântul...

Căpitanul, proptindu-se în piciorul său infirm, făcu o mişcare pripită, stângace, către ostaş, ca pentru a-l sălta în picioare. Culver îl prinse de braţ şi strigă înfuriat:

— Astâmpără-te, Al! Astâmpără-te, astâmpără-te, astâmpără-te! Destul!

Se opri, privind în ochii injectaţi cu căutătură năucă ai lui Mannix.

— Destul, spuse mai potolit. Destul. Cu blândeţe apoi: E destul, Al. Au pătimit destul.

Sfârşitul putea fi ghicit. Culver îl ştia, nu încăpea nicio îndoială. Marşul fusese întrerupt pentru un nou popas. Oamenii stăteau întinşi pe marginea şoselei înfierbântate. Se uită la căpitan, care clătina năuc din cap. Deodată îşi acoperi

ochii cu o mână tremurândă.

— Foarte bine, murmură el... da... da... mai şopti ceva incoerent, mâhnit – şi Culver simţi lacrimile curgându-i pe obraz. Era prea obosit ca să gândească, afară de... Afurisenie... Dragul de Al, Al Mannix.

— Au pătimit destul, repetă el.

Mannix îşi luă mâna de pe obraz.

— Foarte bine, bombăni, să le fie de bine. În regulă. Foarte bine. Au îndurat destul, au îndurat destul. Foarte bine. Te-am auzit când ai spus-o întâia oară: Lasă-i să chiulească! Am făcut – mai mult nu pot face... Se opri, se răsuci: Ducă-se toţi la dracu'!

Culver îl privi pe Mannix cum se depărta şchiopătând. Colonelul sta pe drum în apropiere, uitându-se senin la căpitan şi ţinându-şi degetele mari vârâte sub centiron. Îndârjirea lui Culver pieri toată. Îşi puse: Bietul Al... N-a putut câştiga. Ducă-se pe pustii. Bietul urs rănit... Bietul de el.

*

* *

Deşi înfrângerea îl făcea să pară dezamăgit, mai păstra încă o fărâmă puternică de viaţă, care până la urmă îl susţinu. Era patima sa nemăsurată. Ea îl va scoate la capăt. Era ca un om torturat pe roată care, înfruntându-i, aruncă ocări călăilor ce-l

chinuie şi apoi, în cele din urmă, cade. Totuşi, aşa cum Culver ar fi putut de mult să prezică – era o patimă pe care n-o putea stăpâni. În mintea lui Mannix, vechiul foc ce fumega mocnit se aprinsese iar. Şi dacă îi scăpase de sub control cu câteva ceasuri în urmă, când îl înfruntase pentru prima oară pe colonel, acum nu mai încăpea nicio îndoială că, de data asta, îi va nimici pe amândoi, sau cel puţin pe unul dintre ei. Culver, culcat pe burtă în buruieni, era încordat ca un arc. Îşi simţi sângele năvălindu-i în creier când îl auzi pe colonel strigând cu glas măsurat:

— Căpitan Mannix, vrei să vii o clipă aici?

Culver era chiar lângă – el. Ştia că mai rămăseseră încă şase mile de mers. Repausul se prelungise de rândul acesta la cincisprezece minute, un supliment de cinci minute din cauză că, aşa cum îl auzise Culver pe colonel explicând maiorului, urmau să parcurgă ultimele şase mile fără nicio oprire. Alt popas, spusese colonelul schiţând un zâmbet hain şi ostenit, şi n-ar mai fi niciodată în stare să scoale trupa de la pământ.

Culver bodogănise: „Altă dovadă de sadică sminteală" – apoi cugetă într-o doară că, de fapt, ideea era bună. Probabil. Poate că da. Cine ştie... Era prea obosit ca să-i mai pese. Se uită la Mannix cum mergea şchiopătând groaznic, în susul drumului, cu faţa schimonosită de durere şi cu ochii pe jumătate închişi, ca un om care încearcă să se uite la soare. Se mişca destul de

repede, dar umbletul său era o privelişte oribilă – salturi şi spasme care parcă se fereau între ele, sau se încăierau, sau încercau să stăvilească suferinţa răspândită în tot trupul. Cei mai mulţi dintre oameni stăteau întinşi în spatele său, în rânduri încremenite, pe marginea drumului şi aşteptau să vină camioanele. Ştiau că Mannix îi lăsase în pace, aşa că se mulaseră de tot. Fără să-şi mai dea vreun interes, el adunase în ultimele zece minute mai puţin de o treime din companie, dintre cei care mai voiau să continue marşul – încăpăţânaţi, atleţi sau numai unii care, – ca şi Mannix, voiau să facă ultimele şase mile numai din mândrie şi din ciudă. Din îndărătnicie. Alcătuiau un şir soios de fiinţe dezarticulate parcă, cu ochii încremeniţi, duşi în fundul capului, chipuri verzi eu fălcile pleoştite de istovire. Şi erau în spatele lor doar vreo două sute – resturile batalionului.

Mannix se căzni să suie taluzul drumului, se apropie de colonel şi, proptit în vârful piciorului, stătu acolo cu mâinile în şolduri, pentru a-şi ţine echilibrul.

Colonelul îl privi rece stăruitor o clipă. Mannix nu mai era doar un om cuprins de îndoială, ci un rătăcit, şi trebuia să fie judecat. Glasul lui Templeton avea totuşi un ton încă aproape părintesc. Îi vorbi rar şi foarte blând – şi aşa fel ca să nu fie în auzul trupei:

— Căpitane Mannix, vreau să te sui în camion.

— Nu, sir, spuse Mannix răguşit, am să execut marşul.

Colonelul arăta cu desăvârşire vlăguit; pungi vinete de oboseală îi atârnau sub ochi. Părea că nu mai are destulă putere să execute ciudatul său zâmbet teatral. Se ţinea ţeapăn, puţin aplecat înainte – neîndoielnica ţinută cu genunchii încovoiaţi ai omului cu rozături. Culver era constrâns să recunoască, cu un sentiment de deznădejde imensă, că totuşi colonelul a executat marşul, chiar dacă undeva în ariergardă pentru motive ce-l priveau pe dânsul, şi chiar dacă Mannix era acum prea obosit, prea răzvrătit ca s-o recunoască.

— Afurisenie, se trezi Culver vorbind cu glas tare, *dacă măcar nu l-ar fi făcut*! Dar pe urmă îl auzi pe colonel urmând pe îndelete:

— N-ai să-l execuţi cu piciorul în halul ăsta, şi zicând asta privi în jos. Glezna căpitanului era umflată şi avea o culoare roşie decolorată deasupra căputei bocancului. Nu putea să-şi aşeze călcâiul în pământ, oricât ar fi vrut.

— Nu cu piciorul în starea asta, repetă colonelul.

Mannix tăcea, răsuflând adânc – nu ca şi cum ar fi fost luat pe neaşteptate, ci doar ca şi când ar fi absorbit aer pentru izbucnirea ce avea să urmeze. El şi colonelul se măsurau din ochi, unul pe celălalt, două profiluri faţă în faţă pe un deal cu pini, în lumina albăstruie a unei dimineţi neprihănite.

— Ascultă, domnule colonel, hârâi Mannix, ai ordonat

blestematul ăsta de marş. Am să-l execut chiar dacă nu-mi mai rămâne nici un singur om să mă urmeze. Dumneata poţi trage chiulul jumătate din marş...

Culver ar fi vrut cu orice preţ să-l oprească. Nu atât pentru că îşi atrăgea nenorociri pe cap, ci pentru că pur şi simplu nu mai merita efortul. Nu putea să-şi dea seama? Nu putea să vadă că orice ar fi spus, colonelului nu-i pasă? Că în ce-l privea pe colonel, marşul nu avea nicio legătură cu vreo noţiune de curaj, sau de sacrificiu, sau de suferinţă, ci era numai o misiune ce trebuia îndeplinită şi că, oricum ar fi fost, totuşi omul nu era laş. Mersese pe jos tot drumul, sau cea mai mare parte, asta putea s-o vadă orice idiot – şi că era tot atât de departe de bătălia vulgară, de întrecerea pe care Mannix încercase s-o provoace ca şi stelele îngheţate, îndepărtate. Pur şi simplu, colonelului nu-i păsa. Dând să se ridice, cu un efort ce-i provocă greaţă, Culver încercă să se ducă să-i despartă, dar Mannix continua, nu se lăsa:

— Îţi conduci trupa. Frumos, foarte frumos. Dar cum rămâne cu chestia ailaltă, cu, chiuleala...?

— Stai o clipă, căpitane, izbucni colonelul ameninţător. Spre ştiinţa dumitale...

— Mă cac pe ştiinţa dumitale, îl întrerupse Mannix cu un glas răguşit, strangulat. Aproape că plângea. Dacă-ţi închipui că...

Nu putu să urmeze mai departe, căci colonelul făcuse o mişcare iute, stranie, ca un joc de scenă fantezist şi îndemânatic, dintr-un vechi film de cow-boy, ducându-şi mâna la spate, prinzând mânerul pistolului şi lăsându-şi-o acolo, ţintindu-l pe Mannix cu ochi sfredelitori, pătimaşi şi poruncitori. Era un gest de autoritate, care-l descumpăni chiar pe căpitan. Obrazul lui Mannix păli, ca şi cum numai atunci şi-ar fi dat seama de vorbele nesocotite ce-i ieşiseră din gură. Nu mai spuse nimic. Sta doar pe loc, îmbufnat, înfrânt, clipind din ochi spre mânerul alb şi lucios, pe când colonelul urmă:

— Spre ştiinţa dumitale, căpitane, nu eşti singurul care ai executat marşul. Nu mă interesează observaţiile dumitale. Acum te-astâmperi, auzi? Continui marşul. Înţeles? Eşti consemnat în camera dumitale şi voi avea grijă să te trimit la curtea marţială. Ai înţeles? Voi avea grijă să fii judecat pentru nesupunere grosolană. Voi face să fii trimis în Coreea. Să nu scoţi un cuvânt. Acum du-te înapoi la compania dumitale!

Tremura de mânie. Lumina crudă a dimineţii aprindea sclipiri de îndârjire şi răzbunare în ochii săi cenuşii, furtunoşi.

— Du-te înapoi la oamenii dumitale, şopti el, du-te înapoi la oamenii dumitale!

Îi întoarse apoi spatele şi strigă maiorului, care stătea pe drum:

— În ordine, Billy, să pornim.

Se terminase aşadar, dar nu totul. Ultimele şase mile durară până după-amiază. Neîncetatul mers pe vârful piciorului dădea umbletului lui Mannix o mişcare greoaie, săltată, care semăna cu aceea a unui apucat de spasme, sau a unui biet paralitic. Îi dădea feţei, ori de câte ori Culver putea să se desprindă de propriile-i suferinţe, uitându-şi propriul chin spre a-l privi îndeajuns de atent, o înfăţişare de adâncă, aproape pătimaşă reculegere, evlavioasă, cu ochii ridicaţi spre cer, buzele tremurând de durere şi fierbinţeală, astfel că cineva, neştiind ce suferinţă îndură, putea să-şi închipuie că era un inspirat care se împărtăşea oferind cerurilor râvna înfricată a rugilor şi suspinelor sale. Nu putea fi imaginată o faţă mai chinuită. Era ca obrazul sulemenit şi suferind al unui bufon, iar mersul şontâcăit ca o grotescă, neruşinată imitare a unui schilod deznădăjduit, cu umerii legănându-se ca un scrânciob şi cu braţele bălăngănindu-se de parcă ar fi fost rupte. Colonelul şi maiorul îi depăşiseră de mult. Culver şi Mannix mărşăluiau singuri.

Când baza le apăru în faţa ochilor, nu le veni să creadă. Se târâră până la tabără. De-a lungul aleilor pustii, fără vreun pom, puşcaşii marini îmbrăcaţi curat în uniforme kaki se duceau la masă, şi-şi întorceau capul să-l privească pe uriaşul căpitan care se legăna, slinos şi prăpădit, înălţând cucernic convulsive rugăciuni cerului şi având figura buimacă a unui

nebun.

Apoi, Mannix se opri deodată. Îl apucă pe Culver de braţ:

— Cum dracu', şopti el, l-am făcut?

5

MULT timp Culver nu putu să adoarmă. Se culcase gol în pat, parcă de multe ceasuri, dar somnul îl ocolea. Ochii săi închişi nu-i înfăţişau decât privelişti de drumuri care nu se mai sfârşeau, desişuri şi lăstăriş din care se ridica un fel de pâclă, ţarini, corturi, lumina soarelui şi întunericul amestecate fără sens, şi, printre toate, tabloul băieţilor care zăceau morţi, în lumina acelei amiezi, îi revenea mereu în minte cu regularitatea unei teme muzicale. Oricât încerca, somnul nu-i venea. Se sculă şi se duse spre fereastră, chinuindu-se din cauza picioarelor zdrobite. Îi trebui un minut întreg pentru a ajunge la fereastră, şi picioarele, ca ale unui amputat care mai stăpâneşte umbra unei senzaţii, şi le simţea ca şi cum mărşăluiau şi acum pe distanţe infinite. Se aşeză pe un scaun şi-şi aprinse o ţigară. Sub fereastră, bazinul de înot era azuriu, de culoarea aceea din grote, o miniatură a cerului senin, luminată deasupra cu reflexe lucioase, jucăuşe ca nişte monezi de argint de zece cenţi. O ceată de femei tinere, soţii de ofiţeri, se bălăceau în costume de baie sau mâncau pe peluză îngheţată de fructe, umplând ambianţa cu râsul lor tineresc şi cuviincios.

Vremea era caldă, liniştită. Departe, deasupra pinilor, în lumina crudă a soarelui, dincolo de pace şi de civilizaţie, se bănuiau semnele ameninţătoare ale unui început de furtună.

Culver îşi lăsă capul pe braţ. Da, era neîndoielnic – gândea el – cei opt tineri plătiseră scump. Aşa cum erau acum, nimic nu-i mai atingea. Se puteau nărui tronuri. Puteau să fie demişi şefi de state. Ei nu mai ştiau nimic. Şi era greu să înţelegi dacă, neatingând vârsta cunoaşterii atâtor lucruri sau măcar a duioasei mângâieri a compătimirii, sfârşitul lor nu era sfârşitul cel mai bun. Dinspre râu veneau slabe adieri călduţe. Aduceau cu ele miros de baltă şi de pin; o ultimă şoaptă a brizei trecu printre pomi, suspină, tăcu, muri. Culver se simţi deodată adânc, intens flămând de ceva ce nu-şi putea lămuri, de ceva ce nu-şi putea aminti să mai fi simţit vreodată atât de aprig. Înţelegea numai că tânjise toată viaţa către ceva care, prin frumuseţea sa efemeră şi tainică, era ca amintirea unei melodii, sau a acelor fetiţe drăgălaşe ce se jucau veşnic vesele, veşnic vioaie pe o peluză, departe, ca într-o altă lume – că tânjise după seninătate, după o liniştitoare armonie – nu ştia ce nume să-i dea... Ştia doar că-i scăpase, oarecum, totdeauna. Şi pe când şedea acolo, cu foamea aceasta crescând şi înflorind în el, simţea că nu avusese în viaţa lui niciodată vreun răgaz în care să nu fi mărşăluit, sau să nu fi fost bolnav, ori speriat de singurătate.

Aşadar, toţi plătiseră, fiecare în felul său – gândea Culver. Colonelul îşi înfăptuise marşul, şi izbândise, şi Culver tot nu putea spune de ce nu era în stare să-l urască. Poate numai pentru că era o speţă de om diferită, destul de diferită pentru a putea fi socotit chiar om (şi nu numai o alcătuire de atitudini depărtate de lumea lui Culver), dar a-l urî ar fi fost ca şi cum ar fi urât un canibal pentru simplul fapt că obişnuieşte să mănânce carne de om. Oricum, plătise. Iar în ce-l priveşte pe Mannix – ei bine, plătise desigur şi el, nu încăpea nicio îndoială în această privinţă. Dragul de Al, gândi Culver cu afecţiune. Omul cu spatele ce nu se pleacă, omul cu suflet milostiv – unde era el acuma, corabie de dorinţe arzătoare, neclintită, pierdută în noapte, rătăcită în mijloc de veac sub zodia unui război nesfârşit?

Foamea se ofili şi muri. Ridică în sus capul şi se uită lung pe fereastră. O siluetă se aruncă din cer deasupra bazinului şi, într-o cădere dizgraţioasă, răstignită, sparse apa cu un trosnet risipit. Un nor trecu la un moment dat, întunecând pentru o clipă peluza. Conversaţia fetelor se desfăşura civilizat, se generaliza. În fund, deasupra arborilor, în zarea cea mai depărtată, se adunau nori prevestitori de furtună, de vijelie. Mai târziu, se vor întinde deasupra ţărmului şi peste tărâmul întunecat al valurilor, aduşi mereu mai aproape şi mereu mai negri de-a curmezişul coastei, deasupra sălbaticelor singurătăţi

de palmieri pitici, de chiparoşi şi de pini verzi – până aici, iar fetele îmbujorate şi sumar îmbrăcate în costume de plajă vor îndrepta spre cer ochii lor negri ca păcura în noaptea care se va lăsa şi vor părăsi bazinul, şi jocul, şi sporovăielile, cu ţipete stridente de înştiinţări şi chemări, fugind spre casă ca nişte bucăţele de hârtie viu colorate, gonite de rafalele vântului, cu glasuri tinere şi drăgălaşe, pierzându-se în întuneric, spre a se feri de furtuna ce va izbucni şuierând. Un lucru era sigur – gândea Culver – furtuna trebuie să izbucnească. Se şi vedeau semne de-a lungul întregii coaste.

Avu deodată senzaţia unei sete cumplite. Se ridică în picioare, îşi puse un halat şi, şchiopătând, merse prin culoar, spre frigider. Dând colţul îl văzu pe Mannix, gol, încins numai cu un prosop în jurul şoldurilor, umblând încet şi chinuit în vestibul. Era păros şi gigantic şi pe când se ducea cu paşi mărunţi spre camera duşurilor, proptindu-se cu degetele în perete ca să nu cadă, faţa încordată, cu ochii mijiţi, gura cu colţurile căzute în jos, era aceea a unei uriaşe suferinţe, a unui chin imens. Umflătura gleznei era de mărimea unei portocale, vânătă, iar piciorul pe care-l trăgea după el părea o greutate moartă, incapabilă să se mişte.

Culver porni să şchiopăteze spre el spunând: „Al”, făcând un efort să-l ajute, dar tocmai atunci una dintre servitoarele de culoare, care slujea în local, veni către dânşii legănându-se, în

mână cu o perie cu coadă; se opri văzându-l pe Mannix, încetă mica psalmodie pe care şi-o îngâna şi spuse:

— Oh! Vai, săracul de tine. Ce-ai păţit? Te doare?

Culver se opri.

— Te doare? repetă ea. Oh, pun rămăşag că te doare. Nu se poate să nu te doară.

Mannix o privi de la distanţa de câţiva iarzi care-i despărţea. Tăcut, clipea din ochi. Culver ştia că nu va putea uita scena: cei doi împărtăşindu-şi de-a curmezişul unei prăpăstii o clipă de compătimire şi de înţelegere, înainte ca femeia cu ochelari şi cu broboadă să spună din nou: „Nu se poate să nu te doară", şi înainte ca, aproape în aceeaşi clipă, prosopul lui Mannix să-i alunece încet de pe şolduri şi să cadă cu un foşnet surd pe podea, Mannix rămânând pe loc, învârtindu-se ameţit şi agăţându-se de perete spre a se sprijini, gol cum îl făcuse maică-sa, un munte de cicatrici şi ţinând în mână săpunul. Părea să nu mai aibă nici puterea, nici îndemânarea să se aplece şi să ridice prosopul. Se mărginea să stea aşa, pe loc, enorm şi gol în lumina tot mai slabă, tot mai prăfuită. Clipea din ochi şi, în cele din urmă, schiţă către femeie un zâmbet amărât, de scuză. Şi rosti – cum îi păru lui Culver – nu compătimitor faţă de sine însuşi, ci doar cu tonul unui om care, pentru că suferise şi îndurase, era prea ostenit ca să mai spună altceva decât ceea ce era adevărat...

— Da, mă doare.

(*Traducere: Barbu Solacolu*)

Mario Vargas LLOSA

Băieţii

I

Mai purtau pantaloni scurţi în anul acela, încă nu fumam, dintre toate sporturile preferau fotbalul şi tocmai învăţam să facem surfing, să plonjăm de la trambulina a doua de la Club Terrazas, şi toţi erau zburdalnici, imberbi, curioşi, foarte ageri şi pofticioşi. În anul acela, când Cuéllar a intrat la Colegiul Champagnat.

Frate Leoncio, e adevărat că vine unul nou?, în a III-a A, frate? Da, fratele Leoncio îşi îndepărta cu o mişcare bruscă a mâinii moţul care-i acoperea faţa, acum tăceţi.

A apărut într-o dimineaţă, la ora când ne aliniam în formaţie, de mână cu taică-su, iar fratele Lucio l-a pus în capul rândului, fiindcă era chiar mai micuţ decât Rojas, iar în clasă fratele Leoncio l-a aşezat în spate, cu noi, în banca aia goală, tinere domn. Cum îl chema? Cuéllar, da' pe tine? Choto, da' pe tine? Chingolo, da' pe tine? Mañuco, da' pe tine? Lalo. Eşti din Miraflores? Da, de luna trecută, înainte locuiam în San Antonio, iar acum în Mariscal Castilla, aproape de cinematograful Colina.

Era cam tocilar (dar nu lingău); în prima săptămână a ieşit al

cincilea, în următoarea al treilea, iar mai apoi mereu primul, până la accident, de atunci a început să se lase pe tânjală şi să ia note proaste. Cei paisprezece incaşi, Cuéllar, spunea fratele Leoncio, iar el îi recita pe nerăsuflate, poruncile, cele trei strofe ale imnului marist, poezia *Drapelul meu* de López Albújar: pe nerăsuflate. Ce băiat deştept, Cuéllar, îi spunea Lalo, iar fratele ai o memorie foarte bună, tinere domn, şi către noi luaţi exemplu, potlogarilor! El îşi lustruia unghiile de reverul sacoul ui şi privea toată clasa de sus, dându-se mare (se prefăcea, în fond nu era înfumurat, doar un pic trăsnit şi jucăuş. Şi, pe lângă asta, un bun coleg. Ne sufla la examene, iar în recreaţii ne dădea bomboane, caramele şi alte dulciuri, norocosule, îi spunea Choto, primeşti mai mulţi bani de buzunar decât noi patru, şi el pentru notele bune pe care le lua, şi noi norocul tău că eşti de treabă, tocilarule, asta îl salva).

Orele de la primară se terminau la patru, la patru şi zece fratele Lucio ne zicea rupeţi rândurile, iar la patru şi un sfert ei erau pe terenul de fotbal. Îşi azvârleau ghiozdanele pe gazon, sacourile, cravatele, repede Chingolo repede, intră-n poartă să nu ţi-o ia alţii înainte, şi, în cuşca lui, luda îşi ieşea din minţi, hau, cu coada ridicată, hau, hau, le arăta colţii, hau hau hau, executa salturi mortale, hau hau hau hau, scutura gardul de sârmă. Vai şi-amar dacă scapă într-o bună zi, spunea Chingolo, iar Mañuco dacă scapă trebuie să stăm nemişcaţi, dogii

germani nu muşcau decât atunci când miroseau că ţi-e frică de ei, dne ţi-a zis?, tata, iar Choto eu m-aş cocoţa pe poartă, în felul ăsta n-ar fi ajuns până la el, iar Cuéllar îşi scotea micul pumnal şi jap jap îi dădea somn, îl făcea harcea-parcea şi-l îngropaaaaauuuu, privind spre cer, uuuuuaaaauuuuu, cu amândouă mâinile la gură, auauauauauuuuuu: cum striga Tarzan? Se juca numai până la cinci, fiindcă la ora asta ieşeau cei de la generală şi pe noi ne alungau ăia mai mari de pe teren, de voie, de nevoie. Cu limbile scoase, trăgând de noi şi asudând strângeau cărţile, sacourile şi cravatele şi ieşeam în stradă. Coboram pe Diagonal făcând pase de baschet cu ghiozdanele, prinde-o pe asta frumosule, traversam parcul pe lângă Las Delicias, am prins-o!, ai văzut, frumoaso?, iar la ghereta din colţ de la D'Onofrio cumpăram îngheţate, de vanilie?, mixte?, mai pune o ţâră, dragă, nu ne-nşela, olecuţă de lămâie, calicule, mai lasă de la tine şi-un dram de căpşune. Şi apoi coboram în continuare pe Diagonal, pe la Violín Gitano, pe tăcute, pe Calle Porta, atenţi doar la îngheţate, un semafor, slurp sorbind slurp şi ţopăind până la clădirea San Nicolás, iar acolo Cuéllar îşi lua rămas-bun, stai, omule, nu pleca, hai să mergem la Club Terrazas, aveau să-i ceară mingea Chinezului, nu voia să joace în echipa clasei?, frate, pentru asta e nevoie de un pic de antrenament, haide vino hai odată, numai până la şase, o partidă de *fulbito,* la Club Terrazas, Cuéllar. Nu putea, taică-su

nu-i dădea voie, trebuia să-şi facă temele. Îl însoţeau până la el acasă, cum avea să intre în echipa clasei dacă nu se antrena?, şi până la urmă sfârşeam prin a ne duce singuri la Terrazas. E de treabă, dar e tare tocilar, spunea Choto, din cauza învăţăturii neglijează sportul, iar Lalo nu era vina lui, taică-su trebuie să fie un nesuferit, iar Chingolo sigur că da, el abia aştepta să vină cu dânşii, iar Mañuco avea să-i fie tare greu să intre în echipă, n-avea fizic, nici şut, nici rezistenţă, obosea imediat, nimic-nimic. Dar dă bine cu capul, spunea Choto, şi pe lângă asta era suporterul nostru, trebuia să-l băgăm indiferent cum, iar Chingolo ca să fie cu noi, iar Mañuco da, o să-l băgăm, deşi avea să fie mai greu!

Însă Cuéllar, care era încăpăţânat şi abia aştepta să joace în echipă, s-a antrenat atât de mult în vară, încât în anul următor şi-a câştigat postul de inter stânga în selecţionata clasei: *metis sana in corpore sano,* spunea fratele Agustín, acuma vedeam noi?, poţi să fii un bun sportiv şi totodată sârguincios la învăţătură, să luăm exemplu. Cum ai făcut?, îi spunea Lalo, de unde ai scos talia asta, pasele astea, şuturile astea la vinclu? Iar el: fusese antrenat de vărul lui Chispas şi taică-su îl ducea la stadion în fiecare duminică, iar acolo, văzându-i pe profesionişti, le învăţa şmecheriile, ne-am prins? În alea trei luni nu mersese la matinee şi nici la plajă, nu văzuse şi nu făcuse altceva decât fotbal dimineaţa şi seara, puneţi mâna pe

pulpele astea, nu s-au întărit? Da, a progresat mult, îi spunea Choto fratelui Lucio, într-adevăr, iar Lalo e un înaintaş sprinten şi muncitor, iar Chingolo ce bine organiza atacul şi, mai cu seamă, nu-şi pier dea moralul, iar Mañuco aţi văzut cum coboară până la poartă să caute mingea când adversarii domină, frate Lucio?, trebuie băgat în echipă. Cuéllar râdea fericit, îşi sufla peste unghii şi le lustruia de tricoul clasei a IV-a A, cu mâneci albe şi piept albastru: gata, îi spuneam noi, de-acuma te băgăm, dar să nu ţi-o iei în cap.

În iulie, pentru campionatul între ani, fratele Augustin i-a permis echipei clasei a IV-a A să se antreneze de două ori pe săptămână, lunea şi vinerea, în timpul orelor de desen şi de muzică. După a doua recreaţie, când curtea şcolii rămânea pustie, umedă din pricina burniţei, lustruită ca un adidas nou-nouţ, cei unsprezece selecţionaţi intrau pe teren, ne schimbam uniforma şi, cu ghetele de fotbal şi cu treninguri negre, echipa ieşea de la vestiare în şir indian, în pas de gimnastică, în frunte cu Lalo, căpitanul. La ferestrele tuturor claselor apăreau feţe invidioase care le pândeau cursele, sufla un vânticel rece care încreţea apele din piscină (tu ai face o baie?, după med, acuma nu, brrr, ce frig e), centrările, şi legăna coroanele eucalipţilor şi ficuşilor din parc, care se zăreau peste zidul galben al colegiului, faulturile, iar dimineaţa se ducea în zbor: ne-am antrenat fenomenal, zicea Cuéllar, bestial, vom câştiga. După o

oră, fratele Lucio suna şi, în timp ce sălile de clasă se goleau şi anii se aliniau în formaţie în curtea şcolii, cei selecţionaţi ne îmbrăcam ca să mergem fiecare la casa lui şi să prânzim. Însă Cuéllar rămânea în urmă fiindcă (ai copiat toate alea de la profesionişti, spunea Chingolo, dne te crezi?, Toto Terry?) se ducea întotdeauna la duşuri după antrenamente. Din când în când mai făceau şi ei câte un duş, hau, dar în ziua aceea, hau hau, când Iuda şi-a făcut apariţia în uşa de la vestiare, numai Lalo şi Cuéllar se spălau: hau hau hau hau. Choto, Chingolo şi Mañuco au sărit pe ferestre, Lalo strigă a scăpat uite frate şi a apucat să închidă uşiţa cabinei chiar în botul dogului. Acolo, încovoiat, dale albe, faianţă şi subţiri şiroaie de apă, tremurând, a ascultat lătrăturile lui Iuda, plânsul lui Cuéllar, ţipetele lui, şi a auzit urlete, sărituri, ciocniri, alunecări şi apoi numai lătrături, iar o grămadă de timp după aceea, vă jur (dar cât, spunea Chingolo, două minute?, mai multe frate, iar Choto, când?, mai multe, mult mai multe), glasul puternic al fratelui Lucio, sudălmile lui Leoncio (în spaniolă, Lalo?, da, şi în franceză, le pricepeai?, nu, dar îşi închipuia că erau sudălmi, tâmpitule, după furia din glas), ocările, Doamne Dumnezeule, afară, valea, disperarea fraţilor, spaima lor cumplită. Deschise uşa şi îl purtau deja pe braţe, abia l-a zărit printre sutanele negre, leşinat?, da, dezbrăcat, Lalo?, da şi plin de sânge frate, pe cuvânt, ce grozăvie: toată baia era numai sânge. Mai

departe, ce s-a mai întâmplat după aceea, cât eu mă îmbrăcam, spunea Lalo, iar Chingolo, fratele Agustín şi cu fratele Lucio l-au vârât pe Cuéllar în camioneta Direcţiunii, noi i-am văzut de pe scări, iar Choto, au demarat cu optzeci (Mañuco cu o sută) pe oră, claxonând încontinuu, ca pompierii, ca o ambulanţă. Între timp fratele Leoncio îl fugărea pe Iuda, care sărea încoace şi încolo prin curtea şcolii, îl înşfăca şi-l băga în cuşca lui şi printre gratii (voia să-l omoare, spunea Choto, dacă l-ai fi văzut, era ceva de speriat) îl biciuia fără milă, roşu la faţă, cu moţul jucându-i peste faţă.

În săptămâna aceea, la slujba de duminică, rozariul de vineri şi rugăciunile de la începutul şi de la sfârşitul orelor au fost pentru însănătoşirea lui Cuéllar, dar fraţii se înfuriau dacă elevii vorbeau între ei despre accident, ne închideau şi câte o castană peste ţeastă, linişte, na, eşti pedepsit până la ora şase. Totuşi, ăsta a fost singurul subiect de conversaţie în pauze şi-n clasă, iar în lunea următoare, când, s-au dus după ore să-l viziteze la Clinica Americană, am văzut că nu avea nimic pe faţă şi nici pe mâini. Stătea într-o cămăruţă frumoasă, salut Cuéllar, pereţi albi şi perdele crem, te-ai făcut bine, amice, lângă o grădină cu floricele, iarbă şi un copac. Ei: te răzbunăm, Cuéllar, în fiecare pauză tot pietre şi iar pietre spre cuşca lui Iuda, iar el bine faceţi, în curând n-o să-i mai rămână niciun oscior teafăr nenorocitului, râdea, când o să iasă mergem la

şcoală noaptea şi intrăm prin acoperiş, trăiască tinerelul, pam pam, Acvila Mascată jap jap, îl facem să vadă stele verzi, binedispus, dar cam moale şi palid, pe câinele ăla, cum m-a făcut el pe mine. Aşezate la căpătâiul lui Cuéllar erau două doamne care ne-au dat bomboane de ciocolată şi au ieşit în grădină, dragule, stai de vorbă cu prietenii tăi, aveau să fumeze o ţigară şi vor reveni, cea în rochie albastră e maică-mea, cealaltă o mătuşă. Povesteşte Cuéllar, frăţioare, ce s-a întâmplat, l-a durut tare?, tare de tot, unde l-a muşcat?, păi aici, şi se posomorî, de puţulică?, da, îmbujorat, a râs, am râs şi noi, iar doamnele de la fereastră rămâi cu bine, iubire, iar către noi mai staţi numai puţin, deoarece Cuéllar încă nu e vindecat, şi el, psst, era secret, taică-su nu voia, nici maică-sa, să afle careva, scumpete, mai bine nu spune nimic, de ce?, doar a fost la picior şi atât, iubire, da? Operaţia a durat două ceasuri, le-a zis, se va întoarce la şcoală peste zece zile, ia te uită câta vacanţa, ce mai vrei, îi spusese doctorul. Am plecat şi în clasă toţi voiau să afle, i-au cusut burta, nu?, cu ac şi aţă, nu? Iar Chingolo ce s-a mai ruşinat când ne-a povestit o fi păcat să vorbim de asta?, Lalo nu, cum să fie, maică-sa îi spunea în fiecare noapte înainte să meargă la culcare: te-ai spălat pe dinţi, ai făcut pipi?, iar Mañuco bietul Cuéllar, cât de tare l-o durea, dacă o minge primită acolo îl face să leşine pe orişicare, cum ar fi o muşcătură şi, mai ales, gândeşte-te ce colţi are Iuda,

luaţi pietre, hai pe teren, unu, doi, trei şi, îi plăcea?, nenorocitul, să încaseze şi să se înveţe minte. Bietul Cuéllar, spunea Choto, acum nu va mai putea să strălucească în campionatul care începe mâine, iar Mañuco atâtea antrenamente de pomană şi partea cea mai proastă e că, spunea Lalo, asta nea slăbit echipa, trebuie să ne facem luntre şi punte dacă nu vrem să rămânem în coada clasamentului, băieţi, să jure că se vor face luntre şi punte.

II

S-a întors la şcoală abia după Ziua Independenţei şi, lucru ciudat, în loc să se fi lecuit de fotbal (oare nu din pricina fotbalului, într-un fel, fusese muşcat de Iuda?), era mai pasionat de sport ca oricând. În schimb, de învăţătură a început să-i pese mai puţin. Şi se înţelegea, că doar nu era prost, acum nu mai era nevoie să tocească: se prezenta la examene slab pregătit, iar fraţii îl treceau, exerciţii prost făcute şi nota maximă, teme lucrate execrabil şi admis. De când cu accidentul eşti răsfăţat, îi spuneam noi, habar n-aveai de fracţii şi, ca să vezi, ai luat şaisprezece puncte. În plus, îl puneau să-l ajute pe preot la slujbă, Cuéllar citeşte catehismul, să poarte emblema anului în procesiune, şterge tabla, să cânte în cor, împarte carnetele, iar în prima zi de vineri din fiecare lună intra la micul dejun, chiar dacă nu se împărtăşea. Cine

mai e ca tine, spunea Choto, trăieşti pe picior mare, păcat că Iuda nu ne-a muşcat pe noi, iar el nu ăsta era motivul: fraţii îi răsfăţau fiindcă se temeau de taică-su. Bandiţilor, ce i-aţi făcut copilului meu, vă închid şcoala, vă bag în puşcărie, voi nu ştiţi cine sunt eu, avea să omoare fiara aia blestemată şi pe fratele director, cu calm, calmaţi-vă domnule, l-a apucat de guler. Aşa a fost, pe cuvânt, spunea Cuéllar, taică-su îi povestise maică-sii şi, cu toate că ei vorbeau în şoaptă, el, din patul meu de la clinică, i-a auzit: de aceea îl răsfăţau, pur şi simplu. De guler?, ce mincinos, zicea Lalo, iar Chingolo poate că era adevărat, nu degeaba dispăruse animalul blestemat. L-or fi vândut, spuneam noi, o fi fugit, l-or fi dat cuiva, iar Cuéllar nu, nu, bineînţeles că taică-su a venit şi l-a omorât, el întotdeauna se ţinea de cuvânt. Fiindcă într-o dimineaţă cuşca era goală şi, peste o săptămână, în locul lui Iuda, patru iepuraşi albi! Cuéllar, du-le lăptuci, vai scumpul nostru coleg, dă-le morcovi, ce te mai răsfăţau, schimbă-le apa şi el fericit.

Însă nu doar fraţii se apucaseră să-l cocolească, ci şi părinţilor lui li s-a năzărit să procedeze aşijderea. Acum Cuéllar venea cu noi în fiecare după-amiază la Club Terrazas să jucăm *fulbito* (taică-tu nu se supără?, nu se mai supără, dimpotrivă, întotdeauna îl întreba cine a câştigat, echipa mea, câte goluri ai băgat, trei?, bravo!, iar el să nu te necăjeşti, mamă, mi s-a rupt bluza în timpul jocului, n-am vrut, iar ea nu fi prostuţ, nu

conta, dragule, fata avea să i-o coasă şi o va putea purta prin casă, să-i dea un pupic) şi apoi ne duceam la galerie la Excelsior, la Ricardo Palma sau la Leuro, să vedem seriale, drame nepotrivite pentru domnişoare, filme cu Cantinflas şi cu Tin Tan. Avea din ce în ce mai mulţi bani de buzunar şi-mi cumpără ce vreau, ne spunea, îi avea la degetul cel mic pe părinţi, îmi fac toate mofturile, sunt la cheremul meu, nu mai pot de dragul meu. Dintre cei cinci care au avut patine, bicicletă, motocicletă, el a fost primul, iar ei Cuéllar, taică-tu să ne dăruiască o cupă pentru campionat, să-i ducă la piscina stadionului să-i vadă înotând pe Merino şi pe Iepurele Villarán şi să ne ia cu maşina când ieşim de la filmul de după-amiază, iar taică-su ne-o dăruia şi-i ducea şi ne lua cu maşina: da, era la cheremul lui.

Pe vremea aceea, nu mult timp după accident, au început să-i spună Puţulică. Porecla s-a născut în clasă, oare pişicherul de Gumucio să fi fost cel care-a născocit-o?, bineînţeles, cine putea fi?, iar la început Cuéllar, frate, plângea, mă strigă cu un cuvânt urât, ca pe-un fătălău, cine?, cum te strigă?, ceva urât, frate, îi era ruşine să-i spună, bâlbâindu-se şi ce de lacrimi îi ţâşneau din ochi, iar apoi în recreaţii elevii din alţi ani Puţulică ce s-a întâmplat, şi cum îi mai curgeau mucii, ce mai faci, iar el frate, uite, dădea fuga la Leoncio, la Lucio, la Agustín sau la profesorul Cañón Paredes: el. Se plângea şi totodată se înfuria,

ce-ai spus, Puţulică am spus, alb de mânie, poponarule, tremurându-i mâinile şi glasul, ia să vedem repetă dacă ai curaj, Puţulică, iaca am avut curaj şi ce era cu asta, iar el atunci închidea ochii şi, aşa cum îl sfătuise taică-su, să nu te laşi băiete, se năpustea, sparge-le moaca, îi înfrunta, te pişi pe ei şi barabum, şi se încăiera, un upercut, un cap în gură, un şut în fund, unde se nimerea, în formaţie sau pe teren, îl pui la pământ şi s-a isprăvit, în clasă, în capelă, n-o să se mai ia de tine. Dar cu cât mai mult se înfierbânta, cu atât mai mult îl sâcâiau şi odată, era un tărăboi, frate, venise taică-su scoţând flăcări pe nări la director, fiul lui era maltratat şi el nu avea să permită una ca asta. Să fie bărbat, să-i pedepsească pe mucoşii ăia sau avea s-o facă el, îi va pune pe toţi la locul lor, ce obrăznicie, un pumn în masă, era culmea, se depăşise orice limită. Însă porecla se lipise de el ca marca de scrisoare şi, în ciuda pedepselor impuse de fraţi, în ciuda îndemnurilor de fiţi mai omenoşi, aveţi un pic de înţelegere, în ciuda directorului şi a planşetelor şi crizelor de nervi şi ameninţărilor şi pumnilor lui Cuéllar, porecla a ajuns în stradă şi încetul cu încetul s-a răspândit prin cartierele din Miraflores şi niciodată n-a mai putut scăpa de ea, sărmanul. Puţulică, dă pase, nu fi egoist, cât ai luat la algebră, Puţulică?, îţi dau o bomboană de fructe, Puţulică, dacă-mi dai o prăjitură, şi nu care cumva să nu vii mâine la plimbare până la Chosica, Puţulică, o să facem baie în

râu, fraţii vor aduce mănuşi şi vei putea să boxezi cu Gumucio şi să te răzbuni, Puţulică, ghete ai?, fiindcă va trebui să se caţere pe stânci, Puţulică, iar la întoarcere mai aveau timp să prindă şi filmul de după-amiază, Puţulică, îţi convenea planul?

Şi lor, Cuéllar, că la început eram atenţi, frăţioare, a început să le scape, bătrâne, împotriva voinţei noastre, frate, jenant, dintr-odată Puţulică, iar el, roşu la faţă, cum?, sau palid, şi tu Chingolo?, făcând ochii mari, omule, iartă-mă, n-a fost cu rea intenţie, şi el la fel?, şi prietenul lui la fel?, omule, Cuéllar, să nu se supere, dacă toată lumea îi zicea aşa până la urmă se molipseau, şi tu la fel, Choto?, şi-ţi scăpa fără să vrei, şi el la fel, Mañuco?, deci aşa îl strigam pe la spate, cum se întorcea puţin într-o parte, ei Puţulică, nu-i aşa? Nu, ce-ţi mai trece prin minte, îl îmbrăţişam, pe cuvânt că n-o să se mai întâmple niciodată şi apoi de ce te superi, frăţioare, era o poreclă ca oricare alta şi, în fine, pe micul Pérez care-i şchiop nu-l strigi şi tu Cotonogită, iar pe Rodríguez care-i saşiu Zbanghiul sau Privire-Fatală, şi Cioc-de-Aur pe Rivera care-i bâlbâit? Şi nu-l strigau pe el Choto şi pe el Chingolo şi pe el Mañuco şi pe el Lalo? Nu te supăra, frate, joacă mai departe, haide, e rândul tău.

Încetul cu încetul s-a resemnat, iar în anul al şaselea deja nu mai plângea şi nici nu mai sărea la cafteală, se făcea că nu pricepe şi uneori chiar glumea, Puţulică nu Puţălău ha ha!, iar

în primul an de secundară într-o asemenea măsură se obişnuise încât, dacă cineva îl striga Cuéllar devenea serios şi-l privea cu neîncredere, ca şi cum s-ar fi întrebat: n-o fi în bătaie de joc? Ba chiar le întindea mâna noilor cunoscuţi spunând încântat, Puţă Cuéllar, la dispoziţia ta.

Nu şi fetelor, firește, doar băieţilor. Fiindcă pe vremea aceea nu se interesau doar de sporturi, ci şi de fete. Începuserăm să facem glume, în timpul orelor, auzi, ieri l-am văzut pe Pirulo Martínez cu iubirea lui, în pauză, se plimbau de mână pe faleză şi deodată pleosc, o pupătură!, şi, după ore, pe gură?, da şi au stat o grămadă de vreme să se pupe. În scurt timp, asta era principala temă de conversaţie. Quique Rojas avea o gagicuţă mai mare ca el, blondă, cu ochi albaştri, şi într-o duminică Mañuco i-a văzut intrând împreună la matineu la cinematograful Ricardo Palma, iar la ieşire ea avea părul vâlvoi, sigur s-au giugiulit, iar deunăzi Choto l-a surprins noaptea pe venezueleanul dintr-a cincea, ăla de-l strigă Hârdău din cauza gurii lui mari, nene, într-o maşină, cu o femeie boită la greu şi, bineînţeles, se giugiuleau, şi tu, Lalo, te-ai giugiulit cu cineva vreodată?, da' tu, Puţulică, ha ha, iar lui Mañuco îi plăcea sora lui Perico Sáenz, Choto se pregătea să plătească o îngheţată şi i-a căzut portofelul şi avea o poză cu o Scufiţă Roşie la o serbare de-a copiilor, ha ha, nu te preface, Lalo, ştim noi că eşti topit după slăbănoaga de Rojas, şi tu Puţulică, eşti

topit după careva?, iar el nu, îmbujorat, deocamdată, sau palid, nu era topit după nimeni, şi tu şi tu, ha ha.

Dacă ieşeam la ora cinci fix şi alergam pe bulevardul Pardo ca vântul şi ca gândul, ajungeau exact când ieşeau fetele de la Colegiul La Reparación. Ne opream la colţ şi ia te uită, acolo erau omnibuzele, erau cele dintr-a treia, iar aia de la al doilea geam e sora metisului Cânepa, pa, pa, iar ea, ca să vezi, faceţi-i la revedere, a râs, a râs şi fata ne-a răspuns, la revedere, la revedere, dar nu era pentru tine, mucoaso, şi aia şi aia. Uneori le duceau bileţele şi le aruncau din zbor, ce frumuşică eşti, îmi plac codiţele tale, uniforma îţi stă mai bine decât oricărei alteia, prietenul tău Lalo, atenţie, omule, te-a văzut măicuţa, o să le pedepsească, cum te cheamă?, pe mine Mañuco, mergem duminică la cinematograf?, să-i răspundă mâine printr-un bileţel sau făcându-mi semn că da când va trece omnibuzul. Şi tu Cuéllar, nu-i plăcea niciuna?, ba da, aia care se aşază în spate, aia cu patru ochi?, nu, nu, cea chiar de lângă ea, atunci de ce nu-i scria, iar el ce să-i scrie, ia să vedem, ia să vedem, vrei să fii prietena mea?, nu, ce prostie, voia să fie prietenul ei şi îi trimitea un sărut, da, aşa era mai bine, dar era cam scurt, ceva mai tupeist, vreau să fiu prietenul tău şi îi trimitea un sărut şi te ador, ea o să fie vaca şi eu o să fiu taurul, ha ha. Şi acuma semnează-te cu prenumele şi cu numele şi să-i facă şi un desen, cum ar fi?, oricare, un tăuraş, o floricică, o puţulică,

uite-aşa ne petreceam după-amiezile, fugind după omnibuzele Colegiului La Reparación şi, uneori, mergeam până la bulevardul Arequipa ca să le vedem pe fetele în uniforme albe de la Villa María, făcuseră prima împărtăşanie? le strigam, şi ei chiar luau Expresul şi coboram până la San Isidro ca să le pândim pe cele de la Santa Úrsula şi pe cele de la Sagrado Corazón. De-acum nu mai jucam atâta *fulbito* ca odinioară.

Când petrecerile pentru ziua de naştere au devenit petreceri mixte, ei rămâneau prin grădină, prefăcându-se că jucau prinsa, leapşa sau nouă pietre, dar eram numai ochi şi urechi, ce se întâmpla în salon?, ce făceau fetele cu îngâmfaţii ăia, ce invidie, aşadar ştiau deja să danseze? Până când într-o bună zi s-au hotărât să înveţe şi ei şi atunci ne petreceam sâmbete, duminici întregi dansând între noi băieţii, acasă la Lalo, nu, la mine că-i mai mult loc era mai bine, însă Choto avea mai multe discuri, iar Mañuco dar eu o am pe soră-mea care ne poate învăţa şi Cuéllar nu, la el, părinţii lui ştiau deja şi într-o bună zi uite, maică-sa, iubire, îi făcea cadou pick-upul acela, al lui şi numai al lui?, da, nu voia să înveţe să danseze? O să-l pună în camera lui şi o să-şi cheme prietenii şi o să se închidă cu ei cât o să vrea şi de asemenea cumpără-ţi discuri, iubire, du-te la Discocentro, şi ei s-au dus şi am ales huaracha, mambo, bolero şi valsuri şi nota de plată i-o trimiteau lui taică-su, pur şi simplu, doi opt cinci Mariscal Castilla. Valsul şi boleroul erau

uşoare, trebuia să ai memorie şi să numeri, unul aici, unul acolo, muzica nu conta prea mult. Bătăi de cap ne dădeau huaracha, trebuie să învăţăm figuri, spunea Cuéllar, mamboul, şi să ne rotim şi să ne desprindem de pereche şi să ne dăm măreţi. Aproape în acelaşi timp am învăţat să dansăm şi să fumăm, ciocnindu-ne unii de alţii, înecându-se cu fum de ţigări Lucky şi Viceroy, ţopăind până când, dintr-odată, gata frate, ai învăţat, ieşea, ţine-l, mişcă-te mai mult, ameţind, tuşind şi scuipând, ia să vedem, l-a tras în plămân?, nu-i adevărat, ţinea fumul sub limbă, iar Puţulică eu, să-l numărăm pe el, am văzut?, opt, nouă, zece, şi acum îi dădea afară: ştia sau nu ştia să fumeze? Şi de asemenea să-l scoată pe nas şi să se aplece şi să se rotească frumuşel şi să se ridice la loc fără să piardă ritmul.

Odinioară, cel mai mult pe lume ne plăceau sporturile şi cinematograful, şi ar fi dat orice pentru un meci de fotbal, dar acum cel mai mult contau fetele şi dansul şi am fi dat orice pentru o petrecere cu discuri de-ale lui Pérez Prado şi pentru permisiunea din partea stăpânei casei de a fuma. Dădeau petreceri aproape în fiecare sâmbătă şi când nu eram invitaţi ne strecuram cumva şi, înainte să intre, treceau pe la crâşma din colţ şi îi ceream chinezului, izbind cu pumnul în tejghea: cinci cocteiluri! Sec şi dat peste cap, spunea Puţulică, aşa, gâl gâl, ca bărbaţii, ca mine.

Când Pérez Prado a ajuns la Lima cu orchestra lui, ne-am dus să-l aşteptăm la aeroport, şi Cuéllar, să vedem cine se fofila ca mine, a izbutit să-şi croiască drum prin mulţime, a ajuns până la el, l-a prins de sacou şi i-a strigat: „Regele mamboului!" Pérez Prado i-a zâmbit şi mi-a dat şi mâna, vă jur, şi a semnat în carneţelul lui de autografe, priviţi. L-au urmărit, amestecaţi în caravana de fani, în maşina lui Boby Lozano, până în piaţa San Martin şi, încălcând interdicţia arhiepiscopului şi avertismentele fraţilor de la Colegiul Champagnat, ne-am dus în Piaza de Acho, la Tribuna del Sol, să vedem campionatul naţional de mambo. În fiecare seară, acasă la Cuéllar, dădeau drumul la Radio El Sol şi ascultam, frenetici, ce trompetă, frate, ce ritm, concertul lui Pérez Prado, ce pian.

De-acum purtau pantaloni lungi, ne dădeam cu gel şi crescuseră, mai ales Cuéllar, care din cel mai micuţ şi mai pricăjit dintre toţi cei cinci s-a făcut cel mai înalt şi mai puternic. Ai devenit un Tarzan, Puţulică, îi spuneam noi, ce corp trăsnet de la o zi la alta.

III

Primul care a avut o iubită a fost Lalo, când eram în clasa a treia de generală. Într-o noapte a intrat la Cream Rica, foarte surâzător, ei ce-ai păţit şi el radios, împăunându-se: i-am cerut prietenia Chabucăi Molina, mi-a zis da. Ne-am dus să

sărbătorim la Chasqui şi, la al doilea pahar de bere, Lalo, ce i-ai zis în declaraţia ta, Cuéllar începu să devină cam agitat, ai apucat-o de mână?, cam nesuferit, ce-i spusese Chabuca, Lalo, şi iscoditor, ia zi ai sărutat-o? El ne povestea, bucuros, şi acum era rândul lor, noroc, topit de fericire, ia să vedem dacă ne grăbeam să avem o iubită şi Cuéllar, lovind în masă cu paharul, cum a fost? ce-a zis? ce i-ai zis? ce-ai făcut? Parc-ai fi popă, Puţulică, spunea Lalo, îmi ceri să mă spovedesc, iar Cuéllar, spune, spune, ce s-a mai întâmplat. Au băut trei beri Cristal şi, la miezul nopţii, Puţulică s-a matolit. Rezemat de un stâlp, în plin bulevard Larco, în faţa Spitalului de Urgenţă, a vomat: găgăuţă, îi spuneam noi, şi pe urmă ce risipă, să iroseşti berea într-un asemenea hal, după ce-ai dat atâţia bani pe ea, ce pierdere. Dar el, ne-ai trădat, nu-i ardea de glume, Lalo trădătorule, făcând spume, ne-ai luat-o înainte, borând pe cămaşă, să-i facă declaraţii unei fete, pe pantaloni, şi nici măcar nu ne-a spus că-i făcea curte, Puţulică, apleacă-te puţin, o să-ţi murdăreşti şi sufletul din tine, dar el nimic, aşa ceva nu se face, ce-ţi pasă dacă mă murdăresc, prieten mincinos, trădătorule. Apoi, în timp ce-l curăţăm, i-a trecut furia şi a devenit sentimental: de-acuma n-o să te mai vedem niciodată, Lalo. Avea să-şi petreacă duminicile cu Chabuca şi n-o să ne mai cauţi niciodată, poponarule. Iar Lalo ce-ţi mai trece prin minte, frate, gagica şi prietenii erau două chestii diferite dar

nu se opun, nu trebuia să fie gelos, Puţulică, potoleşte-te, iar ei daţi-vă mâna dar Cuéllar nu voia, să dea Chabuca mâna cu el, eu nu dau. L-am dus acasă şi tot drumul a mormăit, taci bătrâne, şi a bodogănit, iaca am ajuns, intră cătinel, cătinel, în vârful picioarelor, ca un hoţ, ai mare grijă, dacă faci zgomot ai tăi o să se trezească şi o să te prindă, şi ce-i cu asta, laşilor, să nu plecăm, el nu se temea de-ai lui, să rămânem şi să vedem. S-a ofticat, spunea Mañuco, în timp ce alergam pe Diagonal, ai zis i-am făcut o declaraţie Chabucăi şi omul nostru s-a schimbat şi pe dinafară şi pe dinăuntru, iar Choto de invidie, de-aia s-a îmbătat, iar Chingolo ai lui o să-l omoare. Dar nu i-au făcut nimic. Cine ţi-a deschis uşa?, maică-mea, şi ce s-a întâmplat? îi spuneam noi, te-a bătut? Nu, a-nceput să plângă, iubire, cum era posibil, cum să se apuce de băut la vârsta lui, şi apoi a venit şi tata şi l-a certat, atâta tot, n-o să se mai întâmple?, nu tată, nu-i era ruşine pentru ce-a făcut?, ba da. L-au spălat, l-au dus la culcare şi a doua zi dimineaţa le-a cerut iertare. Şi lui Lalo, frate, îmi pare rău, mi s-a urcat berea la cap, nu?, te-am insultat, te-am făcut cu ou şi cu oţet, nu? Nu, nici pomeneală, aşa e la beţie, bate palma aici şi suntem prieteni, Puţulică, la fel ca înainte, nu s-a întâmplat nimic.

Dar ceva s-a întâmplat: Cuéllar a început să facă tot felul de nebunii ca să atragă atenţia. Îl sărbătoreau şi îi cântam în strună, pariu că îi fur maşina lui taică-meu şi ne duceam să

dăm nişte ture la Costanera, băieţi?, pariu că nu frate, şi el scotea Chevroletul lui taică-su şi se duceau la Costanera; pariu că bat recordul lui Boby Lozano?, pariu că nu frate, şi el vâjjjj pe Faleză vâjjjj de la Benavides până la Quebrada vâjjjj în două minute şi cincizeci de secunde, l-am bătut?, da şi Mañuco s-a crucit, l-ai bătut, şi tu ce spaimă ai tras, fătălăule; pariu că ne invita la Oh, Qué Bueno şi beam fără să plătim?, pariu că nu frate, şi ei se duceau la Oh, Qué Bueno, ne umflam cu hamburgeri şi cu milkshake-uri, plecau unul câte unul şi de la biserica Santa María îl vedeam pe Cuéllar fentându-l pe chelner şi scăpând, ce v-am zis eu?, pariu că sparg toate geamurile de la casa aia cu puşca cu alice a lui taică-meu?, pariu că nu, Puţulică, iar el le spărgea. Făcea pe nebunul ca să impresioneze, dar şi, ai văzut? ai văzut?, ca să-şi bată joc de Lalo, tu n-ai avut curaj şi eu am avut. Nu-i iartă faza cu Chabuca, spuneam noi, ce tare îl urăşte.

În clasa a patra de generală, Choto i-a cerut prietenia Finei Salas şi ea a zis da, iar Mañuco lui Pusy Lañas şi tot da. Cuéllar s-a închis în casă timp de o lună şi la şcoală abia dacă îi mai saluta, auzi, ce-ai păţit, nimic, de ce nu ne căuta?, de ce nu ieşea cu ei?, n-avea chef să iasă. O face pe misteriosul, spuneau, pe interesantul, pe sucitul, pe ofensatul, însă încetul cu încetul s-a dat pe brazdă şi a revenit în grup. Duminicile, Chingolo şi cu el se duceau singuri la matineu (burlăceii, le spuneam noi,

văduviorii), şi apoi îşi omorau timpul în orice fel, bătând străzile, fără să vorbească sau doar hai pe aici, pe acolo, cu mâinile în buzunare, ascultând discuri acasă la Cuéllar, citind bancuri sau jucând cărţi, iar la ora nouă apăreau prin parcul Salazar să-i caute pe ceilalţi, care la ora aceea ne luam rămas bun de la iubite. V-aţi giugiulit ca lumea?, spunea Cuéllar, în timp ce ne scoteam sacourile, îşi slăbeau nodul de la cravate şi ne suflecam manşetele în salonul de biliard de pe aleea Ricardo Palma, o giugiuleală sănătoasă, băieţi?, cu glasul tarat de ciudă, de invidie şi de supărare, iar ei taci, să jucăm, cu mâna?, cu limba?, clipind ca şi cum fumul şi lumina becurilor i-ar fi umflat ochii, iar noi îl apuca furia, Puţulică?, de ce în loc să se oftice nu-şi făcea rost de o gagicuţă şi nu se lăsa de labă?, iar el v-aţi pupat?, tuşind şi scuipând ca un beţiv, până v-aţi înecat?, dând din picioare, le-aţi ridicat fusta, le-am băgat degeţelul?, iar ei îl rodea invidia, Puţulică, mult şi bine?, îl scotea din minţi, mai bine tăcea din gură şi se apuca şi el. Însă el o ţinea tot aşa, neobosit, gata, acuma pe bune, ce le-am făcut?, fetele se lăsau sărutate cât timp?, iar, frate?, taci, deja era nesuferit, şi o dată Lalo s-a înfuriat: la dracu', o să-i spargă moaca, vorbea ca şi când iubitele ar fi fost nişte curviştine de pe stradă. I-am despărţit şi i-am pus să se împace, dar Cuéllar nu se putea abţine, era ceva mai presus de puterile lui, în fiecare duminică aceeaşi placă: ia să vedem, cum v-a mers?, să povestim, a fost

ca lumea giugiuleala?

În clasa a cincea de generală, Chingolo i-a cerut prietenia lui Bebe Romero şi i-a spus nu, Tulei Ramírez şi nu, Chinei Saldívar şi da: a treia oară nu se poate să nu reuşeşti, spunea el, perseverenţa e cheia succesului, fericit. Am sărbătorit în micul bar al luptătorilor de pe strada San Martín. Mut, fâstâcit, trist pe scaunul lui din colţ, Cuéllar rădea cocteil după cocteil: nu face moaca asta, frate, acum era rândul lui. Să-şi aleagă o gagicuţă şi să-i ceară prietenia, îi spuneam noi, o să-ţi punem o vorbă bună, o să-l ajutăm şi iubitele noastre aşijderea. Da, da, o să aleagă el, cocteil după cocteil şi, deodată, pa, s-a oprit: era obosit, mă duc să mă culc. Dacă rămânea se apuca să plângă, spunea Mañuco, iar Choto, abia se mai stăpânea, iar Chingolo, dacă nu plângea îl apuca o criză de nervi ca data trecută. Iar Lalo: trebuia să-l ajutăm, vorbea serios, o să-i facem rost de o gagicuţă, fie şi urâţică, şi o să-l scape de complex. Da, da, o să-l ajutăm, era de treabă, un pic nesuferit uneori, dar în cazul lui cine n-ar fi fost, noi îl înţelegeam, noi îl iertam, nouă ne era dor de el, noi îl iubeam, să bem în cinstea lui, Puţulică, ciocniţi paharele, în sănătatea ta.

De atunci, Cuéllar mergea singur la matinee în zilele de duminică şi în cele nelucrătoare – îl vedeam în bezna din sală, aşezat în rândurile din spate, aprinzând ţigară după ţigară, pândind pe furiş perechile care se giugiuleau –, şi se întâlnea

cu ceilalţi numai seara, la biliard, la Branşa, la Cream Rica, cu o faţă amărâtă, ce-ai făcut duminică? şi cu un glas acrit, el foarte bine şi voi îmi închipui că excelent, nu?

Însă în vară nu mai era nici urmă din mânia aceea cumplită; mergeam împreună la plajă – în La Herradura, nu în Miraflores –, cu maşina pe care părinţii lui i-o dăruiseră de Crăciun, un Ford decapotabil care avea eşapament găurit, nu oprea la semafor şi îi asurzea, îi băga în sperieţi pe pietoni. De bine, de rău, se împrietenise cu fetele şi se înţelegea bine cu ele, în ciuda faptului că întotdeauna, Cuéllar, îl tot băteau la cap cu acelaşi lucru: de ce nu-i cere odată prietenia unei fete? În felul ăsta vor fi cinci cupluri şi o să ieşim în gaşcă tot timpul şi vor fi împreună peste tot, de ce nu vrei? Cuéllar se apăra glumind, nu, fiindcă atunci n-ar mai încăpea toţi în Fordul lui cel puternic şi atunci una dintre voi ar fi sacrificată, la derută, nu eram şi aşa, în nouă, destul de înghesuiţi? Pe bune, spunea Pusy, toţi au iubită şi el nu, nu te-ai săturat să tot fii a cincea roată la căruţă? Să-i ceară prietenia slăbănoagei Gamio, moare după tine, le-o mărturisise deunăzi, la Chinezoaică, în timp ce jucau leapşa, nu-ţi place? Vorbeşte-i, o s-o batem şi noi la cap şi o să accepte, hotărăşte-te. Dar el nu voia să aibă iubită şi făcea o mutră de pungaş, prefer să fiu liber, şi de cuceritor, era mai bine să fiu holtei. Liber să ce, spunea Chinezoaica, să faci prostii?, iar Chabuca să mergi la femei?, iar Pusy la

piţipoance?, iar el cu o mutră de misterios, poate, de şmecher, poate, şi de pervers: se prea putea. De ce nu mai vii deloc la petrecerile noastre?, spunea Fina, înainte veneai la toate şi erai atât de vesel şi dansai atât de bine, ce-ai păţit, Cuéllar? Iar Chabuca să nu fie ciufut, vino şi în felul ăsta într-o zi o să întâlneşti o fată care-o să-ţi placă şi o să-i ceri prietenia. Însă el nici să n-audă, cu un aer absent, petrecerile noastre îl plictiseau, ca un snob înrăit, nu venea fiindcă mergea la altele mai bune unde mă distrez mai tare. Adevărul e că nu-ţi plac fetele cuminţi, spuneau ele, iar el ca prietene sigur că-mi plac, iar ele numai vagaboandele, fiţoasele, golancele şi, brusc, Puţulică, ddda îi pppppplăceau, începea el, fetttele cummminţi, să se bâlbâie, nnnumai ccccă slăbbănoaga Gamio nnnu-mi ppplace, ele gata te-ai enervat, iar el în ppplus nu avvvvea timp pentru exammmmene, iar ei să-l lase în pace, îi săream noi în apărare, n-o să-l convingeţi, el îşi avea micile lui întâlniri, micile lui secrete, dă-i bătaie frate, ia te uită ce soare, pesemne că La Herradura arde, calc-o tare, fă-l să zboare, Fordul tău cel puternic.

Ne scăldam în faţa clădirii Las Gaviotas şi, în timp ce cele patru perechi făceau plajă pe nisip, Cuéllar se dădea în spectacol făcând surfing. Să vedem valul ăla care se formează chiar acum, spunea Chabuca, ăla măricel, oare poţi? Puţulică sărea în picioare, îl nimerise taman acolo unde-i plăcea lui, cel

puţin aici ne putea da clasă: o să încerce, Chabuquita, uită-te. Se repezea – alerga scoţând pieptul în faţă şi dându-şi capul pe spate – plonja, înainta tăind apa frumos cu braţele, dând din picioare într-un ritm constant, ce bine înoată spunea Pusy, ajungea la val chiar când era pe punctul de a se sparge, uite o să reuşească, a avut curaj spunea Chinezoaica, începea să plutească şi, ţinându-şi capul foarte puţin sub apă, cu un braţ întins şi cu celălalt despicând apa ca un campion, îi vedeam urcând până pe creasta valului, căzând cu acesta, făcându-se nevăzut într-un vuiet de spumă, priviţi, priviţi, la un moment dat o să-l răstoarne spunea Fina, şi îl vedeau reapărând şi venind purtat de val, cu trupul arcuit, cu capul afară, cu picioarele încrucişate în aer, şi îl vedeam ajungând până la mal încetişor, împins de coama valului.

Ce bine face surfing, spuneau ele în timp ce Cuéllar se întorcea împotriva resacului, ne făcea la revedere şi din nou se năpustea în mare, era atât de simpatic, şi atât de arătos, de ce n-avea iubită? Ei se priveau cu coada ochiului, Lalo râdea, Fina ce-aţi păţit, pentru ce toate hohotele alea, spuneţi, Choto roşea, uite-aşa, fără niciun motiv şi apoi despre ce vorbeşti, care hohote, ea nu te preface, iar el nu, pe cuvânt că nu se prefăcea. Nu avea fiindcă e timid, spunea Chingolo, iar Pusy nu era, ce-o fi cu el, mai degrabă e un neobrăzat, iar Chabuca atunci de ce? Caută dar nu găseşte, spunea Lalo, până la urmă o

să-i ceară el prietenia vreuneia, iar Chinezoaica fals, nici nu căuta, nu mergea niciodată la petreceri, iar Chabuca atunci de ce? Ele ştiu, spunea Lalo, punea gâtul jos că ştiau, ele ştiau şi se prefăceau că nu ştiu, de ce?, ca să-i tragă pe ei de limbă, dacă n-ar fi ştiut de ce atâtea întrebări, de ce atâtea priviri ciudăţele, atâta maliţiozitate în glas. Iar Choto: ba nu, te înşeli, ele nu ştiau, erau nişte întrebări nevinovate, fetele se înduioşau că nu avea gagică la vârsta lui, le e milă că-i singur, voiau să-l ajute. Poate că nu ştiu, dar într-o bună zi au să afle, spunea Chingolo, şi va fi din vina lui, ce-l costa să-i ceară uneia prietenia, fie şi numai la derută?, iar Chabuca atunci de ce?, iar Mañuco ce-ţi pasă?, nu-l mai freca atâta la melodie, o să se îndrăgostească el într-o bună zi când ne-om gândi noi mai puţin, o să vadă el, şi acum tăceţi că vine încoace.

Pe măsură ce zilele treceau, Cuéllar devenea tot mai posac cu fetele, mai laconic şi mai urâcios. Şi totodată mai nebun: i-a stricat lui Pusy petrecerea de ziua de naştere azvârlind pe fereastră un set de artificii, ea a izbucnit în plâns şi Mañuco s-a înfuriat, s-a dus la el, s-au încăierat, Puţulică l-a caftit. Ne-a luat o săptămână să-i împăcăm, iartă-mă Mañuco, la naiba, nu ştiu ce m-a apucat, frate, nu-i nimic, mai degrabă eu îţi cer iertare, Puţulică, fiindcă m-am înfierbântat, hai vino, Pusy te-a iertat şi dânsa şi vrea să te vadă; a apărut beat la slujba de Crăciun de la miezul nopţii, iar Lalo şi Choto au fost nevoiţi să-l

scoată pe sus în parc, daţi-mi drumul, aiurând, îl durea în pix, vomitând, aş vrea să am un revolver, pentru ce frăţioare?, îndrăcit, ca să ne omori?, da şi la fel pe ăla care trece pac pac şi pe tine şi pe mine la fel pac pac; într-o duminică a dat buzna pe peluza hipodromului şi cu Fordul lui vvvvruumm năvălea peste oameni vvvvruumm care ţipau şi săreau peste mantinelă, îngroziţi, vvvvruum. La carnavaluri, fetele se fereau de el: le bombarda cu proiectile puturoase, cu coji de ouă, cu fructe putrezite, cu baloane umplute cu pipi şi le freca cu noroi, cu cerneală, cu făină, cu detergent (pentru spălat vase) şi cu cremă de ghete: sălbaticule, îi spuneau ele, porcule, dobitocule, animalule, şi îşi făcea apariţia la petrecerea de la Club Terrazas, în spaţiul de joacă pentru copii din parcul Barranco, la balul de la Lawn Tennis, fără mască, cu câte un flacon de eter în fiecare mână, pic pic pic jap jap, ţi-am dat, i-am dat în ochi, ha ha, pic pic pic jap jap, am orbit-o, ha ha, sau înarmat cu un baston pe care îl vâra între picioarele perechilor ca să cadă pe jos: barabum. Se încăiera, mânca bătaie, uneori îl apăram „dar nu se învaţă minte sub nicio formă, spuneam noi, la un moment dat o să-l omoare cineva.

Nebuniile lui i-au creat o faimă proastă şi Chingolo, frate, trebuie să te schimbi, Choto, Puţulică, devii antipatic, Mañuco, fetele n-o să mai vrea să stea pe lângă el, te credeau un golan, un îngâmfat şi un nesuferit. El, uneori tare trist, era ultima

oară, o să se schimbe, pe cuvânt de onoare, iar alteori tare pus pe hartă, golan, aşa carevasăzică?, asta spuneau despre mine bârfitoarele?, nu-i păsa, pe răsfăţatele alea de bani gata nu le băga el în seamă, îl lăsau total rece.

La petrecerea de sfârşit de an – de protocol, cu două orchestre, la Country Club – singurul absent din clasă a fost Cuéllar. Nu fi prost, îi spuneam, trebuie să vii, noi îţi căutăm o gagicuţă, Pusy a vorbit deja cu Margot, Fina cu Else, Chinezoaica cu Elena, Chabuca cu Flora, toate voiau, se topeau să fie perechea ta, alege şi vino la petrecere. Însă el nu, ce caraghios să-şi pună smoching, nu va veni, mai degrabă să ne întâlnim după aia. Bine Puţulică, cum voia el, să nu meargă, eşti împotriva curentului, să ne aştepte la El Chasqui, la ora două, le lăsăm pe fete la casele lor, îl culegem şi ne ducem să bem ceva, să ne plimbăm puţin, iar el tare trist aşa da.

IV

În anul următor, când Chingolo şi Mañuco erau deja în anul întâi la Inginerie, Lalo intrase în cei doi ani de studii generale de la Medicină şi Choto începea să lucreze la Casa Wiese, iar Chabuca nu mai era îndrăgostită de Lalo, ci de Chingolo, iar Chinezoaica nu de Chingolo, ci de Lalo, a sosit la Miraflores Teresita Arrarte: Cuéllar a văzut-o şi, cel puţin pentru o vreme, s-a schimbat. Peste noapte, s-a lăsat de prostii, năzbâtii şi nu

mai umbla doar în cămaşă, cu pantalonii murdari şi cu chica în neorânduială. A început să poarte cravată şi sacou, se pieptăna cu buclă ca Elvis Presley şi îşi lustruia pantofii: ce-ai păţit, Puţulică, eşti de nerecunoscut, mai ia o pauză, omule. Iar el nimic, binedispus, n-am păţit nimic, era cazul să se mai îngrijească şi el cât de cât de felul cum arăta, nu?, suflându-şi, frecându-şi unghiile, părea cel de odinioară. Ce bucurie, frate, îi spuneam noi, ce revoluţie să te vedem aşa, oare nu cumva?, iar el, ca untul la soare, poate că da. Teresita?, aşa, dintr-odată, îi plăcea?, se prea poate, ca margarina, se prea poate.

A devenit din nou sociabil, aproape la fel ca atunci când era mic. Duminica apărea la slujba de la ora douăsprezece (uneori îl vedeam împărtăşindu-se), iar la ieşire se ducea spre fetele din cartier, ce mai faceţi?, cum o mai duci Teresita, mergem în parc?, să ne aşezăm pe banca aia, la umbră. Seara, când se lăsa întunericul, cobora la patinoar şi cădea şi se ridica, glumeţ şi flecar, vino vino Teresita, o s-o înveţe el, şi dacă o să cadă?, nu nici vorbă, el o să-i dea mâna, vino vino, numai o tură, iar ea bine, îmbujorată şi cochetă, numai una, dar încetişor, blonduţă, lată-n funduleţ şi cu dinţii ei de şoarece, atunci hai. I s-a năzărit şi să frecventeze clubul Regatas, tati, să fie şi el membru, toţi prietenii lui se duceau acolo şi taică-său OK, o să cumpăr nişte acţiuni, e la modă, băiete?, da, şi clubul Bowling de pe Diagonal. Ba chiar îşi făcea plimbările lui în fiecare

duminică după-amiază prin parcul Salazar, şi era văzut mereu cu zâmbetul pe buze, Teresita, ştia ce asemănare este între un elefant şi Isus?, amabil, poftim, ia ochelarii mei, Teresita, e soare, vorbăreţ, ce mai e nou, Teresita, pe acasă pe la tine, toate bune?, şi îmbietor, un hotdog, Teresita?, un sendviş, un milkshake?

Gata, zicea Fina, i-a sunat ceasul, s-a îndrăgostit. Şi Chabuca ce amorezat era, se uita la Teresita şi-i curgeau balele, iar ei în fiecare seară, în jurul mesei de biliard, în timp ce noi aşteptam, o să se prindă?, Choto o să aibă curaj?, iar Chingolo: Teresa o fi ştiind? Însă nimeni nu-l întreba pe faţă, iar el se făcea că nu pricepe aluziile, ai văzut-o pe Teresa?, da, aţi fost la cinema?, la filmul cu Ava Gardner, la matineu, şi cum a fost?, bun, bestial, să mergem şi noi, să nu-l pierdeţi. Îşi scotea sacoul, îşi sufleca mânecile de la cămaşă, lua tacul, cerea bere pentru toţi cinci, juca şi, într-o seară, după un carambol regal, cu jumătate de glas, fără să se uite la noi: gata, o să se facă bine. Şi-a închis punctele, urma să fie operat, iar ei, ce spunea, Puţulică?, pe bune o să fii operat?, iar el, ca unul care nu ţine neapărat ce bine, nu? Se putea, da, nu aici, la New York, taică-su îl duce acolo, iar noi ce minunat, frate, formidabil, asta da veste, când pleacă?, iar el, repede, peste o lună, la New York, iar ei râzi, cântă, răcneşte, veseleşte-te, frăţioare, ce veste bună. Doar că încă nu era sigur, trebuia să aştepte un răspuns din partea

doctorului, babacul i-a scris, nu un doctor, ci o minte strălucită, un tip cu doxă, aşa cum se găsesc pe acolo şi el tată, a sosit?, nu, iar a doua zi am primit ceva la poştă, mamă?, nu iubire, linişteşte-te o să sosească, nu trebuia să-şi piardă răbdarea şi în sfârşit a sosit, iar taică-su l-a înşfăcat de umăr: nu, nu se putea, băiete, trebuie să te ţii tare. Măi, ce păcat, îi spuneau ei, iar el dar poate că în alte părţi e posibil, în Germania de pildă, la Paris, la Londra, taică-su o să cerceteze, o să scrie mii de scrisori, va cheltui şi ultima leţcaie, băiete, şi o să meargă, o să fie operat şi o să se vindece, iar noi sigur, frăţioare, sigur că da, iar când pleca, sărmanul de el, ne venea să plângem. Choto: cât de prost a picat Teresita în cartier, iar Chingolo el se împăcase cu gândul şi acum e disperat, iar Mañuco poate mai târziu, doar ştiinţa progresează atât de mult, nu-i aşa?, o să se descopere ceva, iar Lalo nu, unchiul lui care e doctor i-a zis că nu, sub nici o formă, nu există soluţie, iar Cuéllar vreun răspuns, tati?, nimic deocamdată, de la Paris, mami?, poate cumva la Roma?, din Germania încă n-a venit nimic?

Iar, între timp, a început să vină din nou la petreceri şi, parcă pentru a şterge faima proastă pe care şi-o dobândise cu năzbâtiile lui de rocker şi pentru a câştiga familiile de partea lui, se purta pe la aniversări şi pe la bairamurile fără gagici ca un băiat model: sosea punctual şi nebăut, cu un cadou în mână,

Chabuquita, e pentru tine, la mulţi ani, şi florile astea sunt pentru mama ta, spune-mi a venit şi Teresita? Când dansa era foarte ţeapăn, foarte corect, parcă eşti un moşneag, nu-şi strângea în braţe partenera, fetelor care stăteau pe tuşă vino scumpo, hai la dans, şi făcea conversaţie cu mamele, cu taţii, şi se ocupa serviţi doamnă de mătuşi, vă ofer un suc?, cu unchii, un păhărel?, galant, ce frumos colier aveţi!, ce inel strălucitor!, locvace, aţi fost la curse, domnule?, când se afişează pariurile?, şi măgulitor, sunteţi sufletul petrecerii, doamnă, să-l înveţe şi pe el figurile astea, don Joaquín, ce n-ar da să danseze şi el aşa.

Când stăteam de vorbă, aşezaţi pe o bancă din parc, şi venea Teresita Arrarte, la o masă de la Cream Rica, Cuéllar schimba, sau în cartier, subiectul discuţiei: vrea s-o uimească, spuneau, să apară în ochii ei ca un tip cu doxă, încearcă s-o cucerească uluind-o.

Vorbea de chestii ciudate şi complicate: religie (oare Dumnezeu, care-i atotputernic, putea să se omoare nemuritor fiind?, ia să vedem, care dintre noi rezolva şmecheria), politică (Hitler n-a fost atât de nebun pe cât se spune, în numai câţiva ani a făcut din Germania o ţară care s-a măsurat de la egal la egal cu restul lumii, nu?, ei ce părere aveau), spiritism (nu era o chestiune de superstiţie, ci ştiinţă, în Franţa existau medii la universitate şi nu numai că invocă sufletele, ci le şi fotografiază, văzuse el într-o carte, Teresita, dacă ea voia făcea

el rost şi ţi-o împrumut). A dat de veste că se va apuca de studiu: în anul următor va intra la Universitatea Catolică, iar ea afectat ce frumos!, ce carieră va urma?, şi îi vâra în suflet mânuţele ei albe, va urma avocatura, degeţelele ei durdulii şi unghiile ei lungi, avocatura?, vai, ce urât!, date cu un lac în culoare naturală, întristându-se, iar el dar nu ca să ajungă un biet avocăţel, ci ca să intre în Ministerul de Externe şi să fie diplomat, bucurându-se, mânuţe, ochi, gene, iar el da, ministrul era prieten cu taică-su, îi mai spusese despre asta, diplomat?, guriţă, vai, ce minunat!, iar el, topindu-se, prăpădindu-se, bineînţeles, se călătorea mult, iar ea da, printre altele, şi în plus îţi duceai viaţa ţinând-o într-o petrecere: ochi dulci.

Dragostea face minuni, spunea Pusy, ce băiat serios a devenit, ce cavaler. Iar Chinezoaica: dar era o dragoste tare ciudată, dacă tot era aşa de amorezat de Tere, de ce nu-i cerea prietenia odată?, iar Chabuca exact, ce mai aştepta?, deja trecuseră mai mult de două luni de când se ţinea după dânsa şi până acum mult zgomot pentru nimic, halal relaţie. Ei, între ei, oare ele ştiu sau se prefac?, însă în faţa lor îl apăram disimulând: încetul cu încetul se fabrică oţetul, fetelor. E o chestie de mândrie, spunea Chingolo, nu va voi să rişte până când nu va fi sigur că ea o să accepte. Dar sigur o să-l accepte, spunea Fina, nu-i făcea ochi dulci?, uită-te la Lalo şi la

Chinezoaică ce se mai iubesc, şi îi făcea aluzii, ce bine patinezi, ce pulover mişto ai, ce ca lumea te înţoleşti, şi chiar îi propunea, în glumă, nu vrei să fii cu mine? Tocmai de aceea încă nu e sigur, spunea Mañuco, cu o cochetă ca Tere nu se ştie niciodată, lăsa să se creadă că da şi după aceea nu. Dar Fina şi Pusy nu, nu-i adevărat, ele au întrebat-o o să accepţi? Şi ea a lăsat să se înţeleagă că da, iar Chabuca oare nu ieşea atât de des cu el?, la petreceri nu dansa numai cu el?, la cinema lângă cine se aşeza dacă nu lângă el? Mai clar de atât nu se putea: e topită după el.

Iar Chabuca mai degrabă o să se sature de atâta aşteptat sfătuiţi-l s-o facă odată şi dacă voia o ocazie o să i-o dăm, o mică petrecere de pildă sâmbătă, o să danseze un pic, acasă la mine sau la Chabuca sau la Fina, noi o să ieşim în grădină şi o să-i lase singuri pe ei doi, mai mult decât atât ce mai putea cere? Şi la biliard: ele nu ştiau, ce naive, sau ce ipocrite, sigur ştiau şi se prefăceau.

Lucrurile nu mai pot continua în felul ăsta, a spus Lalo într-o zi, umbla după ea ca un câine, Puţulică are să-şi piardă minţile, putea chiar să moară din dragoste, să facem ceva, da dar ce anume, iar Mañuco să aflăm dacă Teresa e pe bune topită după el sau era o treabă de cochetărie. S-au dus acasă la ea, am întrebat-o, însă ea era unsă cu toate alifiile, e mai vicleană decât noi patru la un loc, spuneau. Cuéllar?, şezând frumuşel în

balconul casei sale, dar voi nu-l strigaţi Cuéllar, ci cu un cuvânt urât, balansându-se pentru ca lumina felinarului din stradă să-i scalde picioarele, se topeşte după mine?, nu fiţi răi, de unde ştiam?, iar Choto nu te mai preface, ea ştia şi ei la fel şi fetele şi tot Mirafloresul vorbea, iar ea, ochi, gură, năsuc, chiar aşa?, ca şi când ar fi văzut un marţian: ce ştire bombă. Iar Mañuco hai Teresita, să fie sinceră, fără ascunzişuri, nu-şi dădea seama cum o privea? Iar ea vai, vai, vai, bătând din palme, mânuţe, dinţi, pantofiori, uite colo, un fluture!, să dăm fuga, să-l prindem şi să i-l aducem. O fi privind-o el, da, însă ca un prieten şi, în plus, ce frumos!, atingându-i aripile, degeţele, unghii, glăscior, l-aţi omorât, sărăcuţul, niciodată nu-i spunea nimic. Iar ei ce vrăjeală, ce minciună, ceva i-o fi spunând el, cel puţin i-o fi făcând complimente, iar ea nu, pe cuvânt, în grădina ei îi va săpa o gropiţă şi-l va înmormânta, un zuluf, gâtul, urechiuşele, niciodată, ni se jura. Iar Chingolo adică nu-şi dădea seama cum se ţinea după dânsa?, iar Teresita s-o fi ţinând dar ca prieten, vai, vai, vai, bătând din călcâi, pumnişori, ochi mari, nu era mort golanul, şi-a luat zborul!, talie şi ţâţuci, atunci, dacă asta nu, măcar o fi apucat-o de mână, nu?, sau mai bine zis o fi încercat, nu?, uite-l acolo, chiar acolo, să dăm fuga, ori i-o fi declarat ce simte, nu?, şi să i-l prindem din nou: de fapt, el e timid, spunea Lalo, ţine-l, dar ai grijă, o să te pătezi, şi nu ştie dacă o să-l accepţi, Teresita, o să

accepte?, iar ea ah, ah, încruntături, ce frunte, l-aţi omorât şi l-aţi strivit, ce gropiţă în obraji, ce gene, ce sprâncene, pe cine?, iar noi cum pe cine, iar ea mai bine îl arunca, aşa cum era, strivit cu totul, la ce bun să-l mai îngroape: ce umeri. Pe Cuéllar?, iar Mañuco da, îi era indiferent?, încă nu ştia, iar Choto atunci înseamnă că-i plăcea, Teresita, înseamnă că nu-i era indiferent, iar ea nu spusese asta, ci doar că nu ştie, o să vadă ea dacă se va ivi ocazia, dar sigur nu se va ivi, iar ei pariu că da. Iar Lalo, i se părea arătos?, iar ea, Cuéllar?, coate, genunchi, da, era destul de arătos, nu?, iar noi vezi, vezi că-i plăcea?, iar ea n-am spus asta, nu, să nu umblăm cu şiretlicuri, uitaţi-vă, fluturaşul strălucea printre muşcatele din grădină, sau era altă gâzuliţă?, vârful degeţelului, piciorul, un toculeţ alb. Dar de ce avea porecla aia atât de urâtă, eram tare prost-crescuţi, de ce nu i-au pus ceva frumos, ca lui Pollo, lui Boby, lui Superman sau Iepurelui Villarán, iar noi înseamnă că nu-i era indiferent, înseamnă că nu-i era indiferent, vedea?, îl compătimea pentru poreclă, carevasăzică îl iubea, Teresita, iar ea iubea?, puţintel, ochi, râset, numai ca prieten, fireşte.

Te prefaci că nu, spuneam noi, dar nu încape îndoială că da: Puţulică să-i ceară prietenia şi s-a terminat povestea, să vorbim cu el. Dar era dificil şi nu se încumetau.

În ce-l priveşte pe Cuéllar, nici el nu se hotăra: se ţinea în continuare zi şi noapte după Teresita Arrarte, admirând-o,

distrând-o, răsfăţând-o, iar în Miraflores cei care nu ştiau îşi băteau joc de el, craiul, îl strigau, găunosul, căţeluşul de salon, iar fetele îi cântau *Hasta cuándo*, *hasta cuándo*, ca să-l ruşineze şi să-l încurajeze. Atunci, l-am dus într-o seară la cinematograful Barranco şi, la ieşire, frate, hai până în La Herradura în Fordul tău cel puternic, iar el OK, o să bea câteva beri şi o să joace un fotbal mecanic, meserie. Ne-am urcat în Fordul lui cel puternic, huruind, patinând la colţurile de stradă şi pe faleza de la Chorrillos un poliţai i-a oprit, mergeam cu peste o sută, domnule, dragă, nu fi aşa, nu era nevoie să fie rău, şi ne-a cerut carnetul de conducere şi au trebuit să-i dea zece soles, domnule?, bea şi matale câteva pahare de rachiu în sănătatea noastră, dragă, nu-i nevoie să fii rău, iar în La Herradura au coborât şi au luat loc la o masă în clubul El Nacional: ce porcărie, frate, dar femeiuşcă asta nu arăta rău deloc, şi cum dansează ele, era mai amuzant ca la circ. Am băut două beri Cristal şi n-aveau curaj, patru şi tot nimic, cinci şi Lalo a început. Sunt prietenul tău, Puţulică, şi el a râs gata, te-ai îmbătat?, iar Mañuco ţinem mult la tine, frate, gata şi el?, râzând, şi tu eşti duios la beţie?, iar Chingolo: voiau să stea de vorbă cu el, frate, şi să-l sfătuiască. Cuéllar s-a schimbat la faţă, a pălit, a închinat paharul, ce haioasă e perechea aia, nu?, el un mormoloc şi ea o maimuţă, nu?, iar Lalo de ce să te mai prefaci, amice, eşti topit după Tere, nu?, şi el a tuşit, a strănutat, iar

Mañuco, Puţulică, zi-ne adevărul, da sau nu?, iar el a râs, trist şi tremurător, aproape că nu s-a auzit: ssse tttopea după ea, ddda. Încă două beri Cristal şi Cuéllar nu ştia ccce-o să facă, Choto, ce putea face?, iar acesta să-i spună, iar el nu se poate, Chingolito, cum să-i spun, iar el îi spui, amice, adică îi faci o declaraţie de dragoste, iar ea o să-ţi zică da. Iar el nu asta era problema, Mañuco, poate că ea o să-i zică da, dar pe urmă? Îşi bea berea şi glasul îi pierea, iar Lalo pe urmă va fi pe urmă, acum fă-i declaraţia şi s-a terminat povestea, poate că peste un timp are să se vindece, iar el Chotito, dar dacă Tere ştia, dacă cineva îi spunea?, iar noi nu ştia, noi am iscodit-o, e topită după tine, iar lui îi revenea glasul, e topită după mine?, iar noi da, iar el sigur că peste un timp poate o să mă vindec, nu eram şi noi de aceeaşi părere?, iar ei da, da, Puţulică, şi în orice caz nu mai poţi continua aşa, amărându-te, slăbind, dând înapoi: să-i facă odată declaraţia. Iar Lalo: cum mai putea şovăi? O să-i facă declaraţia, o să aibă iubită, iar el ce-o să facă?, iar Choto o să se giugiulească, iar Mañuco o să-i ia mâna, iar Chingolo o s-o pupe, iar Lalo o s-o pipăie olecuţă, iar el şi pe urmă?, şi glasul îi pierea şi ei pe urmă?, şi el pe urmă, când o să crească şi tu o să te căsătoreşti, şi el şi tu şi Lalo: ce absurd, cum să te gândeşti la asta de pe acum, şi oricum asta contează cel mai puţin. Într-o zi o să-i dea papucii, o să-i caute pricină sub un pretext oarecare şi o să se certe şi astfel totul o să se aranjeze, iar el, voind şi

nevoind să vorbească: tocmai asta nu voia el să se întâmple, fiindcă, fiindcă o iubea. Dar un picuţ mai târziu – la a zecea bere – fraţilor, noi aveam dreptate, aşa era cel mai bine: o să-i fac declaraţia, o să fim un timp împreună şi o să-i dau papucii.

Dar săptămânile treceau şi noi când, Puţulică?, iar el mâine, nu se hotăra, o să-i vorbească mâine, pe cuvânt, suferind aşa cum niciodată nu l-au mai văzut, nici înainte şi nici după, iar fetele *estás perdiendo el tiempo, pensando, pensando*[1] cântându-i boleroul *Quizás, quizás, quizás*[2]. Atunci au început crizele: deodată arunca tacul pe jos la biliard, cere-i prietenia, frate!, şi se apuca să bea şi să fumeze peste măsură, şi căuta pricină orişicui, ori îi dădeau lacrimile, mâine, de data asta pe bune, se jura pe maică-sa: ori îi spun, ori mă omor. *Y así pasan los días, y tú desesperando...*[3] iar el ieşea de la filmul de seară şi se punea pe mers, pe alergat pe bulevardul Larco, lăsaţi-mă, ca un cal care o luase razna, iar ei după el, plecaţi, voia să fie singur, şi noi vorbeşte-i Puţulică, nu te mai chinui, vorbeşte-i, vorbeşte-i, *quizás, quizás, quizás.* Sau intra la El Chasqui şi bea, câtă ură simţea, Lalo, până se îmbăta, ce suferinţă cumplită, Chotito, iar ei îl însoţeau, am chef să omor pe cineva, frate!, şi îl duceam aproape cărându-l în spate până la uşa casei, Puţulică,

---

[1] Pierzi timpul gândindu-te, gândindu-te. (*N.tr.*)

[2] Poate, poate, poate. (*N.tr.*)

[3] Şi aşa trec zilele, şi tu disperi. (*N.tr.*)

hotărăşte-te odată, vorbeşte-i, iar ele de dimineaţa până seara *por lo que tú más quieras, hasta cuándo, hasta cuándo*[1]. Îi fac viaţa imposibilă, spuneam noi, o să ajungă un beţivan, un vagabond, un ţicnit.

Aşa s-a terminat iarna, a început o nouă vară şi, odată cu căldura, a sosit la Miraflores un băiat din San Isidro care studia arhitectura, avea un Pontiac şi era înotător: Cachito Arnilla. S-a dat pe lângă grup şi la început ei ne uitam urât la el şi fetele tu ce cauţi aici, cine te-a poftit, dar Teresita lăsaţi-l, cămăşuţă albă, nu-l mai necăjiţi, Cachito aşază-te lângă mine, beretă de marinar, blugi, eu l-am invitat. Iar ei, frate, nu vedea?, iar el da, o curtează, prostule, o să ţi-o sufle, ia-o tu înainte ori s-a zis cu tine, iar el şi ce mare brânză dacă o să i-o sufle, iar noi nu-i mai păsa?, iar el ccce să-i mmmai pese, iar ei n-o mai iubea?, ccce s-o mmmai iubbbească.

Cachito i-a cerut prietenia Teresitei la sfârşitul lui ianuarie şi ea a zis da: săracul Puţulică, spuneam noi, ce amărât e şi de Tere ce cochetă, ce nenorocită, ce ticăloşie i-a făcut. Însă fetele acum o apărau: a făcut bine, a cui era vina dacă nu a lui, iar Chabuca până când era să-l aştepte săraca Teresa să se hotărască?, iar Chinezoaica adică de ce era o ticăloşie, dimpotrivă, ticăloşia i-a făcut-o el, a făcut-o să-şi piardă

[1] La ceea ce îţi doreşti cel mai mult, până când, până când. (*N.tr.*)

vremea atâta timp, iar Pusy în plus Cachito era şi un băiat foarte bun, Fina şi simpatic şi arătos, iar Chabuca şi Cuéllar e un timid, iar Chinezoaica un poponar.

V

Atunci Puţulică Cuéllar s-a întors la proastele sale obiceiuri. Ce mişto, spunea Lalo, a făcut surfing în Săptămâna Mare? Iar Chingolo pe nişte ditamai valuri de cinci metri, frate, uite-aşa de mari, de zece metri. Iar Choto: făceau un zgomot bestial, ajungeau până la dughenele de pe plajă, iar Chabuca, mai mult, până la faleză, stropeau maşinile de pe drum şi, firește, nimeni nu se scălda. O făcuse ca să-l vadă Teresita Arrarte?, da, ca să-l pună pe iubitul ei într-o postură proastă?, da. Bineînţeles, ca şi cum i-ar fi zis Tere uite ce am eu curaj să fac şi Cachito n-are deloc, aşadar era mare înotător?, se moaie la mal ca femeile şi copiii, uite pe cine ai pierdut, ce nasol.

De ce era marea atât de dezlănţuită în Săptămâna Mare?, spune Fina, iar Chinezoaica de mânie fiindcă evreii l-au omorât pe Cristos, iar Choto evreii l-au omorât?, el credea că romanii, ce prostovan. Stăteam aşezaţi pe faleză, Fina, în costum de baie, Choto, cu picioarele în aer, Mañuco, valurile se spărgeau, Chinezoaica, şi veneau şi ne udau picioarele, Chabuca, ce rece era, Pusy, şi ce murdară, Chingolo, apa neagră şi spuma cafenie, Teresita, plină de ierburi şi de meduze şi Cachito

Arnilla, şi deodată pst pst, uitaţi-vă, uite, venea Cuéllar. Se va apropia, Teresita?, se va preface că nu te vede? A parcat Fordul în faţă la Clubul de Jazz din La Herradura, a coborât, a intrat în Las Gaviotas şi a ieşit în costum de baie – unul nou, spunea Choto, unul galben, un Jantsen, iar Chingolo şi la asta s-a gândit, a calculat totul ca să atragă atenţia, ai văzut, Lalo? –, cu un prosop la gât ca un şal şi cu ochelari de soare. Îi privi zeflemitor pe oamenii veniţi la scăldat, care, înfricoşaţi, se retrăseseră între faleză şi plajă, privi valurile mari, înnebunite şi furioase, care răscoleau nisipul, şi ridică mâna, ne salută şi se apropie. Salut Cuéllar, ce dezamăgire, nu?, salut, salut, cu o faţă de parcă nu pricepea, mai bine s-ar fi dus să facă baie la piscina clubului Regatas, nu?, cum o mai duci, cu o faţă întrebătoare, ce mai faci. Şi în sfârşit cu o faţă parcă spunând din cauza valurilor?, nu, ce ne mai trecea prin cap, ce aveau, ce era cu noi (Pusy: saliva prin gură şi sângele prin vine, ha ha), dacă marea era atât de înfuriată, Teresita numai ochişori, vorbea serios?, da, formidabilă chiar şi pentru surfing, glumea, nu?, mânuţe şi Cachito el s-ar încumeta să coboare pe valurile alea?, desigur, cu pieptul gol sau cu salteaua, nu-l credeam?, nu, de asta râdeam?, le era frică?, pe bune?, iar Tere lui nu-i era?, nu, o să intre?, da, o să facă surfing pe valurile alea?, desigur: ţipete scurte. Şi l-au văzut cum îşi scotea prosopul, cum o privea pe Teresa Arrarte (ea s-o fi îmbujorând, nu?, spunea Lalo, iar

Choto nu, de ce să se îmbujoreze, dar Cachito?, da, el a devenit agitat) şi cum cobora în goană treptele falezei şi cum plonja în apă cu un salt mortal. Şi l-am văzut cum traversa rapid resacul de la mal şi a ajuns în doi timpi şi trei mişcări la sparge-val. Venea un val şi el se scufunda, iar apoi ieşea şi iar intra şi ieşea, cu ce semăna?, cu un peştişor, cu un delfin, un ţipăt scurt, unde era?, încă unul, uitaţi-l, fluturându-şi braţul, acolo, acolo. Şi Ü vedeau cum se îndepărtează, cum dispare, cum apare şi cum se micşorează până când ajungea în locul unde cresc valurile, Lalo, ce valuri: mari, tremurătoare, se înălţau şi nu mai cădeau niciodată, sărituri scurte, era chestia aia mică şi albă?, emoţii, da. Se ducea, venea, se întorcea, se pierdea între spumă şi valuri şi dădea înapoi şi continua, cu ce semăna?, cu un mic răţoi, cu un vaporaş de hârtie, şi ca să-l vadă mai bine Teresita s-a ridicat în picioare, Chabuca, Choto, cu toţii, Cachito şi el, dar când o să urce pe placă? A stat el cât a stat, dar până la urmă a îndrăznit. S-a întors către plajă şi ne-a căutat şi el ne-a făcut şi ei i-au făcut la revedere, la revedere, prosopel. A lăsat să treacă una, două, iar la a treia burtă de val l-au văzut, l-am întrezărit cum îşi vâră capul în apă, cum se avântă cu un braţ ca să prindă curentul, cum îşi încordează trupul şi dă din picioare. L-a prins bine, şi-a deschis braţele, s-a ridicat (un ditamai valul de opt metri?, spunea Lalo, mai mare, cât acoperişul?, mai mare, atunci cât cascada Niagara?, mai

mare, mult mai mare) şi a căzut exact odată cu creasta valului şi muntele de apă l-a înghiţit şi a apărut şi valul cel mare, a ieşit?, a ieşit?, şi s-a apropiat vuind ca un avion, scoţând spumă, gata, l-aţi văzut?, e acolo?, şi în sfârşit a început să coboare, să-şi piardă forţa şi el a apărut, potolit, iar valul îl aducea, molcom, plin de alge, cât a putut să-şi ţină respiraţia, ce plămâni, şi îl depunea în nisip, ce mişto: ne ţinuse cu sufletul la gură, Lalo, nu era de ici de colo, sigur. Astfel a reînceput.

La jumătatea acestui an, la scurt timp după Ziua Independenţei, Cuéllar s-a angajat la fabrica tatălui său: acum se va îndrepta, spuneau ei, va deveni băiat serios. Dar n-a fost aşa, dimpotrivă. Ieşea de la birou la ora şase, la şapte era deja în Miraflores, iar la şapte şi jumătate în El Chasqui, cu coatele rezemate de tejghea, bând (o bere Cristal mică, un cocteil) şi aşteptând să sosească cineva cunoscut ca să joace zaruri. Îşi petrecea seara acolo, printre zaruri, scrumiere ticsite, jucători şi sticle de bere rece ca gheaţa, şi îşi încheia nopţile urmărind un show, în cabarete de joasă speţă (Nacional, Pingüino, Olímpico, Turbillón), sau, dacă n-avea un sfanţ, se îmbăta în bombe dintre cele mai ordinare, unde îşi putea amaneta stiloul Parker, ceasul Omega, brăţara de aur (cârciumi de pe Surquillo sau de pe Porvenir), iar în unele dimineţi putea fi zărit jerpelit, cu un ochi vânăt, cu o mână bandajată: e pierdut, spuneam noi,

iar fetele biata maică-sa, iar ei ştii că acum umblă cu homalăi, cu peşti şi cu drogaţi? Sâmbăta însă ieşea întotdeauna cu noi. Trecea pe la ei după prânz şi, dacă nu mergeam la hipodrom sau la stadion, se închideau acasă la Chingolo sau la Mañuco şi jucau poker până la lăsarea întunericului. Atunci ne întorceam la casele noastre şi făceau un duş şi Cuéllar îi aduna în puternicul Nash, pe care taică-su i l-a lăsat lui la majorat, băiete, acum avea douăzeci şi unu de ani, acum poţi vota, iar maică-sa iubire, să nu mergi prea tare că într-o bună zi o să te prăpădeşti. În timp ce ne ameţeam uşor la dugheana chinezului de la colţ la una mică, vor merge la restaurantul chinezesc?, discutam, în strada Capón?, şi spuneau bancuri, să mănânce frigărui Bajo el Puente?, Puţulică era campion, la Pizzeria?, o ştiţi pe aia cu şi ce i-a zis broscuţa şi pe aia cu generalul şi dacă Toñito Mella se tăia când se bărbierea, ce se întâmpla?, se scopea, ha ha ha, sărmanul era atât de fraier.

După masă, deja excitaţi din pricina bancurilor, ne apucam să cutreierăm din bordel în bordel, a berilor, pe La Victoria, a conversaţiei, pe prelungirea Huánuco, a sosului chinezesc şi a condimentelor, sau pe bulevardul Argentina, ori făceau câte o haltă la Embassy sau la Ambassador, ca să urmărească primul show de la bar şi terminam în general pe bulevardul Grau, la Nanette. Au sosit cei din Miraflores, acolo erau cunoscuţi, salut Puţulică, după nume şi după porecle, ce mai faci?, iar fetele

mureau şi ei de râs: făcea bine. Cuéllar se înfierbânta şi uneori se răstea la ele şi pleca trântind uşa, nu mai vin aici, însă alteori râdea şi le cânta în strună şi aştepta, dansând, sau şezând lângă pick-up cu o bere în mână, ori stând de vorbă cu Nanette, ca ei să-şi aleagă fata, să urcăm şi să coboare: ce iute te-ai mişcat, Chingolo, le spunea, cum a fost?, sau ai întârziat cam mult, Mañuco, sau te-am urmărit pe gaura cheii, Choto, ai păr pe buci, Lalo. Iar într-una din aceste sâmbete, când ei s-au întors în salon, Cuéllar nu era acolo şi Nanette s-a ridicat brusc în picioare i-a plătit berea şi a ieşit fără să-şi ia rămas-bun. Am ieşit pe bulevardul Grau şi acolo l-au găsit, chircit peste volanul Nash-ului, tremurând, frate, ce-ai păţit?, iar Lalo: plângea. Se simţea rău, bătrâne?, îi spuneau, şi-a bătut cineva joc de tine?, iar Choto cine te-a insultat?, cine?, ei o să intre şi o să-l bată, iar Chingolo l-au necăjit fetele?, iar Mañuco doar n-o să plângă pentru o asemenea prostie, nu? Să nu le ia în seamă, Puţulică, haide, nu plânge, iar el îmbrăţişa volanul, suspina şi cu capul şi cu glasul frânt nu, sughiţa, nu, nu l-au necăjit, şi îşi ştergea ochii cu batista, nimeni nu-şi bătuse joc de el, cine-ar fi îndrăznit? Iar ei linişteşte-te, măi, frate, atunci de ce?, prea multă băutură?, nu, era bolnav?, nu, n-avea nimic, se simţea bine, îl băteam cu palma peste spate, măi, bătrâne, frate, îl îmbărbătau, Puţulică. Să se calmeze, să râdă, să pornească Nash-ul lui cel puternic, s-o luăm din loc. Ultimul păhărel îl vor

lua la Turbillón, o să ajungem exact la al doilea show, Puţulică, să-i dea drumul şi să nu plângă. Cuéllar s-a potolit în sfârşit, i-a dat drumul şi pe bulevardul 28 de Julio deja râdea, bătrâne, şi brusc l-a buşit plânsul, spune-ne ce ai pe suflet, ce s-a întâmplat, iar el nimic, la naiba, se întristase şi el un pic şi atâta tot, iar ei de ce când viaţa era numai lapte şi miere, iar el dintr-o mulţime de chestii, iar Mañuco de exemplu?, fiindcă oamenii îl supără atât de tare pe Dumnezeu, de pildă, iar Lalo, fiindcă ce?, iar Choto voia să spună fiindcă păcătuiau aşa de mult?, iar el da, de pildă, ce nerod sunt, nu-i aşa?, da, şi fiindcă viaţa e atât de searbădă. Iar Chingolo cum să fie searbădă, măi, era numai lapte şi miere, iar el fiindcă îţi petreceai vremea muncind, sau trăgând la măsea, sau chefuind, în fiecare zi acelaşi lucru şi dintr-odată îmbătrâneai şi mureai, ce tâmpit sunt, nu-i aşa?, da. La asta s-a gândit el la Nanette?, la asta s-a gândit în faţa fetelor?, da, de asta a plâns?, da, şi din milă pentru oamenii săraci, pentru orbi, pentru şchiopi, pentru amărâţii ăia care cerşeau pe strada Unión, şi pentru copiii care vindeau *La Crónica,* ce prost sunt, nu-i aşa?, şi pentru băieţeii ăia care lustruiesc pantofi în piaţa San Martín, ce bleg sunt, nu-i aşa?, iar noi desigur, ce prost, dar de-acum îi trecuse, nu?, desigur, uitase?, bineînţeles, ia să vedem râzi un pic ca să te credem, ha ha. Aleargă, Puţulică, pişc-o, bagă mare, cât era ceasul, la ce oră începea show-ul, cine ştia. O fi tot mulatra aia

cubaneză?, cum o chema?, Ana, cum i se spunea?, Caimana, ia să vedem, Puţulică, dovedeşte-ne că ţi-a trecut, mai râzi un pic: ha ha.

VI

Când Lalo s-a căsătorit cu Chabuca, în acelaşi an în care Mañuco şi Chingolo şi-au primit diplomele de ingineri, Cuéllar avusese deja mai multe accidente, iar Volvo-ul său era mereu lovit, zgâriat, cu geamurile crăpate. O să te prăpădeşti, iubire, nu mai face nebunii, iar taică-su era culmea, băiete, până când o s-o ţină aşa, încă o nerozie de-asta şi nu-i mai dă nicio centimă, să cumpănească pe îndelete şi să se îndrepte, dacă nu pentru tine măcar pentru maică-sa, i-o spunea spre binele lui. Iar noi: eşti prea mare ca să mai umbli cu nişte mucoşi, Puţulică. Fiindcă aşa îi căşunase. Îşi petrecea toate nopţile la masa de joc cu noctambulii prin El Chasqui sau D'Onofrio, ori stând de vorbă şi trăgând la măsea cu homalăii, cu mafioţii din Haiti (la ce oră începe lucrul, spuneam noi, ori o fi o poveste de adormit copiii că lucrează?), însă pe timp de zi hoinărea dintr-un cartier în altul prin Miraflores şi putea fi văzut la colţ de stradă, îmbrăcat ca James Dean (blugi strâmţi, cămăşuţă colorată deschisă de la gât până la buric, cu un lănţişor de aur care i se legăna pe piept şi i se şi încurca printre firele de păr, cu mocasini albi), jucându-se cu titirezul cu şmecheraşii,

bătând mingea într-un garaj, cântând la muzicuţă. Maşina lui era plină întotdeauna de rockeri de treişpe, paişpe, cinşpe ani, iar duminica apărea în Waikiki (fă-mă membru, tati, scândura hawaiiană era sportul cel mai bun ca să nu se îngraşe şi putea să vină şi el, când o să fie soare, să ia masa cu maică-sa la malul mării) cu o şleahtă de ţânci după el, priviţi-l, priviţi-l, uite-l colo, ce mândreţe, şi ce alai, ce prospeţime: unul câte unul îi urca pe placa lui hawaiiană şi se ducea cu ei dincolo de sparge-val. Îi învăţa să conducă Volvo-ul, îşi arăta talentele în faţa lor executând curbe în două roţi pe faleză şi îi ducea la stadion, la catch, la coride, la curse, la bowling, la box. Asta e, spuneam noi, n-ai ce-i face: e poponar. Şi mai departe: n-avea încotro, era de înţeles, era iertat, dar, frate, de la o zi la alta e din ce în ce mai greu să umbli cu el, pe stradă lumea se uita după el, îl fluiera şi-l arăta cu degetul, iar Choto ţie chiar îţi pasă ce spune lumea, iar Mañuco oamenii îl bârfeau, iar Lalo dacă ne văd prea mult cu el, iar Chingolo o să creadă că şi tu eşti la fel.

S-a dedicat o vreme sportului şi asta o face în primul rând ca să iasă în evidenţă: Puţulică Cuéllar, marele şofer, după cum înainte era marele înotător. A participat la Circuitul de la Atocongo şi a ieşit al treilea. I-a apărut poza în *La Crónica* şi în *El Comercio* felicitându-l pe învingător, Arnaldo Alvarado era cel mai bun, a zis Cuéllar, demnul învins. Însă a devenit şi mai faimos puţin mai târziu, întrecându-se într-o cursă în zori,

între piaţa San Martin şi parcul Salazar, cu Quique Ganoza, acesta pe banda regulamentară, iar Puţulică pe contrasens. Poliţia l-a urmărit de pe Javier Prado şi l-a ajuns abia pe Dos de Mayo, ce viteză o fi avut. A stat o zi la secţie şi, gata?, spuneam noi, cu scandalul ăsta o să se înveţe minte şi o să se schimbe? Însă după câteva săptămâni a avut primul accident grav, făcând cursa morţii – cu mâinile pe volan şi legat la ochi – pe bulevardul Angamos. Apoi al doilea, trei luni mai târziu, în noaptea când am făcut petrecerea burlacilor pentru Lalo. Ajunge, lasă-te de copilării, spunea Chingolo, opreşte-te odată că erau prea mari pentru glumiţe de-astea şi voiam să coborâm. Însă el nici pomeneală, ce era cu noi?, nu mai aveam încredere în marele as?, ce babalâci îngrozitori, chiar vă e atât de frică?, nu vă duceţi să faceţi pipi, unde era un colţ de stradă cu apă ca să facă o curbă prin alunecare? Era dezlănţuit şi nu-l puteau convinge, Cuéllar, bătrâne, fusese foarte bine, lasă-ne pe la casele noastre, iar Lalo mâine urma să se căsătorească, nu voia s-o mierlească în ajun, nu fi inconştient, să nu urce pe trotuar, să nu treacă pe roşu cu viteza aia, să nu-i scoată din sărite. S-a ciocnit cu un taxi pe Alcanfores şi Lalo n-a păţit nimic, însă Mañuco şi Choto au ieşit cu faţa umflată, iar el şi-a rupt trei coaste. Ne-am certat şi după un timp i-a sunat şi ne-am împăcat şi s-au dus să ia masa împreună, însă de data asta ceva se stricase între ei şi el şi niciodată n-a mai fost ca înainte.

De atunci ne vedeam rar, iar când Mañuco s-a căsătorit i-a trimis invitaţia fără să-l şi poftească, şi el n-a fost la petrecerea burlacilor, iar când Chingolo s-a întors din Statele Unite căsătorit cu o americancă frumoasă şi cu doi copii care abia legau două vorbe în spaniolă, Cuéllar plecase deja la munte, la Tingo María, să se ocupe cu plantaţiile de cafea, spuneau ei, iar când venea la Lima şi se întâlneau pe stradă abia dacă ne salutam, cum o mai duci dragă, ce mai faci Puţulică, cu ce te mai lauzi bătrâne, aşa şi aşa, pa şi se întorsese deja în Miraflores, mai nebun ca niciodată, şi se prăpădise deja, în drum spre nord, cum?, într-o coliziune, unde?, pe curbele alea periculoase de la Pasamayo, săracul, spuneam la înmormântare, cât a suferit, ce viaţă a avut, dar sfârşitul ăsta şi l-a căutat cu lumânarea, asta e clar.

Erau bărbaţi în toată firea şi de acum aveam cu toţii nevastă, maşină, copii care studiau la colegiul Champagnat, la Inmaculada sau la Santa María, şi îşi construiau câte o căsuţă de vară în Ancón, în Santa Rosa ori pe plajele din sud, şi începeam să ne îngrăşăm şi să avem fine albe în păr, burtică, să ne pierdem vlaga, să folosim ochelarii la citit, să ne simţim rău după ce mâncam şi beam şi pe pielea lor se iveau când şi când niscaiva pistrui, câte un rid ici şi colo.

(*Traducere: Dragoș Cojocaru*)

MO YAN

Schimbarea

1

Firesc ar fi, poate, să relatez evenimente petrecute după 1979, însă gândul mă duce, necontenit, la acea după-amiază de toamnă din 1969, când soarele strălucea tare, crizantemele aurii erau pe deplin înflorite şi gâştele sălbatice o porniseră în migraţie către sud. Când ajung la momentul acela, eu şi gândurile mele nu mai putem fi separaţi. Amintirile îmi sunt construite din „eul" de atunci: un băiat singuratic, exmatriculat de la şcoală, dar care se simţea atras de zarva din curtea ei. Ştiu că m-am strecurat pe poarta hodorogită, cu inima cât un purice, şi am traversat coridorul lung şi lugubru, intrând în patrulaterul central al şcolii, un maidan înconjurat de clădiri. În partea stângă se afla un stâlp din lemn de stejar, cu o scândură petrecută de-a curmezişul şi legată cu sârmă, de care atârna un clopot ruginit. Mai încolo, după stâlp, două persoane jucau ping-pong pe o masă simplă de beton, urmărite cu aviditate de o mulţime întreagă; de acolo venea gălăgia. Era în timpul vacanţei de toamnă şi, cu toate că majoritatea spectatorilor erau profesori, se mai zăreau în îmbulzeală şi câteva eleve drăguţe care reuşiseră să intre în echipa de ping-

pong. Erau mândria şcolii. Se pregăteau pentru un turneu regional, cu ocazia sărbătorii naţionale de Întâi Octombrie[1], aşa că, în loc să plece în vacanţă, rămăseseră să se antreneze. Copile de cadre comuniste de la fermele agricole de stat, bine dezvoltate, cu pielea netedă, mulţumită unei diete nutritive. Pe lângă asta mai purtau şi haine în culori vii, şi puteai spune dintr-o privire că făceau parte dintr-o altă clasă socială decât noi, copiii săraci. Le priveam cu admiraţie, ele însă ne ignorau cu desăvârşire.

Unul dintre jucători era profesorul de matematică, Liu Tianguang, un bărbat scund, cu o gură surprinzător de mare. Auzisem că-şi putea băga în gura aia pumnul întreg, dar nu-l văzuse nimeni s-o facă. Îmi trecea prin minte, adesea, o imagine a lui suit pe podium, căscând de să-şi rupă fălcile – gura lui, desfăcută larg, era cu adevărat o privelişte pe cinste. Una dintre poreclele ce-i fuseseră date era „Hipopotamul". Niciunul dintre noi nu văzuse până atunci, e drept, un hipopotam real, care se cheamă în chineză *hema*; însă cuvântul aduce cu *hama*, broscoi, o altă creatură cu gură mare, aşa că am început, firește, să-i zicem Liu Broscoiul. Nu eu îl pricopsisem cu porecla, însă, după ce întrebase în dreapta şi-n stânga, decisese că-i invenţia mea. Severul Liu Broscoiul, fiu de martir

[1] Pe 1 octombrie 1949, Mao Zedong proclamă Republica Populară Chineză în piața Tian-an-Men. (*N.red.*)

şi director adjunct al comitetului revoluţionar al şcolii, să fie poreclit! Era o ofensă atât de haină încât expulzarea mea din şcoală şi din internat se arătase pe cât de întemeiată, pe atât de inevitabilă.

De când mă ştiam fusesem un puşti retras şi ghinionist, adeseori prea isteţ ca să-mi fie bine. Dacă, de pildă, încercam să mă dau bine pe lângă vreun profesor, acesta se gândea că încerc să-l bag în bucluc. Nici nu mai ţin minte de câte ori mi-a spus mama: „Fiule, eşti o cucuvea care-şi strică reputaţia anunţând veşti bune!" Şi avea dreptate. Nu mă asocia nimeni vreodată cu vreun lucru bun sau vrednic de apreciere. Dar imediat ce se întâmpla ceva rău, toată lumea mă arăta cu degetul. Lumea zicea că aş fi rebel, că gândeam prost, că uram şcoala şi pe profesori. Dar se înşelau groaznic! Adevărul e că iubeam şcoala şi nutream un ataşament special pentru profesorul meu, Liu Gură Mare. Fiindcă şi eu, de copil, fusesem blagoslovit cu ditamai gura. Puştiul dintr-o povestire de-a mea, „Gură Largă", îl are ca sursă de inspiraţie pe subsemnatul. Profesorul Liu şi cu mine eram, ca să spunem adevărul, tovarăşi de suferinţă, şi ar fi trebuit să ne bucurăm de înţelegere reciprocă sau, măcar, de compasiune reciprocă. Dacă era pe lume cineva pe care nu l-aş fi poreclit, atunci el era acela. Şi oricine şi-ar fi dat seama de asta. Doar el nu. M-a luat de păr şi m-a târât până în biroul lui, m-a doborât la pământ cu

o lovitură de picior şi a început să ţipe: „Tu... tu... eşti ca o cioară smolită care-şi bate joc de un porc negru! Ia du-te şi oglindeşte-ţi guriţa aia delicată într-o băltoacă de pişat!”

Am încercat să-i explic, dar nu m-a lăsat şi, în felul ăsta, un băiat destul de cumsecade, care ţinea la Liu Gură Mare – adică eu, Mo Gură Mare – a ajuns să fie exmatriculat. Cu toate că profesorul Liu trâmbiţase ruşinoasa mea expulzare înaintea tuturor, mie încă îmi plăcea şcoala atât de mult, încât căutam căi ca să mă strecor în curte, cu un ghiozdan ponosit aruncat pe umăr, zi după zi.

La început profesorul Liu îmi ceruse, în persoană, să plec. Pentru că refuzam, mă scotea afară trăgându-mă de ureche sau de păr. Dar nici nu se întorcea bine la el în birou, şi mă şi furişam înapoi. Aşa că a pus nişte băieţi mai mari să facă asta; când mă încăpăţânam să nu plec, aceştia mă luau pe sus, mă duceau până dincolo de poartă şi mă lăsau pe stradă. Numai că, până să se întoarcă ei în clasă, mă şi înfiinţam din nou în curtea şcolii şi mă duceam într-un ungher, lipit de zid, făcut ghem, ca să nu fiu descoperit, dar şi ca să am parte de un pic de compasiune; stăteam acolo, ascultam ciripitul voios al glasurilor şi-i urmăream pe copii cum ţopăie şi se joacă. Tenisul de masă era preferatul meu. Mă puteam uita până ce nu mai ştiam de mine, adeseori cu lacrimi în ochi ori muşcându-mi pumnul. Au renunţat, după un timp, să încerce

să mă alunge.

În acea după-amiază anume, de acum patruzeci de ani, stăteam ghemuit în colţişorul meu şi-l urmăream pe profesorul Liu cum mânuieşte o paletă de ping-pong concepută chiar de el – ceva mai mare şi având forma unei cazmale militare – într-un meci care-l opunea unei fete din clasa mea, Lu Wenli. Avea şi fata asta o gură mare, dacă vreţi să vă spun drept, dar i se potrivea de minune cu faţa şi nu părea supradimensionată ca la mine şi la Liu. Chiar şi pe atunci, când o gură mare nu era considerată un semn de frumuseţe, era una dintre cele mai atractive fete din şcoală. Şi mai atrăgătoare o făcea faptul că tatăl ei conducea un camion Gaz 51 al unei ferme de stat, care ni se părea nouă, copiilor, iute ca fulgerul şi teribil de impresionant. Pe timpurile acelea şoferii de camion erau aproape ca nişte prinţi.

Odată, când încă eram la şcoală, profesorul ne-a pus să scriem o compunere pe tema „idealul meu în viaţă", şi jumătate dintre băieţi au scris că vor să se facă „şoferi de camion". Însă He Zhiwu, un băiat înalt, solid, cu acnee şi cu o mustaţă vizibilă – ce-l făcca să arate mai degrabă de vreo douăzeci şi cinci de ani decât de vârsta noastră – a scris, pur şi simplu: „Nu am alt ideal în afară de unul singur: aş vrea să fiu tatăl lui Lu Wenli".

Profesorul Zhang avea obiceiul să citească în faţa clasei cele

mai bune şi cele mai proaste compuneri. Însă nu ne spunea cine le scrisese, ci ne punea, la sfârşit, să ghicim. Pe atunci, în zonele rurale, localnicii râdeau de cei care vorbeau mandarină, chiar şi la şcoală. Profesorul Zhang era singurul care îndrăznea să ne predea în chineza standard. Absolvent al unei şcoli normale, era tânăr, abia trecut de douăzeci de ani. Faţa îi era trasă şi palidă; se tundea scurt, cu cărare pe-o parte, şi purta un trenci militar de un albastru şters, cu nişte clame pentru hârtie prinse de guler şi mânecuţe albastre de protecţie. Trebuie să fi purtat şi altă îmbrăcăminte, în alte culori şi stiluri, fiindcă nu s-ar fi putut să se îmbrace cu aceleaşi haine cât era anul de lung. Dar balonzaidul e legat indisolubil de el în memoria mea, alături de clame şi de mânecuţe, de figura lui, de trăsături, voce şi expresie. Fără toate astea, pur şi simplu nu mi-l pot închipui.

În argoul anilor 1980 i s-ar fi spus un „bombonel”, iar în anii 1990 ar fi devenit un „păpuşel”. În ziua de azi ar fi doar un „bărbat bine”.

Sunt, probabil, şi feluri mai la modă, mai populare de a descrie un tânăr cu aspect plăcut, dar o să trebuiască să mă consult cu vreo fată din vecini ca să fiu sigur.

He Zhiwu arăta considerabil mai în vârstă decât profesorul Zhang. Ar fi fost exagerat să spui că-i putea fi tată lui Zhang, dar nimeni n-ar fi pus la îndoială faptul că i-ar fi putut fi unchi.

Încă mai ţin minte cum a citit profesorul Zhang în faţa clasei compunerea lui He Zhiwu, pe un ton emfatic, băşcălios: „Nu am alt ideal în afară de unul singur: aş vrea să fiu tatăl lui Lu Wenli...”

Ei bine, după o scurtă tăcere încremenită, mai că am căzut din bănci de atâta râs. Cele două propoziţii constituiau întregul eseu; profesorul ţinea foaia de un colţ şi o scutura tare, încercând parcă să stoarcă mai mult din ea.

— Excelent, strălucit! a zis profesorul Zhang. Să vedem acum dacă ghiciţi a cui minte excepţională a născocit asta.

Habar n-aveam, aşa că am început să ne uităm în toate părţile, în faţă şi-n spate, sperând să-l ochim pe autorul „strălucitei” lucrări. În cele din urmă, privirile noastre s-au oprit pe figura lui He Zhiwu. Fiindcă era cel mai mare şi mai puternic elev din clasa noastră, avea tendinţa să se ia de colegul de bancă, aşa că profesorul Zhang îl aşezase în spate, în ultima bancă, singur. Părea că s-a înroşit un pic la faţă, fiindcă toţi ochii erau aţintiţi asupra lui, şi ne am gândit că se simţea stânjenit. Însă, dacă te uitai mai bine, vedeai că nici vorbă de aşa ceva. Era, de fapt, destul de mulţumit de el însuşi, cum o demonstra zâmbetul său neghiob, răutăcios, aproape viclean. Fiindcă buza de sus îi era mai scurtă decât cea de jos, i se vedeau dinţii când zâmbea – gingii vinete, dinţi galbeni şi o strungăreaţă în mijloc. Una din şmecheriile lui preferate era să

facă balonaşe prin strungăreaţă şi să le urmărească cum plutesc ademenitor prin aer. Şi asta s-a apucat şi acum să facă, exact când profesorul a aruncat înspre el caietul cu eseul, ca pe un disc de frisbee. A ajuns însă doar până la banca ocupată de Du Baohua – una dintre elevele cu adevărat bune.

Dezgustată, fata l-a ridicat şi l-a azvârlit undeva la spate.

— He Zhiwu, a spus profesorul Zhang, spune-ne de ce ai vrea să fii tatăl lui Lu Wenli.

Însă el continua să facă balonaşe.

— În picioare! i-a poruncit Zhang.

He Zhiwu s-a ridicat, arătând deopotrivă arogant şi nonşalant.

— Zi-ne, de ce vrei să fii tatăl lui Lu Wenli?

Un nou potop de hohote a făcut-o pe Lu Wenli, colegă de bancă cu mine, să-şi lase capul pe bancă şi să izbucnească în plâns. Nu ştiu nici până în ziua de azi de ce.

He Zhiwu părea mai ţâfnos ca niciodată, ignorând întrebarea profesorului, însă bocitul lui Lu Wenli complica şi mai mult situaţia, care începuse ca un simplu ineident la clasă. Acum, atitudinea lui He devenise o provocare directă la adresa autorităţii de dascăl a lui Zhang. Privind în urmă, dacă Zhang ar fi ştiut cum avea să iasă totul, poate că n-ar fi citit în faţa clasei lucrarea lui He – aşa am eu, cel puţin, impresia. Dar nu mai poţi opri săgeata slobozită din arc, aşa că a înghiţit găluşca

şi a ordonat:

— Ieşi afară! Cară-te!

Fără o clipă de ezitare, strălucitul nostru coleg de clasă He Zhiwu şi-a luat ghiozdanul, s-a întins pe duşumea, s-a făcut ghem şi a început să se dea de-a rostogolul pe culoarul dintre cele două şiruri de bănci. Hohotele de râs s-au stins de îndată ce ne-au ieşit pe gură, iar atmosfera din clasă a devenit, brusc, de o gravitate totală. Nu mai era, dintr-odată, o chestie de care să râzi; un aer serios se întrupase din furia incandescentă ce se citea pe faţa profesorului şi din icnetele de plâns ale lui Lu Wenli. Între timp, tumbele lui He Zhiwu nu mergeau deloc ca unse – nu putea controla direcţia mişcării şi se tot izbea de picioarele băncilor, care-l forţau să-şi reducă avansul. De la tot noroiul pe care-l adusesem înăuntru pe tălpi, podeaua de cărămidă era plină de hopuri şi adâncituri. Dacă aş fi fost eu pe jos, îmi imaginam că mi-ar fi fost foarte puţin confortabil. Dar nimeni nu se simţea mai puţin confortabil decât Zhang. Disconfortul colegului nostru era fizic; al profesorului era mental. Să pedepseşti pe cineva făcându-ţi rău ţie însuţi nu-i un lucru de care să fii mândru şi e considerat un comportament destul de golănesc. Dar cine e în stare s-o facă, nu este, în opinia mea, un golan oarecare. Există o parte eroică în comportamentul unui golan şi o parte golănească în comportamentul unui erou. Era deci He Zhiwu un mare golan

sau un mare erou? Nu mă-ntrebaţi pe mine! Dar să vă spun ceva: el e personajul principal în povestea asta şi o să vă las pe voi să decideţi.

A făcut tumbe până a ieşit din clasă, apoi s-a ridicat şi a plecat, plin de noroi şi fără să se mai uite înapoi. Profesorul Zhang a răcnit după el „Stai pe loc!“, dar He a continuat să meargă. Era o zi luminoasă, însorită, şi un cuplu de coţofene trăncăneau între ramurile unui plop de lângă sala de clasă. Era aproape ca şi cum corpul lui He ar fi iradiat lumină aurie; deşi nu puteam şti ce se petrecea în minţile celorlalţi, pentru mine, în momentul acela, He era un adevărat personaj eroic, ce se depărta, şi căruia codul onoarei nu-i mai permitea să se întoarcă. Apoi, din mâna lui, au început să cadă bucăţele sfâşiate de hârtie, învârtejindu-se pentru scurt timp în aer înainte de a poposi pe drumul prăfuit. Nu ştiu colegii mei, dar pe mine toate astea mă ungeau la inimă. Îşi făcea bucăţi manualul! Îşi rupea caietul! O rupea scurt şi definitiv cu şcoala, deplasând-o din centrul preocupărilor sale undeva, hăt, în spate, şi stâlcindu-şi profesorul sub talpă. Era ca o pasăre scăpată din colivie, slobod, eliberat de sub regulamentele şi disciplina şcolară. Noi ceilalţi? Trebuia să suportăm şi pe mai departe controlul sufocant al profesorilor. Chestiunea mai era complicată şi de faptul că, atunci când ieşise de-a rostogolul din clasă, făcându-şi bucăţele cărţile şi isprăvind cu şcoala, îmi

câştigase nu doar admiraţia, dar mă şi făcuse să visez că odată, într-o bună zi, aş fi putut să fac şi eu o asemenea cascadorie. Nu mult timp după aceea, Liu Gură Mare avea sa mă dea afară, şi asta avea să îmi frângă inima. Cuprins de un ataşament profund faţă de şcoală, gândul că trebuia s-o părăsesc mă tortura. Cine era deci eroul şi cine laşul? Ar trebui să fie clar pentru oricine citeşte toate astea.

Chiar şi după ce He Zhiwu a plecat, Lu Wenli a continuat să plângă.

— Gata, destul! a zis profesorul Zhang, care se vedea că-şi pierduse răbdarea. Nu voia să spună că el chiar voia să fie tatăl tău, zicea numai că ar vrea să fie şofer de camion, exact ca tatăl tău. Şi oricum, chiar dacă ar vrea el să-ţi fie tată, asta nu-l face automat tăticul tău, nu?

Lu Wenli a ridicat privirea spre dascălul nostru, a scos o batistă şi s-a şters pe la ochi. Gata cu bocitul. Avea ochi mari, depărtaţi, care-i dădeau o expresie cam neghioabă când se uita la tine.

De ce-l înălţăm pe tatăl lui Lu Wenli pe soclu? Totul se reduce la viteză. Băieţii adoră viteza.Dacă auzeam huruit de motor când mâncam, ne puneam jos bolurile şi alergam spre capătul aleii, ca să apucăm să-l vedem pe tatăl ei cum ambalează motorul Gaz-ului 51. Încotro se ducea nu avea importanţă, fiindcă negreşit zburătăcea găinile ce scurmau

după mâncare în drumul plin de praf, şi făcea câinii aţipiţi să se azvârle în şanţurile de pe marginea şoselei. Simplu spus, când trecea camionul, găinile zburau şi câinii săreau. Unele lighioane mai erau şi prinse, inevitabil, sub roţi, el însă nu încetinea niciodată. Proprietarul găinii sau stăpânul câinelui îşi lua fără vorbă cadavrul de-acolo şi-l ducea, sau târa, până acasă. Nimeni nu făcea vreodată gură şi nici nu se apuca să-l caute. Camionul era viteză pură – asta îl făcea să fie camion. Găinile şi câinii evită camioanele, nu invers. Ni se spusese că vehiculul Gaz 51 era un camion sovietic, rămas din Războiul de Rezistenţă şi de Ajutorare a Coreei împotriva Agresiunii Americane din anii 1950. Găurile de gloanţe din cabină, provenite de la avioane de vânătoare americane, stăteau dovadă că era vorba despre un camion ce se scălda în glorie. În toiul luptei, camionul înaintase eroic printr-o ploaie de gloanţe, iar acum, în timp de pace, ridica nori de praf spintecând distanţele. Vedeam în treacăt, prin geamuri, expresia mândră a tatălui lui Lu Wenli. Câteodată purta ochelari de soare, alteori, nu; în unele dăţi avea mănuşi albe pe mâini, alteori nu avea. Eu preferam ocaziile când purta şi mănuşi, şi ochelari. Motivul e simplu: odată văzusem un film de război unde unul dintre agenţii noştri, îmbrăcat în general inamic, cu mănuşi albe şi ochelari întunecaţi, ajungea să facă o inspecţie a poziţiilor de artilerie inamice. Băgase mâna în ţeava

uneia dintre puştile cele mari şi, când o scosese de-acolo, avea degetele mânjite cu funingine. „Aşa se întreţine echipamentul militar?” mârâi convenţional şi oficial.

Uniforma duşmanului stătea cu adevărat bine pe el, unul dintre neînfricaţii noştri agenţi, întruchiparea unui spirit eroic. Chiar avea stofă. Mult timp după ce am văzut filmul ne-am distrat de minune costumându-ne şi vorbind ca el. „Aşa se întreţine echipamentul militar?” Efectul era însă atenuat de absenţa mănuşilor albe, aşadar, să facem rost de o pereche era visul nostru cel mai drag. Uniforma şi ochelarii de soare, plus revolverul ce-i atârna la centură, erau dincolo de visurile cele mai îndrăzneţe ale oricui. Toţi băieţii şi unele dintre fete îl venerau pe He Zhiwu, nu numai datorită manierei fascinante în care alesese să lase în urmă şcoala, ci şi fiindcă, la puţină vreme de la plecarea sa, a pregătit, cu mult fler, un spectacol pentru şcoala întreagă, pentru profesori şi elevi.

Era pe întâi iunie, de Ziua Copilului, şi ne adunasem toţi pe terenul de joacă pentru ceremonia ridicării drapelului. Chiar dacă şcoala noastră era hăt, în fundul provinciei, nu era totuşi prea departe de ferma de stat, unde se alia un grup de persoane educate care primiseră eticheta de reacţionari. Unii dintre ei, cu o bogată experienţă în domeniul sportului şi recreaţiei, ne erau aduşi ca profesori suplinitori. Mulţumită instrucţiei lor, Lu Wenli a luat locul întâi la turneul de ping-

pong din Gaomi, iar Hou Dejun primul loc la săritura cu prăjina, la o reuniune sportivă pentru juniori din Changwei. Ne-au ajutat şi să formăm o fanfară militară destul de acceptabilă. Aveam o tobă mare, zece tobe premier, două gonguri, zece trompete, zece tromboane, la care se adăugau două tube lucitoare şi contorsionate, cu gurile îndreptate direct în sus. Cei de la ţară ştiau seama cinelelor şi tobelor: bubuitul tobei mari, vibraţia gongului şi izbitura seacă a cinelelor: *bum bum cling, bum bum cling, bum cling bum cling bum bum cling*. Zgomote plictisitoare, monotone, rurale. Însă de prima dată când am arătat ce puteam face pe maidanul şcolii – stilul, flerul, dulceaţa, ca să nu mai vorbim despre ritmurile şi melodiile avântate – ochii sătenilor s-au deschis şi timpanele au început să le vibreze. Mai văzuse vreunul o gardă de onoare? Auziseră vreodată o asemenea muzică?

Şcoala oferea uniforme tuturor membrilor formaţiei: pantaloni albaştri scurţi cu cămăşi albe pentru băieţi, cămăşi albe şi fuste albastre pentru fete, pantofi albi cu talpă de cauciuc şi şosete lungi până la genunchi pentru toată lumea. Obrajii erau daţi cu roşu, sprâncenele înnegrite cu cărbune. De bentiţele fetelor erau prinse funde roşii, băieţii purtau papioane roşii la gât. Era ceva tare frumos, mai ales că aveau şi mănuşi albe, subţiri! Instrumentele şi uniformele acelea nu erau ieftine deloc, făceau mai mult decât am fi putut scoate din

vânzarea băncilor din şcoală, a scaunelor şi taburetelor, plus clopotul de fier. Dar pentru Ferma de Stat „Râul Jiao" nu însemna nici cât negru sub unghie (o picătură într-un ocean ar fi totuşi o exagerare). Ferma asta a apărut în multe dintre povestirile şi romanele mele, ca şi reacţionarii, care mi s-au părut întotdeauna nişte hedonişti dependenţi de plăcerile carnale. Sunt, de fapt, protagoniştii din nuvela mea, *Un cros de acum treizeci de ani*, şi-i invit pe toţi cei interesaţi de soarta lor să pună mâna şi să o citească.Dar acolo e vorba despre ficţiune, împănată cu prostioare inventate, în vreme ce cartea de faţă este, propriu-zis, una de memorii, şi dacă nu tot ce scriu dovedeşte acurateţe istorică, asta e fiindcă după atâţia ani, memoria îmi mai joacă feste.

Ferma de Stat „Râul Jiao", care aparţinea întregului popor, pornise ca parte din Unităţile de Construcţie şi Producţie Xinjiang, ce funcţionau încă. Membrii săi erau, în cea mai mare parte, militari trecuţi în rezervă; mai târziu numărul lor a fost mărit prin adăugirea unor „tineri educaţi" din Qingdao. La începutul anilor 1960, când sătucul nostru înapoiat încă mai folosea care trase de boi şi pluguri de lemn, Ferma de Stat „Râul Jiao" deţinea o combină roşie de fabricaţie sovietică. Când maşinăria a început să zumzăie pe vastele culturi de grâne ale fermei, efectul asupra noastră a fost la fel de copleşitor ca şi cel simţit de bunicii noştri în 1904, când

văzuseră primul tren pe traseul Qingdao-Jinan, cu locomotiva nemţească pufăind şi străbătând satul, aruncând în aer vălătuci groşi şi negri de fum. Pentru o asemenea cooperativă de anvergură, să înzestrezi fanfara unei şcoli era un lucru prea banal ca să însemne o provocare, era ca şi cum i-ai fi dat zdrahonului Zhang Fei, eroul legendar al dinastiei Han, un biet blid cu muguri de fasole. (Dacă citeşti toate acestea, iartă-mă, te rog, că o lungesc atâta. Mi-e capul plin cu amintiri amestecate şi, deşi nu intenţionez să le pun pe hârtie, ele tot se ivesc prin voinţă proprie.)

Dar de ce să fi fost oare Firma de Stat „Râul Jiao" dornică să pună pe picioare o fanfară militară rurală formată din elevi de ciclul primar? Foarte simplu: mulţi dintre elevi erau fii şi fiice ale unor membri influenţi de la fermă. Şi de ce ne trimiteau aceste elemente reacţionare de dreapta pe post de suplinitori? Din acelaşi motiv. Profesorul nostru, Zhang, era, cum am văzut, absolvent de şcoală normală, în vreme ce Liu Gură Mare nu făcuse decât gimnaziul. În contrast, reacţionarii pe care ni-i trimiteau de la fermă erau intelectuali educaţi. Sunt sigur că deja, la acest punct al povestirii mele, ţi-ai şi dat seama că geografia făcea ca şcoala noastră să fie cea mai bună din întreaga peninsulă Shandong. Pe mine mă dăduseră afară în clasa a cincea şi totuşi, când am intrat în armată şi am fost repartizat, aveam o educatic mai bună decât tovarăşi ce

făcuseră liceul. Dacă aş fi izbutit să termin şcoala, aş fi putut intra la Universitatea Beijing sau la Universitatea Qinghua în 1977, an în care s-a revenit la examenul de admitere.

Şi cum cântam noi „Răsăritul roşu”[1], urmărind flamura cu cinci stele cum urcă lent pe stâlpul ei, He Zhiwu a apărut în locul cel mai vizibil cu putinţă de pe terenul de sport, îmbrăcat cu o uniformă ponosită şi veche de armată, cu o caschetă militară aproape nouă, cu cozoroc larg, mănuşi albe, ochelari de soare şi în mână cu o biciuşcă pentru cai. De ce cântam „Răsăritul roşu“, la ridicarea steagului, în loc de Imnul Naţional? Fiindcă cei care scriseseră versurile şi melodia imnului oficial deveniseră amândoi ţinta unor campanii politice denigratoare. Dar de unde izbutise oare He Zhiwu să facă rost de uniforma aceea, ne întrebam? Pe atunci n-aveam idee, dar peste ani, când eram împreună la Qingdao, l-am întrebat. S-a mulţumit să râdă şi, pe jumătate în glumă, a zis: „De la tatăl lui Lu Wenli“. Ar fi cam prea de tot să spun că se ridica la nivelul unui neînfricat spion din filme, însă apariţia asta ne-a făcut pe toţi să rămânem ca trăsniţi. Păşind hotărât, cu capul sus şi pieptul în faţă, a pătruns în spaţiul dintre elevi şi conducerea şcolii, fără să arate nici urmă de teamă. A întins

[1] Imnul neoficial al Republicii Populare Chineze din perioada Revoluţiei Culturale(1966-1976),parte a cultului personalității lui Mao Zedong (*N. red.*)

spre noi biciuşca şi, pe un ton afectat, a zis: „Aşa se întreţine echipamentul militar?”

Administratorii şcolii au rămas cu gurile căscate şi cu ochii holbaţi, fără replică, în vreme ce el a trecut cu aroganţă pe lângă ei, s-a întors şi a mai trecut odată, apoi a apucat-o pe drumeag fluierând. L-am urmărit cu toţii cum se îndreaptă spre malul râului, cum urcă şi coboară o pantă şi apoi alta, pentru ca apoi să dispară în vad, unde, presupuneam, avea să-şi scoată uniforma şi, poate, să facă o baie. Ori poate să se holbeze la reflexia lui în unde. După aceea nu ne-a mai interesat defel nicio activitate şcolară. Nimic, nici recitalurile de poezie şi spectacolele comice, nu ne mai putea abate gândul de la cele petrecute pe malul râului. „O să-l aranjăm noi, şi încă bine de tot!” a bolborosit, aproape de apoplexie, Liu Gură Mare.

Dar nu i-au făcut nimic. Tatăl lui He Zhiwu lucrase zeci de ani la fermă, angajat cu contract, iar mama lui era veche membră de partid, o femeie cu obrajii ciupiţi de vărsat, picioare mari şi o fire iute ce ieşea adesea la iveală când apărea la piatra de moară din faţa casei lor şi se apuca să înjure ca o moară neferecată ea însăşi, fără vreun motiv sesizabil pentru noi ceilalţi. Stătea acolo cu o mână în şold şi cu cealaltă înălţată în aer, arătând ca un ceainic de modă veche. Zhiwu avea cinci fraţi mai mici – trei băieţi şi două fete – şi împărţeau cu toţii o dărăpănătură de casă cu trei odăi, care nici măcar n-avea

saltele de paie pe patul de cărămidă. Nici măcar Preşedintele Mao n-ar fi ştiut cum să se descurce cu cineva care avea asemenea origini, darămite Liu Gură Mare.

În toamna anului 1973 am găsit de lucru, temporar, într-o fabrică de procesare a bumbacului, unde aveam un unchi contabil. O fi fost doar ceva temporar, însă, lună de lună, după ce predam douăzeci şi cinci de yuani echipei de producţie, mă întorceam acasă cu cincisprezece.

Pe atunci, când carnea de porc se vindea cu şaptezeci de bănuţi pentru o jumătate de kilogram, iar oul era şapte bănuţi bucata, cincisprezece yuani ţineau mult şi bine. Am început să mă îmbrac cu grijă; mi-am lăsat părul lung şi mi-am luat câteva perechi de mănuşi albe. Toată „bogăţia" asta îmi cam lua minţile. Într-o zi, după ce ieşisem de la muncă, a venit să mă vadă He Zhiwu. Purta pantofi scâlciaţi, găuriţi, şi pe umeri o pătură pusă în două. Părul îi era încâlcit, nu se mai bărbierise de mult şi pe fruntea lui se vedeau trei riduri adânci.

— Împrumută-mi zece yuani, mi-a zis. O apuc spre nord.

— Dar familia ta, ce-o să se facă ei după ce pleci?

— Partidul Comunist n-o să-i lase să moară de foame, a zis.

— Şi ce-o să faci acolo?

— Nu ştiu. Dar e mai bine decât să mă aţin pe-aici până ce mor, nu crezi? Uită-te la mine, am aproape treizeci de ani şi

nici măcar nu sunt însurat. Trebuie să scap de-aici. Copacii scoşi din rădăcini mor, dar pe oameni asta îi ţine în viaţă.

Sincer să fiu, nu voiam să-i împrumut cei zece yuani, sumă frumuşică pe vremea aceea.

— Ce zici de asta? a spus. Dacă mă descurc n-o să ţi-i mai dau înapoi, dar dacă n-o scot la capăt o să ţi-i înapoiez chiar de-ar fi să-mi vând şi sângele.

Nu prea desluşeam logica lui, şi o vreme m-am tot codit, dar i-am împrumutat într-un târziu banii.

Dar să ne întoarcem la după-amiaza aceea în care stăteam sprijinit de zidul şcolii şi urmăream meciul de ping-pong dintre Liu Gură Mare şi Lu Wenli. Liu era un jucător mediocru, dar era obsedat de sport şi-i plăcea la nebunie să joace cu fetele din echipă. Niciuna nu putea fi numită neatractivă, Lu Wenli era însă cea mai drăguţă şi prin urmare oponenta lui favorită. De fiecare dată când lovea mingea, el deschidea fără să vrea fălcile acelea de căpcăun. Asta n-ar fi meritat neapărat menţionat, însă din gâtlej îi ieşea şi un icnet gutural, un fel de orăcăit, ca şi cum mai multe broaşte ar fi încercat să scape de-acolo. Stilul său de joc, cum îl vedeam şi auzeam, aproape că ne făcea să ne vină rău. Lu Wenli nu suporta să joace cu profesorul Liu, ştiam asta, dar era unul dintre directorii şcolii şi n-avea de ales. Expresia de pe figura ei şi jocul împiedicat, când se afla faţă în faţă cu profesorul Liu la masa de joc, ne transmitea tot ce era

de ştiut despre cum se simţea – dezgustată şi îngrozită.

Ştii ce, toată pălăvrăgeala asta a avut intenţia să pregătească următoarea scenă dramatică: cu gura deschisă, profesorul Liu a trimis un voleu, la care Lu Wenli a reacţionat din reflex. Numai că, de parcă ar fi avut ochi, mingea lustruită de ping-pong i-a nimerit exact în gură lui Liu.

Am rămas înlemniţi, dar numai preţ de o clipă. După care am izbucnit în hohote. Un profesor pe nume Ma, care şi aşa avea faţa roşiatică, a căpătat culoarea stacojie a crestei de cocoş. Eram singurul care nu râdea. Stăteam acolo perplex, uimit de cele întâmplate, şi mi-a venit în minte un basm bine ştiut la noi în sat, pe care ni-l istorisise povestaşul nostru, tataia Wang Gui. Se spune că odată, pe când un neguţător pe nume Jiang Ziya vindea făină de grâu, o pală puternică de vânt i-a suflat-o pe toată din mâini. A încercat apoi să vândă cărbune de lemn, dar iarna s-a dovedit una deosebit de călduroasă. În cele din urmă a ridicat ochii spre cer oftând şi o pasăre i s-a găinăţat în gură. Douăzeci de ani după aceea, în toamna lui 1999, eram la metrou, pe drum spre slujba mea de la ziarul de investigaţii, când un vânzător de ziare mi-a atras atenţia cu un „Nu rataţi! Obuz de artilerie sovietic aterizat exact în ţeava unei piese de artilerie germane din al Doilea Război Mondial!” Şi mi-a venit îndată în minte ziua în care Lu Wenli l-a nimerit cu mingea de ping-pong în gură pe profesorul Liu. Apoi, toată lumea şi-a dat

seama că n-ar trebui să râdă şi s-a oprit brusc. Ai putea să-ţi închipui, nu-i aşa, că Liu s-ar fi apucat să scuipe mingea, ori să spună ceva amuzant – avea un simţ al umorului destul de dezvoltat – iar Lu Wenli să-şi ceară scuze. Dar te-ai înşela. În loc s-o scuipe, Liu a întins gâtul, a holbat ochii şi a încercat s-o înghită – am văzut asta cu toţii. Apoi a început să fluture braţele şi din gâtlej i-a izbucnit un sunet bizar, gutural; arăta ca un pui care înghiţise un gândac otrăvitor. Noi eram peste poate de uimiţi şi cu totul neajutoraţi. În afară de profesorul Zhang, care s-a năpustit şi a început să-i care pumni în spate. Apoi a venit în fugă un profesor pe nume Yu, care l-a apucat de gât pe Liu. Bătând din mâini, Liu i-a împins deoparte pe amândoi. Profesorul Wang, unul dintre reacţionari, absolvent de medicină, ştia ce să facă. A venit în grabă, i-a alungat de-acolo pe Zhang şi pe Yu, şi-a petrecut braţele – avea nişte braţe lungi, ca de maimuţă – în jurul taliei lui Liu şi a apăsat brusc în zona toracelui. Mingea a ţâşnit din gura lui Liu şi a aterizat pe masă, unde a sărit de câteva ori, apoi a căzut pe jos şi acolo a rămas, fără să mai mişte un centimetru. Wang i-a dat drumul şi, cu un ţipăt sugrumat, Liu s-a prăvălit la pământ, ca o plăcintă. Lu Wenli şi-a aruncat paleta pe masă, şi-a acoperit faţa cu palmele şi a luat-o la fugă plângând. Wang l-a masat pe profesorul Liu, care se lungise pe jos, până şi-a revenit. Îndată ce s-a pus din nou pe picioare, acesta a aruncat o uitătură în jur

şi a rostit cu glas răguşit:

— Unde-i Lu Wenli? Unde s-a dus? Puştoaica asta afurisită mai că m-a omorât!

2

După ce mi-am luat rămas-bun de la He Zhiwu, am început să nu mai am stare. Munca temporară la fabrica de prelucrare a bumbacului era mai de soi decât cea în agricultură, la ţară, ca statut, tot la cel de ţăran rămăsesem, şi dacă asta nu se schimba, aveam să rămân blocat în cel mai de jos strat al societăţii. În perioada aceea, cam o duzină de tineri fuseseră promovaţi de la lucrători temporari la muncitori cu normă întreagă, şi se fâţâiau mândri nevoie mare cu pantofii lor de piele şi cu ceasuri noi şi lucitoare prinse la încheieturile mâinilor. Fiindcă citisem lucrări clasice precum *Trei regate*, *Visul din pavilionul roşu* şi *Călătorie spre soare-apune* şi memorasem o mulţime de poeme din dinastiile Tang şi Song, iar pe lângă asta, aveam abilităţi caligrafice destul de bune pentru vârsta mea, un pensionar de la fabrică m-a rugat să-i scriu scrisorile către fiul său, soldat încartiruit în Hangzhou. Am amestecat proză clasică şi modernă, folosind tot soiul de fraze împopoţonate care îmi fac şi acum obrajii să se îmbujoreze şi ochii să-mi ardă de ruşine când mă gândesc la ele, însă bătrânul m-a ridicat în slăvi, povestindu-le tuturor

celor care voiau să-l asculte despre „micul intelectual”, cum îmi zicea. Mă socoteam şi eu cineva cu totul special şi visam ca într-o zi talentele mele să se dezvăluie lumii întregi. Ştiam că slujba de la fabrică n-avea să dureze o veşnicie şi simţeam că să mă întorc în sat ar fi fost ca şi cum aş fi ţinut degeaba în grajd un cal măiastru ce putea alerga cinci mii de kilometri. La vremea aceea, admiterea în facultate nu se făcea prin concurs, ci pe recomandări de la ţărani săraci şi mijlocaşi. Chiar dacă întruneam toate condiţiile pentru facultate, aveam, realist vorbind, doar două feluri de şanse – slabe şi inexistente.De vreme ce nu erau locuri nici măcar pentru fiii şi fiicele celor sus-puşi în cadrul partidului, sub nicio formă un absolvent de cinci clase ca mine, un fiu de ţăran mijlocaş urât şi cu gura lăbărţată, n-ar fi avut cum să fie admis. Aşa că, după ce am stat să mă gândesc la toate aspectele, mi s-a părut că înrolarea în armată ar fi singura cale de a scăpa din sat şi de a-mi schimba viaţa.

Să intri în Armata Populară de Eliberare era greu, dar nu la fel de greu ca intratul la facultate. Aşa că, din 1973 încolo, am făcut cerere şi am dat câte un examen fizic în fiecare an, la comună, şi an de an am fost respins. Apoi însă, în februarie 1976, cu ajutorul unor oameni importanţi, dârzenia mea şi-a arătat roadele – mi-am primit ordinul de încorporare. La puţin timp după aceea, într-o zi rece, cu ninsoare, am străbătut cei

douăzeci şi ceva de kilometri până în capitala districtului. Acolo am îmbrăcat uniforma militară şi m-am suit într-un camion militar cu care am mers până în districtul Huang, unde am fost repartizat în faimoasa unitate găzduită de fosta rezidenţă a „Familiei Ding“ şi am început instrucţia de bază.

(Nu aveam să mai ajung prin locul acela până în toamna lui 1999, după ce districtul Huang evoluase, devenind oraşul Longkou, iar cazărmile de la „Familia Ding” fuseseră transfonnate în muzeu. Ceea ce îmi păruse, demult, a fi reşedinţa magnifică a unui moşier bogat îmi apărea acum drept o clădire pătrăţoasă oarecare, dovadă că orizontul mi se mai lărgise.)

După ce am terminat cu instrucţia am fost trimis, alături de alţi trei recruţi, la aşa-numita Unitate de Informaţii a Ministerului Apărării. Cei de acasă mă complimentau pentru norocul de a fi fost repartizat într-o asemenea unitate de elită, dar aceasta s-a dovedit ulterior o mare dezamăgire – nu era decât o staţie de monitorizare radio pe cale să fie scoasă din serviciu.

Comandantul la ordinele căruia ne aflam era hăt departe, în Beijing, aşa că responsabilitatea supravegherii noastre îi fusese atribuită comandamentului Brigăzii 34 a diviziei Penglai, staţionată în districtul Huang. Ce mai supervizare! Făceau ce puteau, dar nu ne puteau comanda nimic, şi nici nu îndrăzneau s-o facă. Indicativul unităţii noastre era „263“, şi orice

menţiune despre „263” îl deprima în asemenea hal pe comandantul Brigăzii 34, încât făcea să-i crească pe loc tensiunea, în vreme ce comisarul său politic nu făcea decât să-şi dea ochii peste cap. Asta îţi spune cam la ce unitate de doi bani fusesem repartizat.

Când nu desţeleneam pământul, eram de santinelă, şi singurul lucru care-mi dădea o stare de bine era camionul unităţii – exact ca acela condus de tatăl lui Lu Wenli. Acelaşi model, aceeaşi culoare, aceeaşi vârstă. Şoferul nostru era un bărbat scund, cărunt şi cu dinţi falşi, un sergent-major pe nume Zhang. Îi spuneam Zhang Tehnicianul. Nevasta lui de-a doua – era divorţat – trăia şi muncea în oraşul Jinan cu fata lor, în vreme ce fiul, pe care-l avusese cu prima soţie, locuia cu el în cazarmă; erau amândoi înnebuniţi după baschet. Aruncau la nesfârşit la coş, iar cel care rata cel mai mult era obligat să meargă târâş din mijlocul curţii până sub panou, împingând mingea cu capul. Când abia venisem, Zhang Tehnicianul îl făcea întotdeauna pe fiul său să împingă mingea cu capul. La un an după aceea era exact pe dos. Băiatul, care avea un nume bizar – Qinbing sau Băiatul-Soldat – îşi plesnea peste fund tatăl cu o nuia, în vreme ce acesta înainta târâş, şi fiecare plesnitură era însoţită de un răcnet: „Mai repede!” Replica lui favorită era: „Mişcă-te odată! Ce te târăşti ca un melc?"

Pe atunci nu aveam aspiraţii măreţe, de vreme ce în unitatea

mea erau abia vreo duzină de oameni, lucru care-mi limita şansele de avansare. Aşa că atunci când l-am auzit pe unul dintre veteranii noştri că Zhang Tehnicianul are de gând să-l înveţe pe unul dintre recruţi cum se conduce camionul, am sperat că voi fi cu acela. Demult, în sat, trebuia să mă mulţumesc cu holbatul la tatăl lui Lu Wenli gonind în Gazul 51, ridicând nori de colb. Mă apropiasem odată de camion, şi fusese cât pe ce să mă coste viaţa. Tatăl lui Wenli parcase pe uliţa din faţa magazinului cooperativei, ca să-şi cumpere ţigări. Am profitat de şansa de a mă familiariza mai bine cu camionul săltându-mă pe apărătoarea roţii şi agăţându-mă de grilajul din spate. Când tatăl lui Wenli a ieşit cu ţigările, s-a suit în cabină şi a accelerat, sufocându-mă cu praf de pe drum. Aşa că am dat drumul barei şi am fost azvârlit la pământ ca un cocoloş de noroi. Nu m-am ridicat îndată, dar când am făcut-o aveam nasul înfundat şi buzele însângerate. Eram cam buimăcit, nu pricepeam exact ce se întâmplase. Mai târziu am înţeles: era efectul inerţiei.

Acum însă călătoream cu camionul în fiecare săptămână, străbătând cei opt sau zece kilometri până la fermă. Grupei mele compuse de şaisprezece oameni i se repartizaseră cincisprezece hectare pentru cultivat. Nouă dintre noi erau gradaţi, şi făceau cu rândul la utilajele gălăgioase; rămâneau deci şapte soldaţi care să lucreze la câmp. Numai că doi, ambii

din oraşul Tianjin, erau buni la vorbă, dar treabă, ioc! Cine mai rămânea să facă munca în sine? Eu şi încă patru.

Zhang Tehnicianul gonea pe drumul pietruit de coastă către fermă, şi cu el în cabină mergea ori fiul lui, ori unul dintre gradaţi. Noi ceilalţi mergeam în remorcă, ţinându-ne de ce apucam, cu şepcile îndesate bine în buzunarele pantalonilor, voioşi şi fără griji, cu părul în bătaia vântului. Pe atunci, gândindu-mă la acea ocazie când fusesem gata să mor fiindcă vrusesem să văd cât de iute e camionul, nu mă puteam opri să nu mă felicit pentru că intrasem în armată.

Zhang gonea ca un dement. Maşinile şi camioanele erau extrem de rare pe atunci, într-o vreme când ţara nu se putea lăuda cu niciun kilometru, măcar, de autostradă de mare viteză. Ni se spusese că japonezii ne construiseră drumul de pietriş când invadaseră China, şi că era considerat una dintre cele mai bune şosele din ţară – cu câte o bandă pe sens, abia dacă era îndeajuns de lată cât să încapă două maşini una pe lângă alta. Treceam pe lângă biciclişti ce dispăreau repede în norul de praf pe care-l lăsam în urmă, şi eram adeseori trataţi, din spate, cu o ploaie de înjurături.

Localnicii erau mai dârji decât cei de acasă. La noi nu făcea nimeni gălăgie când tatăl lui Lu Wenli mai dădea peste vreun pui sau câine. Dar după ce Zhang Tehnicianul a călcat într-o zi o găină, proprietara păsării, o bătrână, a apărut, s-a proţăpit în

uşa comandamentului şi a pornit să izbească cu bastonul în tocul ei, blestemând cum îi venea la gură. Am aflat mai târziu că femeia fusese modelul eroinei luptătoare din filmul *Războiul minelor*. Amândoi fiii ei erau ofiţeri de rang înalt în Armata Populară.

— Şi încă vă mai spuneţi armată revoluţionară! a început să răcnească. Nici japonezii nu s-au purtat în halul ăsta când au venit în sat!

Liderii noştri nu ştiau cum să dea mai iute din cap, în semn de aprobare; s-au înclinat adânc şi i-au oferit zece yuani.

— Zece yuani? s-a stropşit ea necrezându-şi ochilor. Găina aia făcea câte un ou pe zi, şi încă cu două gălbenuşuri. Asta înseamnă trei sute şaizeci şi cinci de ouă pe an, toate cu două gălbenuşuri. Cu cinci ouă ai juma' de kil, care face cinci şi optzeci. Cât înseamnă cu totul? Daţi-vă seama şi singuri.

Ce mai putea să zică şi comandantul? A trimis-o de acolo cu douăzeci de yuani, sperând că asta era tot. Dar nu, nici nu plecase bine şi s-a şi întors, cerând să-l vadă pe şoferul care-i călcase găina.

— Vreau să văd ce fel de om conduce un camion hodorogit de parc-ar fi un iepure ce încearcă să fugă mai repede decât glonţul vânătorului, a rostit femeia printre buzele încreţite.

Comandantul nu i-a putut refuza cererea, aşa că m-a trimis să-l aduc pe Zhang Tehnicianul. El s-a pus în poziţie de drepţi

şi s-a abţinut de la un salut batjocoritor.

— Bătrână mamă revoluţionară, a zis, recunosc că am greşit.

— E un început, dar trebuie să te schimbi. De acum înainte să nu mergi cu mai mult de douăzeci şi cinci de kilometri la oră prin sat. Dacă nu faci aşa, o să minez şoseaua şi-o să ajungi bucăţi-bucăţele, ticălosule!

Am auzit, mai apoi, că Zhang Tehnicianul, şmecher ca de obicei, trecuse pe la bătrână cu o cutie de gogoşi, ba chiar o rugase să fie, simbolic, mama lui adoptivă.

În 1979, cu două luni înainte să fiu transferat în oraşul Baoding din Hebei, Zhang a fost transferat într-o unitate din Zona de Comandă Jinan, unde şi-a reîntâlnit nevasta, cu care nu se mai văzuse de şase ani, şi a fost numit locotenent de intendenţă. Deşi avea doar cincisprezece ani, fiul său, Qinbing, a intrat în armată ca recrut, încorporat într-o trupă culturală unde a studiat poveştile ritmate din zona Shandong sub îndrumarea renumitului aitist Gao Yuanjun. Umbla vorba că fiul cel mai mare al bătrânei din sat era ofiţer cu grad mare şi că Zhang îi datora ei transferul şi promovarea.

Multele lipsuri ca soldat ale lui Zhang le erau evidente tuturor: îşi purta şapca şmechereşte, pe-o sprânceană, nu voia să se încheie la nasturii jachetei şi arăta ca un bandit tipic din filme cu felul acela ţanţoş de a merge. Îi plăcea să şi bea, dar nu-i lua mult să se îmbete, şi atunci se apuca să fredoneze

cântecul fără perdea „Cea de-a doua soră tânjeşte după bărbatul ei”. Una dintre ocupaţiile sale favorite era să flirteze cu fetele de la oraş trimise la ţară, şi lua unele fete mai mari din sat cu el ori de câte ori se ducea la oraş cu camionul. Avea o relaţie deosebit de strânsă cu una dintre ele, o fată pe care o numea Sora Ghinion. Când o scroafă crescută de tatăl ei fătase opt purcei pe care voia să-i vândă, Zhang îi băgase în camion împreună cu scroafa şi îi dusese la târgul de porci din oraş. În ciuda acestor trăsături defel soldăţeşti, se străduia din greu să-şi menţină camionul în cea mai bună stare posibilă, dedicându-şi sâmbetele întreţinerii şi reparaţiilor. Ştia ca pe buzunarele lui camionul acela şi sesiza pe loc sursa vreunui zgomot neobişnuit. Gaz-ul acela ciuruit de gloanţe, veteran al Războiului din Coreea, ar fi ruginit la fier vechi dacă Zhang Tehnicianul n-ar fi avut atâta grijă de el.

Din cine ştie ce motiv, Zhang părea să mă placă. Pe mine mă ruga întotdeauna să-l ajut să spele sau să repare camionul sâmbetele, iar ceilalţi recruţi presupuneau că mă pregătea să-i iau, într-o bună zi, locul. Mulţumită lui am învăţat multe despre cum funcţionează un motor, inclusiv despre felul în care ajunge un camion să se mişte aşa de repede. A fost surprins când i-am spus de Gaz-ul 51 pe care-l conducea la Ferma de Stat „Râul Jiao” tatăl lui Lu Wenli,

— Nu credeam să mai fie vreuna din vechiturile astea în uz

prin ţară, a zis.

Şi nu s-a oprit aici.

— Într-una din zilele astea o să mă duc până la fermă, să le organizez celor două Gaz-uri o întâlnire. Camioanele astea au suflet, cum sunt copacii din care se nasc spirite. Orice camion ciuruit de gloanţe în care s-a vărsat sângele martirilor şi care a scăpat din asta întreg trebuie să fie capabil de acelaşi lucru.

Cum ar fi fost o întâlnire între două spirite de camioane? mă întrebam.

Zhang zicea că e al nouălea om care conduce camionul. Primul murise ca un erou. Căzut peste volan după ce fusese rănit de moarte de un glonţ sau şrapnel duşman ce-i făcuse ţăndări parbrizul, izbutise cumva să scoată camionul din focul bătăliei înainte de a muri. Unul câte unul, Zhang a trecut în revistă numele şi locurile de naştere ale celor opt predecesori, în felul în care oamenii vorbesc despre strămoşi. Camionul fusese produs în 1951, la uzina Gorki din Uniunea Sovietică, era deci cu patru ani mai bătrân ca mine. Povestea lui Zhang despre glorioasa istorie a camionului a stârnit în mine un respect solemn pentru acesta şi mi-a adus în minte, iarăşi, vehiculul condus de tatăl lui Lu Wenli. Mi se părea că sunt surori gemene, separate la naştere. „Dar de ce nu fraţi gemeni, ori o fată şi un băiat?" ai putea să întrebi. N-aş şti să spun, dar aşa m-am gândit la ele atunci, şi imaginea a persistat.

Închipuie-ţi: fusesem repartizat la comandamentul unităţii Penglai din Zona de Comandă Jinan ca recrut şi, din pur noroc, fusesem transferat la o unitate mică ce ţinea de conducerea diviziei, unde se afla şi un Gaz 51. Era mai mare şansa să mi se întâmple una ca asta decât ca o minge de ping-pong să aterizeze drept în gura profesorului Liu, poate, dar nu cu mult. După ce am ascultat relatarea lui Zhang despre gloria trecută a camionului, mi-am dat seama că misiunea mea era de a ajuta la reunirea celor două surori gemene.

În ianuarie 1978 noul nostru conducător de unitate i-a ordonat lui Zhang Tehnicianul să ducă patruzeci de coşuri cu mere şi o sută de grămăjoare de cepe verzi şi îndesate la comandamentul de care ţineam, aflat la marginea Beijingului, la trei sute de kilometri în linie dreaptă. M-a ales pe mine să-i fiu ajutor, şi ceva mai plăcut n-aş fi putut cere. Am pornit noaptea târziu, plănuind să ajungem a doua zi, în zori. Dar camionul a început să facă figuri la puţin timp după ce am trecut de un orăşel numit Weifang. Câtă vreme Zhang menţinea viteza sub patruzeci la oră, era în regulă. Dar dacă accelera mai mult, din ţeava de eşapament începeau să se audă pocnete puternice şi să iasă vălătuci de fum. Zhang a presupus că era o problemă cu uleiul, dar când s-a băgat cu lanterna sub camion n-a descoperit nimic în neregulă. Aşa că am pornit iarăşi, şi iarăşi am păţit la fel. Era în ora aceea de dinainte să

crape de ziuă, când întunericul e gros de-l tai cu cuţitul; mai era şi un frig înţepător, iar pământul era acoperit cu promoroacă şi cu petice de zăpadă. După ce-a aşternut pe jos o manta zdrenţuită, s-a băgat iarăşi sub camion şi a examinat tot ce putea vedea. Şi tot nimic. Ne-am întors în cabină şi ne-am apucat, posomorâţi, să fumăm.

— Ciudat, mormăia, al dracului de bizar! Camioane, vechi tovarăş, ce te-a apucat? Am fost împreună mai bine de zece ani şi bătrânul Zhang n-a făcut nimic care să ne strice prietenia. Aproape că m-a luat tremuriciul auzindu-l cum vorbeşte; eram speriat de ce avea să urmeze.M-am gândit, iarăşi, la camionul condus de tatăl lui Lu Wenli. Eram la vreo optzeci de kilometri de râul Jiao, nu chiar foarte departe dacă mergeai cu maşina sau camionul, şi m-am întrebat dacă cele două camioane aşteptau oare cu nerăbdare întâlnirea.

— Bătrâne prieten, zice Zhang, ajută-mă şi tu, ajută-mă să duc merele astea şi ceapa la Beijing. Pe drum spre casă o să ne abatem până la Ferma de Stat „Râul Jiao", iar tu şi sora ta o să vă întâlniţi. Era clar, eu şi Zhang Tehnicianul eram pe aceeaşi lungime de undă.

Soarele s-a ridicat apoi pe cer, întinderea albă a şoselei ni s-a arătat în faţa ochilor – polei sau sare albicioasă, nu-mi dădeam seama – şi am intrat abia târându-ne în oraşul-capitală al districtului Shouguang, căutând un loc cu ceva de mâncare. Pe

atunci „oraşul” arăta ca o localitate-fantomă – cu un singur drum prin mijloc şi un restaurant la marginea lui care nu deschidea până la opt seara, potrivit orarului de pe vitrină. Dar s-a deschis de fapt la nouă, şi nu mai aveau decât chifle din ziua de dinainte. Chelnerul era destul de amabil – noi, până la urmă, purtam uniforme – şi s-a oferit să încălzească chiflele. Ne-a mai dat pe daiboj şi un termos plin cu apă fierbinte, plus o farfurie cu legume sărate. Pentru cumpăratul unei singure chifle era nevoie de un cupon pentru grâu de şaizeci de grame, dar nu aveam la mine decât cupoane cu valoare mare, valabile în toată ţara. Erau prea mari pentru chelner, care s-a dus să întrebe ce-i de făcut. S-a decis să plătim treizeci de bănuţi pentru fiecare jumătate de kil de grâu exprimată în cupoane.

(În 2003 am fost invitat la Shouguang pentru a participa la târgul de legume de acolo. Era acum un oraş ultramodern, cu clădiri înalte, bulevarde largi şi şiruri de sere din plastic ce alterau obiceiurile culinare ale Chinei, îi tulburau ciclurile de legumicultură şi schimbau felul tradiţional de a exploata suprafeţele cultivabile. Localnicii creşteau fructe şi legume înăuntrul acelor sere cum nu mai văzusem şi auzisem până atunci, ceea ce îi făcea să tresară uimiţi pe comercianţii din ţară şi străinătate.)

După ce ne-am umplut burţile, ne-am întors la drum, abia mişcându-ne, de vreme ce vehiculul nostru încă ni se punea împotrivă, păcănind şi pufăind pe ţeava de eşapament. A durat

mai mult decât ar fi trebuit, dar am ajuns în cele din urmă în oraşul Binzhou, districtul Huimin, unde ne-am dus glonţ la un atelier de reparaţii auto şi am rugat un bătrân şi priceput mecanic să ne spună care era problema. Bătrânul avea părul alb şi îi lipseau două degete de la mâna stângă, dar asta nu avea, se pare, vreun efect asupra calităţii admirabile a muncii sale. Când ne-a văzut venind i s-au luminat ochii.

— Oau, a zis, sunt uimit că bătrânelul ăsta încă mai mişcă.

Ca un gest prietenesc, Zhang Tehnicianul i-a oferit o ţigară bărbatului, care fusese mecanic auto şi în Războiul din Coreea – asta-l făcea camarad al primului şofer al camionului nostru, cel care murise căzut peste volan. Vizibil încântat, s-a învârtit împrejurul camionului şi l-a bătut cu palma, ca un călăreţ ce şi-a găsit bidiviul pe care-l crezuse pierdut. S-a urcat în cabină şi a dat un tur pe pista de încercare a atelierului.

— Se vede treaba că-i uleiul, a zis după ce s-a dat jos şi a făcut câteva verificări. Dar, ca şi Zhang, nu reuşea să localizeze sursa problemei.

— E bătrân, a zis în cele din urmă, şi o să trebuiască să vă descurcaţi aşa.

Când l-am întrebat cât îi datoram, ne-a făcut semn din mână că nu-i trebuie nimic.

Ne-am întors deci pe şosea, cu stropşeli şi fumăraie ori de câte ori încercam să mărim viteza. Zhang a tras pe dreapta, şi-a

lăsat capul pe volan şi a rămas nemişcat vreme îndelungată.

— Tehniciene Zhang, i-am zis, de ce nu scoatem noi furtunul de ulei să ne uităm la el? Se poate ca atunci când am dus camionul la reparat, la atelierul diviziei, înainte să pornim, să fi făcut ceva cu furtunul.

— Ce puteau să facă? Am mers cu şaptezeci şi cinci la oră din Huang până la Weifang fără nicio problemă.

Dar s-a dat jos şi s-a uitat cum desfac furtunul, tocmai până la filtrul de ulei – apoi a tras de-acolo un capac de filtru din ceramică. A reieşit că meşterul de la atelier încercase să fie de ajutor şi introdusese un capac de ceramică. Dar găurile erau prea mici, aşa că maşina era silită să meargă doar la viteză redusă. Zhang a dat de pământ cu chestia aia şi a făcut-o zob cu călcâiul bocancului, apoi a pus mâna pe o cheie şi a legat din nou furtunul la filtru. După ce şi-a şters mâinile cu o cârpă şi-a pus mănuşile iarăşi, a săltat în cabină, a apăsat pedala de acceleraţie şi ne-am dus ca vântul, cu nouăzeci la oră. Fără pocnete, fără fum, totul revenise la normal.

— Dobitocul ăla nepriceput! s-a apucat să înjure. Aproape a supt viaţa din bidiviul ăsta grozav!

Mai că plesnea de încântare; am gonit spre Cangzhou ca la o cursă de cai, şi am ajuns chiar în timp ce soarele se ascundea după zare – era prea târziu ca să mergem mai departe.

Când am încercat să ne luăm o cameră la hanul local ni s-a

spus că e plin. Însă recepţionista, o tânără solidă, bună la inimă, văzuse bine cât de obosiţi eram.

— Tovarăşi soldaţi, a spus, dacă nu vă deranjează, aş putea să întind două saltele pe duşumea.

Ni s-a părut în regulă. Ne-a adus apoi un lighean cu apă caldă ca să ne spălăm pe picioare, şi bunătatea ei ne-a făcut să ne simţim mişcaţi.

Zhang, care răcise de la statul în frig sub camion, se alesese cu o tuse supărătoare, m-am dus deci să-i cumpăr medicamente. Am făcut, la întoarcere, un ocol pe la camionul nostru, pe care îl lăsasem pe marginea drumului, am pus o prelată peste cabină şi l-am bătut cu palma peste capotă.

— Trebuie să fii obosit, am zis. Odihneşte-te.

Am dormit ca nişte prunci în acea noapte şi ne-am trezit devreme. Starea lui Zhang era mult mai bună. Tânăra femeie ne-a zis că micul dejun consta în legume prăjite, lipie şi orez fiert, dar, dacă nu ne făceau cu ochiul, se putea duce să ne cumpere găluşti umplute, numai să fim dispuşi să aşteptăm până la ora opt. I-am spus că mâncarea de dimineaţă de la han era numai bună.

Şi iarăşi pe drum. Pe la prânz, după ce am trecut prin districtul Tong, am intrat în Beijing şi ne-am dus glonţ pe bulevardul Chang-an, unde Zhang a apăsat până la podea pedala şi a ţâşnit pe lângă toate maşinile de pe drum, până ce

ne-a oprit un poliţist în uniformă albastră, cu mânecuţe albe şi baston. L-a luat în tărbacă pe Zhang pentru depăşirea vitezei, la care Zhang şi-a cerut scuzele cele mai profunde, zicând că era pentru prima oară în Beijing şi că regulile de circulaţie erau ceva nou pentru el. Beijing! Dumnezeule, eram în Beijing! Cine-ar fi crezut că pe 18 ianuarie 1978 un tinerel sărăntoc din zona Gaomi de nord-est va ajunge în Beijing, pe aceeaşi şosea cu automobilele în alb şi negru şi cu maşinile verzi de teren? De jur împrejur se vedeau clădiri înalte, imobile uriaşe şi străini cu nasuri lungi şi ochi albaştri. Metropola, pe vremea aceea, nu era nici a zecea parte din cât e astăzi Beijingul de mare, însă, în ochii mei, era de o necuprinsă vastitate şi a naibii de înfricoşătoare.

3

După ce am străbătut oraşul, am continuat să mergem încă o oră spre nord, pe o şosea şerpuitoare, prin pasul Juyong, până să ajungem la sediul comandamentului, destinaţia noastră. Încărcătura de ceapă şi mere a fost primită cu deosebită încântare şi, după ce a fost descărcată, ne-am ales cu o masă de ping-pong, patru mingi de baschet, zece carabine cu baionete de instrucţie, douăzeci de grenade de instrucţie şi două mantale pentru santinele. Veniserăm singuri tot drumul, dar la întoarcere am avut tovărăşie – un şofer nou pentru unitatea

noastră. Ni se alăturase Tian Hu, un recrut din leatul 1977, originar din Yishui, Shandong, care tocmai terminase şcoala de şoferi. Chiar şi mic îmi părea tânăr, cu ochii aceia mari şi dinţii albi, regulaţi.

Eram pe cale să plecăm din Beijing, şi cine ştie dacă aveam să mă mai pot întoarce vreodată – motiv suficient să mă simt păcălit pentru că doar îl văzusem în trecere. Am cerut deci permisiunea de a petrece câteva zile în oraş. Chiar şi o singură zi dacă era, puteam măcar să ne facem poze în faţa Pieţei Tian-An-Men – asta doar, şi toată călătoria ar fi meritat. Tipul foarte amabil care era comandant acolo ne-a oferit o permisie de trei zile ca să vedem oraşul, şi a contactat un cămin al armatei în care să putem sta. De vreme ce niciunul dintre noi nu avea carte de rezident sau legitimaţie militară – cerute de toate hotelurile şi pensiunile – ne trebuia o scrisoare de recomandare. Ne-a dat fiecăruia câte una, cu sigiliu roşu, oficial; le puteam folosi ca să găsim adăpost pe drum.

Mai întâi ne-am oprit la Piaţă, unde ne-am pus la rând ca să facem fotografii. Apoi am stat la coadă la mausoleul preşedintelui Mao, ca să ne arătăm respectul înaintea rămăşiţelor pământeşti ale Conducătorului. Uitându-mă ţintă la silueta ce se odihnea în sicriul din sticlă, mi-a venit în minte ziua, cu doi ani în urmă, când ştirea catastrofală a morţii sale a ajuns la noi, când mi-am dat seama că nu e loc în lume pentru

nemuritori. Eram convinşi, până atunci, că preşedintele Mao n-avea să moară nicicând. Dar greşeam. Şi mai crezuserăm noi că moartea preşedintelui Mao însemna distrugerea Chinei. Însă, peste doi ani, ţara nu numai că exista, ci chiar începuse să înflorească. Colegiile şi universităţile îşi deschideau iarăşi porţile; proprietarii de terenuri şi ţăranii bogaţi se scuturau de starea lor nedemnă; familiile de ţărani mâncau mai bine, iar vitele cooperativelor se îngrăşau. Păi cum, dacă şi unul ca mine putea să-şi facă o fotografie în faţa Pieţei Tian-An-Men şi să vadă cu ochii lui rămăşiţele preşedintelui Mao! În următoarele două zile am vizitat parcul Beihai, Templul Cerului şi, alături de el, Muzeul de Istorie Naturală, unde exponatul cel mai impresionant, pentru noi, cel puţin, era scheletul de dinozaur. Ne-am plimbat şi prin Oraşul Interzis, prin parcul Jingshan, pe la Palatul de Vară, prin grădina zoologică şi prin aglomerata stradă cu prăvălii de artă Wangfujin.

Dintr-o dugheană din centrul comercial Xidan am cumpărat trei rucsacuri din imitaţie de piele,unul pentru mine şi celelalte pentru camarazi.I-am luat o eşarfă roz şi logodnicei mele, care-mi fusese prezentată de o rudă de departe în vremea când lucram la fabrica de prelucrare a bumbacului. Văzându-mă că ezit un pic, rubedenia mormăise: „Mai şi strâmbi din nas când îţi cade aşa o pleaşcă?”

(*Mult mai târziu, aceasta rudă de departe mi-a spus că voise să ne*

vadă împreună fiindcă unchiul meu era contabil la fabrică şi spera să folosească pila asta ca să capete un loc de muncă permanent. După ce ne-am căsătorit, soția mea a zis: „Înainte să ne cunoaştem, Liu, membrul permanent al comitetului comunal al Partidului, a încercat să mă peţească pentru nepotul secretarului adjunct al comitetului.Dar l-am refuzat, obiectând că omul avea ochi prea mici. Apoi, după ce ne-am logodit, Liu a remarcat cu sarcasm: «Te-ai plâns de ochii mititei ai nepotului secretarului Guo, şi uite acum cu ce te-ai ales!» I-am răspuns: «Nepotul secretarului Guo are ochi mititei şi goi. Ochii lui Mo Yan sunt mititei şi plini de viaţă. Acolo e diferenţa» Peste ani, când mă bucuram deja de o nemeritată reputaţie de scriitor, Liu a remarcat că nevastă-mea se pricepe bine la oameni.)

Am stat, tustrei, două ore la rând şi în faţa dughenei renovate, ce vindea găluşte umplute, de lângă bazarul Xidan, şi ne-am ospătat eu găluşte făcute la maşină, umplute cu carne grasă de porc, care picurau grăsime când muşcai din ele. Maşinăria azvârlea afară găluştele în spatele unei tejghele înalte până la brâu, în faţa căreia stăteau, la o duzină de mese, clienţii. Ce invenţie fantastică, cugetam. Aluatul, apa şi carnea intrau pe la un capăt şi găluştele terminate ieşeau pe la celălalt, nimerind într-un cazan cu apă clocotită. Produsul unui geniu trăsnit! Când i-am povestit mamei mele despre asta, n-a vrut să mă creadă. Acum, privind în urmă, îmi dau seama că găluştele făcute la maşină aveau coajă groasă şi puţină

umplutură, fiindcă jumătate din aceasta poposea în cazan, scurgându-se prin găurile din aluat. Nici nu arătau prea bine şi nici cine ştie ce gust nu aveau, dar, la vremea aceea, să mănânci ceva făcut automat la o dugheană de lângă bazarul Xidan ne dădea dreptul să ne lăudăm cu asta acasă. Sigur, nimeni nu mai mănâncă astăzi găluşte făcute la maşină, în zilele noastre dughenele cu mâncare se dau de ceasul morţii ca să ne asigure că găluştele lor sunt făcute manual. Carnea grasă de porc era pe atunci idealul; acum la modă sunt găluştele vegetariene. Iată o ilustrare decentă a felului în care se schimbă lucrurile.

Pe drumul de întoarcere, Zhang i-a lăsat volanul lui Tian Hu şi s-a înghesuit lângă mine pe bancheta pasagerilor. Sosirea lui Tian a pus iute capăt visului meu de a deveni, într-o bună zi, şofer de camion. Când mi-a văzut dezamăgirea, Zhang m-a îmbărbătat cu blândeţe:

— Eşti prea talentat ca să-ţi mănânci viaţa pe post de şofer de camion. Ar fi ca şi cum ai ochi un ţânţar cu tunul. Ai răbdare. Într-o bună zi, o să dea norocul şi peste tine.

M-au ajutat vorbele sale, dar cine se gândea la viitor într-o asemenea perioadă? Cum să accept să mă întorc acasă după doi ani de străduinţe, fără să am cu ce mă mândri? Nu, nu era de mine aşa ceva! Trebuia să mă zbat mai departe! Aveam de gând să mă lupt!

Am visat, în Beijing, cum mă întorc în sat la mine cu Zhang Tehnicianul şi cum parchez camionul, alături de cel condus de tatăl lui Lu Wenli, în faţa terenului de sport de la şcoală: două Gaz-uri 51 aşezate unul lângă altul, cu împletituri roşii de mătase pe capotă şi câte o floare roşie de mătase aşezată pe emblema de capotă. Fanfara militară cântă o melodie pentru elevii ce dansează simplu, ritmic, cu eşarfe de mătase. Când se lasă noaptea şi totul e liniştit, eu apar pe teren singur, sub clar de lună, şi acolo, ca nişte căţeluşi, camioanele îşi ating boturile ca să facă cunoştinţă. Rag ca nişte măgari care au stat mult timp departe unul de altul. Apoi dau înapoi vreo sută de metri şi avansează atingându-şi iarăşi boturile preţ de o clipă, după care o mai fac şi a treia oară. Cu o zvâcnire nărăvaşă, camionul tatălui lui Lu Wenli accelerează, urmat îndeaproape de al nostru.Două camioane Gaz 51 dau ture pe teren urmărindu-se, aşa cum măgarul îşi urmăreşte măgăriţa. Şi atunci, în vis, am avut revelaţia: nu erau gemeni, erau iubiţi! Joaca a continuat, urmată de împerechere şi de naşterea unui bebeluş de Gaz 51. Când le-am povestit visul însoţitorilor mei, Zhang a spus:

— Se pare că o să avem de făcut o vizită la Ferma de Stat „Râul Jino”.

— Şi tata a avut visul ăsta, a zis Tian, dar în următoarea zi a păţit un accident.

Şi tatăl lui Tian era şofer de camion.

— Nu vorbi ca o piază-rea, răcan prostănac! a zis Zhang.

Comentarii din acestea pesimiste erau tabu pentru Zhang, şi aşa un lucru care ar fi meritat mai multă atenţie s-a dus de râpă. Am ajuns la Weifang pe la ora nouă, sub cerul sclipind de stele.

— Micule Mo, a spus Zhang, suntem plecaţi de mult timp. Mi se bat pleoapele şi mă tem să nu fi păţit băiatul meu, Qinbing, ceva. Ce-ar fi să te duc la staţia de tren din Weifang, ca să dai o fugă până acasă? O să-ţi obţin aprobarea permisiei când mă întorc la unitate. Dacă e vreo problemă, mă ocup eu. Micul Tian şi cu mine o să o luăm pe autostrada Yan-Wei ca să ne întoarcem.

Ştiam cum se simţea. Îmi închipuisem intrarea la noi în sat, unde aveam să fim primiţi cu surle şi trâmbiţe împreună cu Gaz ul nostru, de foarte multe ori. Dar balonul de entuziasm se spărsese acum şi mă simţeam groaznic. Numai că şansa de a merge acasă pentru prima dată în doi ani, de când mă înrolasem, nu era de aruncat. Aşa că Zhang şi Tian au plecat în trombă după ce m-au lăsat la gară în Weifang. Am urmărit luminile de poziţie ale camionului cu privirea cât de mult am putut, apoi m-am dus să-mi iau bilet.

Eram într-un tren pentru a doua oară în viaţă. Prima dată fusese când îl însoţisem pe fratele meu mai mare şi pe un nepot în Qingdao, de unde se urcaseră într-un vas cu destinaţia

Shanghai. Era primăvara şi aveam optsprezece ani. O călătorie cu trenul era ditamai chestia, ceva cu care mă putusem lăuda vreme lungă după drumul de întoarcere. Eram şi de data asta aproape la fel de încântat. Trenul era plin-ochi şi duhnea fetid a urină. Doi tineri s-au luat la harţă pentru un loc în toaletă. Unul s-a ales cu nasul însângerat, celălalt cu o ureche sfâşiată. Toate acestea mi se păreau absolut normale pe atunci. Distanţa dintre Weifang şi Gaomi era cu puţin peste o sută de kilometri, însă drumul, plin de zgâlţâieli, a durat mai bine de trei ore.

În 2008, o călătorie de la Beijing la Gaomi, între care sunt circa opt sute de kilometri, îţi lua cam cinci ore pe linia „Armoniei", cea pentru trenurile de mare viteză.

Abia în zori am ajuns în gara din Gaomi. Soarele tocmai răsărise, pictând cerul în roşu.

Am plecat după ce mi-am dat biletul la verificat, şi am fost izbit imediat de aria tristă în stilul *Maoqiang*, din opera tradiţională *Luoshan ji*, care se auzea de la o dugheană alăturată, ce vindea legume prăjite cu lapte de soia. Vestita arie, lentă, dezolantă şi vibrantă, cântată de actorul deghizat în rolul bătrânei, m-a făcut să-mi dea lacrimile. (*Întâmplarea asta am menţionat-o acum câteva zile, când am făcut o prezentare a operelor în stilul* Maoqiang *pe postul specializat al televiziunii centrale*.) Am intrat şi mi-am luat un sfert de kil de legume prăjite şi un castron de lapte de soia, m-am aşezat la masă, cu

urechile ciulite în timp ce mâncam.

Amândouă laturile scuarului ce se afla în faţa gării erau înţesate cu negustori de mărunţişuri ce încercau să-şi atragă muşterii. Cu doi ani în urmă, singurul loc unde puteai găsi ceva de mâncare pe lângă gară era restaurantul de stat, cu servicii infecte. Îşi făcuseră apoi apariţia micii întreprinzători şi, în câţiva ani, tarabe ţinute de particulari se înălţaseră precum mlădiţele de bambus după o ploaie deasă de primăvară. Erau peste tot, în vreme ce restaurantele naţionalizate şi colective, cooperativele de producţie şi desfacere şi magazinele de stat se închideau.

Am urcat într-un autobuz spre nord şi am ajuns acasă pe la trei după-amiază abia. Vederea căsuţei dărăpănate şi, mai rău, a părinţilor, care îmbătrâniseră de când îi văzusem ultima oară, s-a dovedit aproape mai mult decât puteam îndura. Le-am spus cum era viaţa de cazarmă, cum mi se închisese drumul spre o carieră oficială, cum mi se spulberase visul de a conduce un camion şi că tot ce izbutisem fusese să mă întorc acasă după ce îmi satisfăcusem doi ani de stagiu militar.

— Credeam că-i ocazia ta să-ţi croieşti o viaţă...

— Am avut ghinion, am zis, că am nimerit acolo. Dacă mă trimiteau la infanterie, eram ofiţer deja.

— Ce rost are să vorbim? mi-a zis tata. Vezi cum sunt lucrurile pe aici, întoarce-te acolo şi fă tot ce poţi. Să nu te

cruţi. Oamenii de boală mor, nu de muncă. Ţine-o aşa şi, mai devreme sau mai târziu, superiorii tăi or să bage de seamă. Dacă nu poţi fi avansat şi nu vor să te lase să conduci maşina, atunci găseşte-ţi de muncă la Partid. Am fost un comunist loial toată viaţa, dar nu mi s-a oferit intrarea în Partid. N-am viitor, dar tu ai. Găseşte o cale să intri în Partid cât încă eşti în armată. După aceea poţi să te întorci acasă cu fruntea sus.

4

Comandantul m-a chemat îndată ce m-am întors în unitate. Mi-a spus că ni se oferea o ocazie pentru examenul de admitere la Institutul Politehnic de Inginerie Militară din Zhengzhou şi că, după o adâncă chibzuinţă, eu fusesem cel ales să învăţ pentru examen. În cap mi s-a produs o mică explozie şi creierul, pe moment, a încetat să-mi mai meargă. Ţin minte că aveam la prânz, în ziua aceea, chiftele, lucru rar şi special pe atunci, dar a fost prima dată când am mâncat carne fără să-i simt gustul, ca şi cum aş fi mestecat ceară.

De ce asta? Fiindcă eram îngrijorat. Superiorii mă aleseseră să mă duc la examen pornind de la presupunerea că absolvisem liceul, în timp ce, de fapt, nici cinci clase nu terminasem. Nu credeam să am probleme la probele de limbă şi de politică ale examenului, dar eram practic analfabet în privinţa matematicii, fizicii şi chimiei. Specializarea la care

dădeam examen era repararea terminalelor de computer, o ramură cu mult peste abilităţile mele. Dar dacă mi-aş fi dezvăluit istoria personală, aş fi fost scos pe tuşă de la orice ocazie de avansare. Aşa că mi-am făcut curaj şi am zis că o să mă străduiesc din răsputeri. Un tehnician radio pe nume Ma, un flăcău de vârsta mea din Hunan, mi-a zis că, din câte ştia, ni se oferise un loc la facultate fiindcă eram un avanpost, şi că examenul era de faţadă – că aveam să ajung la facultate atâta vreme cât n-aveam să predau goală foaia de examen.

— Dar nu ştiu nici măcar bazele aritmeticii, am zis, iar fracţiile mi-s străine cu totul.

S-a oferit să mă înveţe.

— Cineva atât de mintos ca tine poate să stăpânească orice materie, a zis. Şi ai şase luni să te pregăteşti.

Nu mi-a mai trebuit altă încurajare ca să-mi iau inima în dinţi şi să fac o încercare. Mai întâi am scris acasă şi i-am rugat să-mi trimită manualele de şcoală generală şi de liceu ale fratelui meu mai mare. Apoi, cabina lui Ma Tehnicianul a devenit sala mea de clasă în fiecare seară din săptămână. Şeful unităţii a permis să se aducă un scaun şi un pupitru în cămăruţă, ca să studiez acolo când nu făceam de santinelă. Şi, ca să mă concentrez pe studii, un recrut din 1977 a căpătat responsabilităţile mele ca adjunct de pluton.

Fratele meu fusese prima persoană din partea de nord a

Gaomiului care se dusese la facultate. Asta adusese atâta onoare familiei, încât să-i calc pe urme fusese un vis de-al meu încă din copilărie. Şi acum se ivise ocazia de a vedea cum visul devine realitate. Însă era o încercare formidabilă să înveţi matematică, fizică şi chimie. Nu era timp de exerciţii – nu puteam decât să citesc şi să încerc să înţeleg totul din manualele pe care le primisem. Trebuia să memorez o puzderie de formule, fără să-mi fac probleme că le înţeleg sau nu. Am umplut deci pereţii depozitului cu formule desenate în tuş în vreme ce mă străduiam de unul singur, pendulând între speranţă şi deznădejde. Mai ales ultima. Speranţele mi se topeau, am devenit palid, am slăbit, mi s-a încâlcit părul – instructorul nostru politic zicea schimbarea că arăt ca un deţinut. Apoi, într-o zi de august, m-a chemat la el:

— Am primit chiar acum un telefon, a spus, şi mi s-a zis că locul la examen care ni s-a promis a fost redistribuit. Mă aştept să primeşti această schimbare cu o atitudine corespunzătoare.

Mă simţeam, pe de-o parte, ca şi cum mi se luase o grea povară de pe umeri, dar, pe de alta, vestea a fost o grea dezamăgire. Instructorul politic a anunţat întregii unităţi schimbarea, în aceeaşi zi, adăugând că mă repunea în funcţia de adjunct al plutonului de pază.

Anunţul a venit în timpul apogeului unei campanii de educaţie în cadrul armatei, şi mi s-a atribuit slujba de

instructor de matematică al unităţii. Am început, aşadar, şi, învăţându-i matematică pe soldaţi, mi-am dat seama cât de mult învăţasem eu însumi în doar şase luni.

Unul dintre ofiţeri a venit, chiar, la lecţia mea de trigonometrie şi a fost cât se poate de impresionat. Orele acelea de curs au fost de o importanţă capitală pentru transferul ulterior în Batalionul Baoding. Visul de a urma facultatea mi se spulberase, însă asta nu făcuse decât să-mi sporească dorinţa de a deveni scriitor. Puteai, pe atunci, să obţii recunoaştere naţională din publicarea unei singure povestiri. M-am abonat deci la două reviste – *Literatura Poporului* şi *Revista de artă şi litere a Armatei Populare* – şi, în septembrie 1978, am început să trudesc învăţând tehnici de scriere literară. Primul rezultat a fost o povestioară pe care am numit-o *Mama*. După ea a urmat o piesă de teatru în şase acte intitulată *Divorţul*.

Un bărbat între două vârste, numit Sun, cu ochiul stâng deformat, aducea corespondenţa. Toţi îi spuneau Bătrânul Sun. Toţi, în afara câtorva ofiţeri ireverenţioşi, care îi ziceau „Dragonul cu un singur ochi”. Inima pornea să-mi bată iute de fiecare dată când auzeam huruitul motocicletei lui, fiindcă speram la veşti bune în privinţa celor două manuscrise. Însă tot ce am primit a fost o scrisoare de respingere scrisă de mână de la *Revista de artă şi litere – Divorţul* era prea lungă, şi mai bine

făceam dacă-o trimiteam altundeva. În ajunul transferului meu la Baoding,ca să mai scap de bagaje şi ca un efort în a o lua de la început, am ars ambele manuscrise. Când, în 1999, m-am întors la sediul unităţii, cazarma era folosită pe post de fermă de păsări. Când m-am dus în cămară să arunc o privire, pe pereţi se desluşeau încă formulele de matematică, fizică şi chimie pe care le scrisesem cândva pe pereţi.

5

Anul 1979 a fost unul de căpătâi, pentru ţară şi pentru mine. Pe 17 februarie, armata noastră a lansat un contraatac, răspuns la agresiunea din Vietnam. Două sute de mii de soldaţi din Guangxi şi Yunnan au trecut graniţa în Vietnam. În ziua următoare, la micul dejun, am auzit la radio că un soldat-erou pe nume Li Chengwen fusese ucis în timp ce arunca în aer o poziţie inamică întărită. Mulţi dintre cei încorporaţi odată cu noi fuseseră trimişi pe linia frontului şi, în adâncul meu, îi invidiam – tânjeam după şansa de a mă duce pe front şi de a deveni eu însumi erou. Dacă mă întorceam viu, mă aştepta o promovare pentru merit; dacă nu, părinţii mei aveau să câştige titlul de familie de martir, care le-ar fi schimbat dramatic statutul politic. Nu voi fi fost crescut de pomană. Poate că era un fel simplu, imatur, de a gândi, însă acela era setul de valori distorsionate pe care-l căpătasem noi, copiii de ţărani mijlocaşi

oprimaţi. O moarte glorioasă era mai bună decât o existenţă searbădă. Am încetat, pe front, să fim o unitate indisciplinată. Ne-am îmbrăţişat cu toţii sarcinile: instrucţie, pregătire, stat de santinelă sau muncă fizică grea. Războiul însă s-a încheiat iute şi am revenit îndată la vechile noastre obiceiuri.

La sfârşitul lui iunie, am primit permisie ca să mă întorc în sat şi să mă însor. Ceremonia a avut loc pe 3 iulie, o zi ploioasă. Cât am stat în permisie, câţiva bărbaţi care luptaseră pe front s-au întors acasă acoperiţi de glorie; ba doi dintre ei fuseseră chiar avansaţi pe câmpul de luptă. O, ce-i mai invidiam! Dar ce mă aştepta pe mine? Urma, poate, ca în câteva luni să termin armata şi să mă întorc acasă.

În ziua de după nuntă am pornit-o pe bicicletă spre Ferma de Stat „Râul Jiao", spunându-i nevestei că mă duceam să mă văd cu câţiva foşti colegi de şcoală – motivul real era că voiam să văd acel Gaz 51 condus de tatăl lui Lu Wenli, cel care fusese cât pe ce să mă omoare. L-am găsit în parcul de maşini. Tatăl lui Lu Wenli îl vopsea. M-am apropiat, am scos un pachet de ţigări şi i-am oferit una.

— Onorabile Lu, am zis, ştiţi cine sunt?

A clătinat din cap.

— Am fost coleg cu Lu Wenli în clasele primare. Mă cheamă Mo Xie(Yan).

— Ah, gata, ştiu. Eşti cel care mi-a furat o pereche de mănuşi

din maşină odată, când am parcat la intrarea în satul vostru.

— N-am fost eu ăla, am zis, a fost He Zhiwu, şi nu a furat doar o pereche de mănuşi – v-a dezumflat şi roţile.

— Ah, nemernicul ăla mic! Oamenilor ăstora le spunem „gâşte cu gâtul strâmb". Numai idei proaste avea. Nu i-a ajuns că mi-a dezumflat roţile – mi-a luat şi ventilele! Şi după aceea a venit să împrumute uniforma şi cascheta mea! Dacă nu i le împrumutam, zicea c-o să arunce cuie pe tot drumul, ca să-mi spargă cauciucurile.

Asta mi-a stârnit noi amintiri: camionul oprit pe drum, într-o zi, cu patru din şase roţi dezumflate, şi tatăl lui Lu Wenli tunând şi fulgerând. Eu fusesem suspectul principal, din punctul de vedere al şcolii, şi mă luaseră la tot soiul de întrebări. Liu Gură Mare chiar îmi fluturase pe dinainte un vătrai încins şi-mi ceruse să mărturisesc. Dar n-aveam de ce să mă îngrijorez de vreme ce n-o făcusem, iar vătraiul nu mă deranja prea tare.

L-am întrebat ce mai face Wenli. A zis că lucra la fabrica de cauciuc din district.

— O slujbă la ferma de stat e grozavă, am zis, de vreme ce e a întregului popor, iar fabrica de cauciuc e colectivizată.

— Credeam că ştii, a zis. Acum ferma e condusă de cei de la district şi pământul o să fie arendat. N-o să mai fie, cât de curând, nicio diferenţă între noi şi ţărani.

Am arătat cu degetul spre camionul pe jumătate vopsit şi către maşinile agricolc ruginite din parc.

— Şi de toate astea ce-o să se aleagă?

— O să vindem ce putem, iar restul o să le lăsăm să ruginească.

— Şi Gaz-ul 51... aveţi de gând să-l vindeţi?

— Cu câteva zile în urmă, He Zhiwu mi-a trimis o telegramă din Mongolia Interioară, în care zicea că mi-ar da opt mii de yuani pe el. E o groază de bani pentru un camion hodorogit. Cred că bietului de el îi cam lipseşte o doagă. Încă cinci mii şi şi-ar putea cumpăra un camion „Eliberarea", proaspăt ieşit din uzină. Crezi că încearcă să mă prostească?

Mi-am spus, cu un puseu de emoţie: „He Zhiwu, ce mai coace de data asta mintea ta iscusită? Se vede că ai făcut o valiză de bani, dar de ce să azvârli aşa de mult pe un camion bătrân, fără dinţi? Merită, pentru un pic de nostalgie?"

— Onorabile Lu, am zis cu voce tare, nu ştiu ce-i în capul lui, dar mă îndoiesc că încearcă să vă prostească.

— Păi să facă ce-o vrea, a zis Lu, numai că nu-s prea sigur că vreau să-l vând. Ştii cât amar de ani am umblat împreună, eu şi camionul ăsta? Ne-am ataşat mult.

A reînceput să dea cu pensula.

— Unde ai unitatea? a întrebat după un moment.

— În districtul Huang.

— Trebuie să fie regimentul 34, de la divizia din Penglai.

— Suntem arondaţi la Statul Major, sub supravegherea regimentului 34.

— Comandantul de regiment Xu şi cu mine suntem vechi tovarăşi de arme, a zis. Era ofiţer de instrucţie pe regiment când eram eu comandant de companie.

— Am ascultat odată un raport de-al comandantului Xu, am zis cu încântare. Ce coincidenţă! Vreţi să-i transmit ceva? Mă întorc mâine.

— E un comandant de regiment puternic, a zis cu alean, iar eu doar un şofer de camion. Ar părea că vreau să mă dau bine pe lângă el.

Mi-a venit să-i răspund, dar se apucase iar de vopsit. Ştiam ce se întâmplase cu el. Cândva, fusese avansat căpitan după Războiul din Coreea, făcut comandant de companie. Avea un viitor strălucit. Dar, ca atâţia alţi tineri aflaţi în ascensiune, devenise arogant, se culca cu cine se nimerea şi asta-i distrusese o potenţială carieră onorabilă în armată.

A doua zi, în zori, m-am dus în oraş să cumpăr un bilet de întoarcere spre Huang. Cum aveam două ore de omorât înainte de plecare, am decis să dau o fugă la fabrica de cauciuc, aflată la doar treizeci de minute de mers pe jos. Când i-am spus bătrânului portar că o caut pe Lu Wenli, mi-a zis că, din câte ştia, e în tura de noapte. M-a întrebat apoi de ce voiam s-o văd.

I-am spus că am fost colegi, că voiam să văd ce mai face şi s-o salut. Văzând că sunt soldat, s-a oferit să se ducă să o caute.

— Mulţumesc, i-am zis.

— Păzeşte un pic poarta cât mă duc eu după ea.

M-am uitat la ceas – împrumutasem de la un amic un ceas Zhongshan de treizeci de yuani – voind să fiu sigur că n-o să pierd autobuzul. După un timp cam lung, bătrânul paznic a apărut, cu Lu Wenli după el. Îşi aruncase o haină pe umeri, purta pantaloni de corp şi lipăia în papuci. Era nepieptănată şi somnoroasă. Căsca.

Am păşit spre ea şi i-am spus pe nume. După ce m-a măsurat de sus şi până jos, a zis:

— Tu erai, deci. Ce pofteşti?

— Nimic, de fapt, am zis simţindu-mă brusc stânjenit. Mă întorceam la unitate... aveam nişte timp înainte să plece autobuzul... m-am gândit să-mi salut şi eu colega... am fost şi pe la ferma de stat ieri, l-am văzut pe tatăl tău. Mi-a zis că lucrezi aici şi...

— Dacă asta-i tot, mi-a tăiat-o, eu mă duc înapoi la culcare.

S-a întors şi dusă a fost. M-am holbat la spatele ei, simţindu-mă îngrozitor.

Mă întorsesem de două luni la unitate când am primit ordinul de transfer la regimentul de instrucţie Baoding. Tipul

care-mi împrumutase ceasul Zhongshan când mă dusesem să mă-nsor – eram din acelaşi sat – a zis, suspinând:

— Se pare că însurătoarea aduce noroc. Mă duc acasă în câteva zile, să fac la fel şi eu.

Nu cu mult înainte să plec, cineva a organizat un meci de baschet între ofiţerii de securitate şi noi. N-am ratat un coş în ziua aceea, a fost jocul vieţii mele.

Pe 10 septembrie am plecat din districtul Huang cu tehnicianul Ma, care avea treabă la Beijing. Tian Hu ne-a dus cu camionul până la gara Weifang. La revedere, Gaz 51! (*Nu, o revedere n-avea să mai fie, era un ultim rămas-bun. N-am mai văzut maşina aceea, şi m-am întrebat adesea în ce cimitir de fiare vechi o fi nimerit. Cât despre camionul condus de tatăl lui Lu Wenli, mi-a spus lumea că He Zhiwu chiar l-a cumpărat. Înainte să plece cu el, a dat două ture pe terenul de sport, al şcolii, urmându-şi astfel idealul de a deveni „tatăl lui Lu Wenli". Apoi a demarat într-o trâmbă de praf.)*

Am ajuns, la Baoding, plutonier responsabil cu instrucţia studenţilor recrutaţi dintre absolvenţii de liceu din acel an. Urmau să studieze timp de doi ani, echivalentul unui program de postliceală, şi să ajungă, la absolvire, ofiţeri de carieră. Specializarea lor purta un nume lung, dar se reducea la pusul unor căşti pe urechi şi la transcrierea unor mesaje telegrafice.

Când am terminat cu însărcinarea asta, după o lună, am fost păstrat la regiment: mai întâi ca pază, apoi ca instructor politic

desemnat să predea filosofia şi economia politică – două arii de competenţă despre care nu ştiam mai nimic.Ca o raţă care trebuie împinsă ca să se suie în cuibar, m-am forţat cât am putut. La început a fost istovitor, dar după un semestru mi-am intrat în rol. Şi apoi s-a întâmplat că firavele mele aspiraţii literare, la care încă nu renunţasem de tot, au început să se concretizeze. În septembrie 1981, după un şir de respingeri, prima mea povestire publicată, „O noapte ploioasă de primăvară", a apărut în revista *Iazul nuferilor* din Baoding. O a doua povestire, „Soldatul cel urât", a apărut în aceeaşi revistă în primăvara următoare. Era inevitabil ca un soldat oarecare, care-şi asumă responsabilităţi de ofiţer, care poate să dezvăluie elocvent şi la nesfârşit principiile marxismului unui grup de studenţi şi care, pe deasupra, mai scrie şi proză, să atragă atenţia asupra lui.

(Fiica mea s-a născut pe 3 noiembrie 1981.Când s-a pus problema cum să o numim, fratele meu mai mare, care lucra acum în Hunan, a sugerat Ailian – adică „iubitoarea de nuferi" —fiindcă prima mea povestire apăruse în Iazul Nuferilor*, şi ca referinţă la cunoscutul poem din dinastia Song al literatului Zhou Dunyi –* „Despre dragostea de nuferi"*. Mie mi s-a părut prea banal însă, aşa că i-am spus Xiaoxiao, scriindu-i numele cu ideograma corespunzătoare unui flaut mic, de bambus. Dar când a început şcoala, învăţătorului i s-a părut că sunt prea multe apostrofuri în transcrierea numelui şi i l-a*

schimbat în Xiaoxiao, scris cu ideograma pentru „a râde”, şi aşa a rămas.)

Cu ajutorul mai multor militari sus-puşi, am primit vorbă, în vara lui 1982, când eram acasă în permisie, că trecuseră peste reguli şi mă făcuseră ofiţer. Ordinul care mă numea ofiţer-instructor e încă pe undeva prin dosarul meu de acte. Ţin minte că tata a fost cel care a adus scrisoarea.Când i-am spus ce scria, lumina din ochii lui mi-a transmis o emoţie caldă, dar care avea în ea o umbră de mâhnire. Fără o vorbă, şi-a luat săpăliga şi a ieşit la câmp. Reacţia lui m-a făcut să mă gândesc la o rudă de-a noastră mai de departe, dintr-un sat vecin, şi la cum reacţionase când fiul îi fusese avansat în grad: umblase prin sat bătând un gong şi răcnind: „Băiatul meue ofiţer! Băiatul meu e ofiţer!” Felul discret în care primise tatăl meu o veste similară m-a învăţat multe despre personalitatea, caracterul şi experienţa sa de viaţă.

Am dat, în 1984, concurs ca să intru la secţia de literatură a Institutului de Arte al Armatei Populare. La puţină vreme după aceea povestirea „Ridichea străvezie” a fost publicată şi mult-lăudată, iar apoi a urmat *Sorgul roşu*, care a avut un mare impact. În timpul concediului din 1986, când făceam cumpărături în piaţa orăşenească, am dat peste cineva dintr-un sat învecinat cu al meu, care m-a apucat de braţ şi a început să ţipe, cu ochii cât cepele:

— Am auzit că ai dat de bogăţie! Se zice că ai vândut un roman pentru un milion!

Un roman de un milion de yuani era o posibilitate, sigur că da, însă nu şi pe atunci. Dar, până să-i cxplic cum stau de fapt lucrurile, a zis:

— Nicio grijă, nu vreau să-ţi cer bani. Fiul meu a trecut un examen ca să studieze în America! În câţiva ani o să ne umplem de verzişori!

În toamna lui 1987, Zhang Yimou a venit la Gaomi cu Gong Li, cu Jiang Wen şi alţii, ca să filmeze pentru *Sorgul roşu*, al cărui titlu original fusese *Pe nouă a noua* (*sărbătoarea toamnei*) *la Qingshakou*, după un incident sângeros petrecut în ziua a noua a celei de-a noua luni într-un loc numit „Qingshakou" de localnici. Pe una dintre dubiţele companiei de producţie au fost chiar scrise, cu spray roşu, cuvintele „Pe nouă a noua la Qingshakou". De ce nu i-or fi zis de la început *Sorgul roşu*, de vreme ce aşa a rămas până la urmă? N-am întrebat, iar ei nu s-au oferit să răspundă.La vremea aceea turnarea de filme era ceva nou pentru cetăţenii din partea de nord-est a districtului Gaomi. Niciodată, de când Pangu[1] separase Cerul de Pământ, nu venise nimeni în locul acela îndepărtat ca să facă filme. Înainte să înceapă i-am invitat la masă pe cei din distribuţie.

[1] Personaj creator al universului în mitologia chineză (*N.tr.*)

Zhang Yimou şi Jiang Wen au apărut cu capete rase şi braţe dezgolite, pârlite de soare. Gong Li era îmbrăcată simplu şi cu părul împletit ţărăneşte. Arăta, fără machiaj, ca o fată pe care-ai fi putut s-o vezi oriunde. Pentru săteni, care considerau că orice femeie care joacă în filme trebuie să fie superbă, Gong Li a fost o dezamăgire. Cine putea să ştie că în zece ani de atunci avea să ajungă vedetă internaţională, trecând lin prin viaţă cu graţie nobiliară şi priviri seducătoare, mereu cochetă?

Au atras, în ziua de începere a filmărilor, o mulţime imensă, inclusiv oameni simpli care veniseră cu bicicleta din districtele învecinate şi oficiali sosiţi cu automobilele guvernamentale. Au sosit cu aşteptări mari şi au plecat dezamăgiţi.

Distribuţia filmului a fost cazată în căminul de oaspeţi al districtului, ale cărui camere nu erau echipate nici cu aer condiţionat şi nici cu toalete private, deloc neobişnuit pentru căminele de district din întreaga ţară. Actorii, pe-atunci, nu erau chiar aşa rupţi din soare ca azi şi, după ce au plecat, un prieten mi-a zis:

— Oamenii de pe-aici au o părere destul de proastă despre actori, mai ales despre Jiang Wen ăla, care a dat un telefon interurban ce a durat patru ore.

— A plătit pentru apel?

— Da.

— Atunci care-i baiul?

Mă îndoiesc că în zilele noastre s-ar mai indigna cineva în felul ăsta. Trecerea de la „toată lumea îşi bagă nasul în treburile celorlalţi” la protejarea spaţiului privat al individului a fost un important pas înainte pentru chinezi.

Nu cu mult timp în urmă am văzut un actor de pe la începutul anilor 1980, condamnat la zece ani de închisoare pentru imoralitate, pledându-şi cazul la televiziune şi plângându-se că sentinţa a fost nedreaptă. A admis că făcuse sex consensual cu câteva femei, lucru văzut, la acea vreme, drept o infracţiune serioasă. Mulţi fuseseră convinşi că primise ce merita. Nimeni nu avusese impresia că pedeapsa nu se potrivea cu infracţiunea. Dacă am folosi aceleaşi standarde ca să judecăm relaţiile dintre sexe în zilele noastre... cam câte închisori noi ne-ar trebui ca să-i ţinem acolo pe cei ce încalcă regula?

Îndată ce am văzut vehiculul hodorogit al echipei de filmare, mi-a reamintit de Gaz-ul 51 condus de tatăl lui Lu Wenli şi cumpărat apoi de He Zhiwu. Erau cam de aceeaşi culoare, deşi la o examinare mai atentă capota era un pic diferită. Sătenii ştiau că He Zhiwu era în Mongolia Interioară, şi m-am întrebat dacă Gaz-ul lui era încă funcţional.

Am fost admis, în 1988, într-un program postuniversitar susţinut în colaborare de Universitatea din Beijing şi Institutul de Literatură Lu Xun. Spre deosebire de 1984, când intrasem la Institutul de Arte al Armatei, de data asta n-a mai fost cine ştie ce, pentru mine cel puţin. Aproape că mă luase ameţeala când primisem anunţul de la Institutul de Arte, de vreme ce-mi îndeplinea amândouă visurile: să merg la facultate şi să mă fac scriitor. De data asta, ca student postuniversitar, aveam să capăt o diplomă de master. Dar eram deja destul de cunoscut, îmi dădusem seama cu ce se mănâncă literatura şi ştiam că, pentru un scriitor, scrisul în sine era cel care conta, şi nu nivelul studiilor şi gradele universitare. Hotărâsem să nu mă duc, când un prieten m-a sfătuit să am răbdare şi să folosesc ocazia pentru a studia engleza, care avea să fie de folos într-o bună zi. Avea, desigur,dreptate. Am învăţat deci sârguincios vreo două luni şi am memorat câteva sute de cuvinte. Apoi însă a erupt mişcarea studenţească, cu tensiuni ce sporeau zi de zi, şi puţini dintre noi se mai simţeau dornici să meargă la cursuri. Cum nu stăteam bine cu perseverenţa pe termen lung, am folosit asta ca pe o scuză ca să-mi pun studiile de engleză în cui. Timpul a trecut, am primit invitaţii în străinătate, şi am avut sumedenie de motive să regret că n-am învăţat nişte engleză când am avut ocazia. Mă gândeam, acum câţiva ani, să capăt câteva noţiuni conversaţionale de bază în engleză – dar

până şi gândul ăsta l-am abandonat. Nu pot decât să sper din tot sufletul că vreun geniu o să inventeze un aparat de tradus simplu, convenabil, rapid şi precis. Mi-ar uşura mult călătoriile prin lume.

În primăvara anului 1990, m-am întors în capitala districtului, unde am demolat câteva clădiri dărăpănate şi, în nicio lună, am ridicat la loc, alături de alţii, patru case noi. În timp ce făceam asta, şcoala mi-a trimis câteva telegrame care mă îndemnau să mă întorc. Dar când am făcut-o, autorităţile mi-au sugerat s-o las baltă.Nici n-am stat să mă gândesc, am fost de acord pe loc. Mai târziu, câţiva colegi au vorbit pentru mine şi au reuşit să se asigure de sprijinul profesorului Tong de la Universitatea Beijing ca să rămân înscris la cursuri. Ceremonia de absolvire a avut loc în prima zi a Războiului din Golf. A fost o ceremonie pripită, fără petrecerea de după. Unul dintre studenţii de la secţia de film m-a dus acasă pe motocicleta lui cu ataş. Fiindcă nu era nicio cameră liberă la cămin, trebuise să-mi fac culcuş într-un depozit de materiale refolosibile, unde hoarde de şobolani mă ţineau toată noaptea treaz. Unul şi-a făcut culcuş în geamantanul meu şi a avut şi o groază de urmaşi. Ani după aceea, hainele şi lenjeria de pat îmi păreau că miros a urină de şobolan. Am pus în uşă şi lângă patul meu câteva statui de-ale preşedintelui Mao, ca să-mi servească, cumva, de paznici. Au venit şi prieteni scriitori pe la

mine, după ce au trecut de paznicii de la poartă. Când au văzut cum mă aranjasem, m-au desemnat geniul creativ al Chinei pentru că-l făcusem portar şi gardă de corp pe preşedintele Mao. Locul ăla mi-a fost casă vreme de ani, până ce mi s-a repartizat un apartament cu două camere. Dar, chiar şi după ce m-am mutat de acolo, am rămas cu nostalgia după zilele petrecute cu iubitul Conducător Mao.

Cineva mi-a bătut la uşă în primăvara lui 1992. Era, după atâta amar de ani, He Zhiwu. Când l-am întrebat cum de izbutise să dea de mine, a zâmbit.

— Nu te duci la templu fără motiv, a zis după o clipă.

— Ce vrei? l-am întrebat. Dacă ai nevoie de ceva, o să fac ce pot.

Mi-a spus că lucra la un birou de transport în Mongolia Interioară şi că încerca să găsească o cale de a se întoarce în Gaomi, ca să aibă grijă de părinţii îmbătrâniţi. Am scris deci o scrisoare către şeful districtului Gaomi şi i-am zis lui He s-o ducă la sediu. Când l-am întrebat despre Gaz-ul 51, a făcut ochii mari.

— Credeam că ştii, a zis. L-am vândut echipei de filmare a lui Zhang Yimou. A fost camionul pe care Jiang Wen şi ceilalţi l-au umplut cu ulcele de rachiu din sorg şi l-au transformat într-o bombă pe roţi.

Deci chiar *fusese* camionul tatălui lui Lu Wenli.

— Deci, vezi tu, am contribuit la facerea filmului.

— Dar capota arăta altfel, am exclamat.

— Păi nu te-ai prins? Cei din echipă erau prea deştepţi ca să încerce să dea un camion sovietic drept unul japonez fără să-l modifice cumva.N-ar fi mers altfel – oamenii şi-ar fi dat seama de diferenţă.

— Cât ai luat pe el?

— L-am vândut la preţ de fier vechi. Zăcea de ani întregi prin curtea lui tăică-meu şi nu ştiam ce să fac cu el. Aşa că, dacă tot am avut ocazia asta să scap de el, mi-am luat adio în stil mare.

Am revenit în Gaomi de Anul Nou chinezesc, la începutul lui 1993. He Zhiwu a trecut pe la mine ca să-mi spună că se transferase înapoi şi că lucra acum în administraţia din Qingdao Gaomi.

— Ştii să te învârţi, am zis.

— E de la scrisoarea ta.

În anii care au urmat, a venit adesea la Beijing şi m-a tratat cu mese scumpe. O ducea, se pare, foarte bine. Mă invita necontenit să vin la Qingdao – cu Gaomi nu mai avea de-a face – unde îşi deschisese o afacere înfloritoare.

— Oricând treci prin Qingdao, mi-a zis, îţi plătesc eu cheltuielile.

Mi-a povestit şi ce se alesese de colegii noştri de clasă. Ba chiar ştia şi seama profesorilor.Am aflat de la el că Zhang, profesorul nostru de chineză, ieşise la pensie din poziţia de instructor politic la un liceu din provincie, şi că unul dintre fiii lui avea o afacere cu cherestea, iar celălalt era secretar de partid al Ligii Comuniste a Tineretului din comuna Chengnan. Liu Gură Mare ajunsese în înalta poziţie de adjunct al inspectoratului şcolar al districtului. După ce-i murise soţia, se însurase cu Lu Wenli care, în ciuda tinereţii sale, rămăsese văduvă. Primul ei soţ, fiu de demnitar local, se dovedise un nemernic care bea, practica jocuri de noroc şi umbla după curviştine. Se zicea chiar că o şi bătea. Apoi, într-o zi, a dat cu motocicleta într-un copac. Dar voiam să ştiu cum de ajunsese să se combine cu Liu Gură Mare.

— E de necrezut! am zis.

He Zhiwu a râs.

— Dar îţi vine să crezi că cineva poate să-l nimerească în gură cu o minge de ping-pong pe adversar?

Nu, era cu adevărat de necrezut, şi asta arată că iţele lumii sunt mereu în mişcare, că o soartă fericită îi poate aduce pe iubiţi împreună, că accidentele se petrec mereu şi că lucrurile stranii şi neobişnuite sunt mereu alături de noi. Deci ce să mai zic?

7

Am făcut un drum special până la Qingdao ca să-l văd pe He Zhiwu, în august 2008. Mai fusesem în oraş, să ţin prelegeri sau să particip la întruniri, dar fusesem mereu prea în pripă ca să-l mai sun, şi asta nu i-a convenit.

— Ce-ar fi să vii pentru trei zile şi să vorbim, numai noi doi? Am să-ţi spun o groază, lucruri care-o să-ţi înfierbânte imaginaţia şi-or să te ajute să scrii un roman. Cu mult timp în urmă, mi-ai împrumutat zece yuani, acum o să-ţi plătesc înapoi cu material pentru o carte.

Rezervase un apartament de lux la hotelul imperial Huiquan, cu vedere panoramică la ocean, îndeajuns de aproape ca să auzi zgomotul făcut de valuri. Nici nu m-am instalat bine, că a şi început să-mi povestească experienţele sale din ultimii treizeci de ani. În următoarele trei zile gura i-a meliţat necontenit, indiferent că stăteam la un pahar sau ne plimbam pe plajă. A comandat toate delicatesele imaginabile, pe care le-am mâncat mai mult singur.

— Ajută-mă şi tu, i-am zis, nu pot să mănânc toate astea şi n-aş vrea să se piardă.

— Mănâncă tu, a zis. Eu am „toate trei belelele”: colesterol, tensiune şi zahăr în sânge, şi nu pot mânca aşa ceva.

S-a mulţumit, prin urmare, să bea, să fumeze şi să vorbească. După ce i-a zis şoferului să-şi ia trei zile libere, m-a plimbat cu

maşina în susul şi-n josul coastei.

— Ai voie să faci asta după cât ai băut?

— Nicio grijă, a zis, sunt ca Wu Song, care după ce-a băut pe rupte a mai omorât şi un tigru cu mâinile goale. Băutura mă face mai ager.

— Dar poliţia nu ştie asta, am spus.

A râs.

— Nu cred că-i interesează să mă aresteze pe mine.

Faptul că era la volan nu părea să aibă vreun efect asupra vorbitului neîntrerupt, acompaniat constant de gesturi ale mâinilor.

— Nu crezi că ar trebui să te concentrezi asupra condusului?

— Nicio grijă. După treizeci de ani de condus, în secunda în care mă urc la volan devin una cu vehiculul. Dar Lu Tiangong – ei, el era şofer adevărat. Podeţul acela de piatră din capătul satului abia dacă era suficient de lat cât să-i încapă Gaz-ul 51 pe el, şi tipul îl trecea fără să ridice piciorul de pe acceleraţie.

Mi-a luat un moment să-mi amintesc cine era Lu Tiangong, şi mi-am dat scama că între mine şi He Zhiwu e o prăpastie.

— Am cheltuit un yuan şi douăzeci din cei zece de la tine pe un bilet până la Weifang, cu un personal ce mergea de la Qingdao la Shenyang.Mă gândisem să-l iau până la capăt de linie, deşi biletul îmi permitea să călătoresc doar până la Weifang. Controlul la bilete era foarte sever: conductorul era

însoţit de un echipaj al poliţiei feroviare, ca să se asigure că nu încerca nimeni să meargă pe gratis. Dacă te prindeau, te dădeau jos inevitabil, ba mai şi mâncai bătaie uneori.Un soldat, cu bandă neagră de doliu, stătea în faţa mea, şi am presupus că îi murise unul dintre părinţi. Ştii doar, am studiat arta fizionomiei cu bunicul Wang Gui – nu ştiusem asta, de fapt – aşa că l-am ţinut de vorbă pe noul meu amic, încercând să-i intru sub piele. Când i-am spus că eu şi cu tatăl lui ne ştiusem de-o groază de vreme, a crezut fiecare cuvinţel. I-am zis deci:

„Frate, am o problemă, una cu care sper să mă ajuţi".

Şi, să vezi, a băgat mâna în buzunar şi a scos un bilet până la Shenyang.

„Haide", mi-a zis cu voce blândă, „foloseşte-l. Apoi bagă-l sub ceaşca mea de ceai când ai terminat."

Chiar atunci, pe culoar venea un ospătar cu un ceainic, pe care soldatul l-a luat şi a turnat ceai pasagerilor din jurul nostru. Toată lumea l-a declarat un adevărat Lei Feng[1]. Soldaţii Armatei Populare de Eliberare erau pe atunci în vârful ierarhiei sociale. Cu ajutorul lui am izbutit să ajung netulburat la Shenyang. Respectul meu pentru armată e la fel de puternic

[1] Lei Feng (1945-1962) a fost un soldat chinez devenit model propagandistic în iconografia comunistă a Chinei, întruchipare a altruismului şi modestiei puse în serviciul poporului, conform sloganului „Armata şi poporul sunt una".(*N.tr.*)

azi ca întotdeauna.

Fata mea cea mai mare s-a măritat cu un căpitan de submarin militar din Flota Mării Galbene, iar sora ei mai mică îşi dă întâlniri cu comisarul politic al submarinului. Le sprijin alegerile din toată inima, fiindcă asta înseamnă că familia mea cam deţine vasul ăla! a zis şi a râs cu poftă. Nevastă-mea provine dintr-o familie de aristocraţi ruşi alungaţi din ţară de bolşevici. E o rusoaică născută şi crescută în China, cetăţeancă a ţării. Eram deja bogat în 1979, aveam treizeci şi opt de mii de yuani în bancă. Mi-a plăcut riscul întotdeauna, dar nu mă bag cu în ceva fără să-mi fac temele. În urma celui de-al unsprezecelea plen al celui de-al treilea congres central al Partidului Comunist Chinez, 1978 a fost un an crucial: au fost iniţiate reforme rurale, cooperativele au fost dizolvate, au fost făcute contracte pentru cultivarea de terenuri. Ei bine, primul lucru de care mi-am dat seama a fost că ţăranii contractanţi aveau în primul rând nevoie de animale de fermă – cai şi boi. Puteai pe atunci să cumperi cu patru sute de yuani un cal pe cinste, în Mongolia Interioară, şi să-l vinzi cu o mie oriunde mai la sud de Marele Zid. Un tăuraş cumpărat cu două sute ajungea să fie vândut cu măcar şase sute. Mi-am vândut studioul de fotograf din capitală pe zece mii, şi cu banii luaţi am cumpărat treizeci de cai. Apoi am angajat un mănător să mi-i aducă în sud. Când au ajuns în provincia Hebei, însă, caii şi

mănătorul erau istoviţi de drum, şi nutreţ pentru animale nu se găsea. M-am cam încruntat eu, dar mi-a venit o idee. Am dus cei treizeci de cai la sediul administrativ al districtului Xuanhua. L-am căutat pe şeful de acolo şi i-am zis că sunt un crescător de cai mongol care auzise că ţăranii căpătaseră contracte ca să muncească pământul, dar le lipseau animalele de povară la vremea recoltei. I-am zis că adusesem treizeci dintre caii mei, animale superbe pe care voiam să le donez pentru cauză, fără vreun ban. Oficialul, pe nume Bai, a dat ochii peste cap, dar l-am asigurat că nu voiam nimic pe ei. Ei, şi s-a dus afară şi a văzut animalele alea frumoase, s-a întors şi a zis:

„Nu pot să accept caii ăştia fără să plătesc. Ce spui, îţi dau opt sute de fiecare?“

„Prea mult”, am zis. „Să fie şase sute şi, dacă vă trebuie mai mulţi, o să mă întorc în Mongolia Interioară şi vă aduc încă o sută. Puteţi să trimiteţi pe cineva cu mine, şi o să vă ajut cu tranzacţia.“

Am ajuns deci negustor de cai şi m-am ales cu un profit de treizeci şi opt de mii de yuani.Şeful ăla de district – a ajuns acum adjunct de guvernator provincial – şi cu mine am devenit prieteni buni.

Aveam bani la bancă, şi se făcuse timpul să mă însor, să-mi întemeiez o familie; am decis, aşadar, să mă întorc acasă şi să-mi împlinesc visul din tinereţe. Să-ţi spun ceva: am fost

întotdeauna îndrăgostit în secret de Lu Wenli. Şi am hotărât să cumpăr camionul tatălui ei ca pe un soi de cadou, apoi să mă urc la volanul lui şi să merg până în Mongolia Interioară cu ea alături, să fac ceva de însemnătate şi să strâng un sac de bani. Am întrebat pe unul şi pe altul şi am aflat că ferma de stat fusese convertită la sistemul contractual şi că Lu Tiangong era acum mândrul proprietar al camionului. I-am trimis prin urmare o telegramă în care-i ofeream opt mii, sumă mare oricum ai fi luat-o, exact cât costa un camion nou-nouţ «Marele Salt» NJ130 făcut la Nanjing, conceput după modelul Gaz 51. Bătrânul lui camion merita, cu indulgenţă, vreo două mii.

Când i-am dat banii, i-am zis că erau cadou şi că aveam un motiv ascuns – ca atunci când Xiang Zhuang joacă dansul săbiei pentru a-şi ascunde încercarea de a-l ucide pe Liu Bang.[1]

„He Zhiwu vă cumpără camionul la schimb pentru mâna fiicei dumneavoastă, i-am spus."

L-am făcut să râdă.

„Crezi că nu mi-am dat seama? a spus. Ştiu eu ce-ţi umblă prin capul ăla plin de răutăţi. Dar e treaba ei cu cine se mărită,

[1] Scena face parte din celebrul banchet de la Poarta Roșie (206 î.e.n.), unde generalul Xiang Yu organizează un complot eșuat în care vărul său mai tânăr,Xiang Zhuang, urma să-l ucidă pe Liu Bang, viitorul fondator al dinastiei Han.(*N.red.*)

nu a maică-sii şi nici a mea. Eşti pe cont propriu. Dar, tinere prieten, nu m-aş baza prea mult pe asta în locul tău. Fiul adjunctului Wang, de la partid, a pus ochii pe ea. Între noi fie vorba, tinerelul ăsta cu ochi alunecoşi nu-mi pare marfă de calitate, dar este fiul unui secretar adjunct de partid, şi dacă Wenli n-are nimic împotrivă, eu şi cu mama ei o să trebuiască să-l acceptăm. Indiferent ce se mai întâmplă după aceea, o să avem onoarea să ne încuscrim cu secretarul adjunct câtă vreme l-or ține pe scaunul acela."

He Zhiwu a zis că se dăduse mare făcând câteva ture prin sat în „noul" său Gaz 51.

— Ce să mai zic, eram tânăr şi prost! M-am dus glonţ în capitala districtului. Te întrebi când am învăţat să conduc? În 1976, când eram cărăuş la un cuptor de cărămizi, am legat prieteşug cu un şofer pe nume Xu. El m-a învăţat. În sat mă impresionaseră abilităţile de şofer ale lui Lu Tiangong. Dar ştii ceva, poţi să înveţi să conduci un camion cam în cât timp îţi ia ca să fumezi o ţigară. Oricum, am condus până la fabrica de cauciuc ca să stau de vorbă cu Wenli. Însă portarul mi-a spus că fusese transferată la oficiul poştal din oraş. „Cum să fii soţia unui fiu de secretar adjunct şi să lucrezi în fabrica de cauciuc, unde abia se poate respira?" a zis palavragiul acela bătrân. M-am dus deci la oficiul poştal, am parcat camionul şi mi-am luat o pereche de pantofi noi de piele de la un magazin din

apropiere. Erau aşa de ţepeni că abia puteam merge, şi aveam impresia că toţi de pe stradă se holbează la picioarele mele. Am ochit-o pe Wenli de cum am intrat – era la ghişeu, stătea de vorbă cu o femeie de vârstă mijlocie. Am înaintat spre ele şi am zis:

„Lu Wenli, sunt He Zhiwu, colegul tău din clasele primare. M-a trimis tatăl tău."

N-a ştiut, un moment, de unde să mă ia, apoi m-a întrebat, cu o voce ca de gheaţă:

„Şi ce pofteşti?"

Am arătat cu mâna spre camionul parcat afară.

„E al tatălui tău", i-am zis. „M-a trimis să te iau."

„Lucrez", a replicat ea.

„Nu-i nimic", i-am spus, „te aştept în camion până termini".

Am ieşit deci, m-am suit în cabină şi mi-am aprins o ţigară. Sediul administrativ al districtului era o clădire cu trei etaje, cea mai înaltă din localitate şi, stând aşa în camion şi privind ţintă steagul roşu de pe acoperiş şi pinii orientali din spatele clădirii, m-am simţit cuprins de o stare deosebit de sumbră. Nici nu terminasem ţigara când Wenli a ieşit, aşa că am deschis portiera pentru ea. Am pornit camionul şi am luat-o din loc fără să pun nicio întrebare.

„N-ai vrea, te rog, să-mi spui ce se petrece?" a întrebat ea.

Am ignorat-o şi am gonit mai departe pe drum, privind-o cu

coada ochiului. A început să fluiere, cu braţele încrucişate peste umeri. Era ceva nou la ea, îmi plăcea. Zicala că nu se ştie cum o să fie o fată când creşte se potrivea de minune. După ce am lăsat oraşul în urmă, am mers până pe un câmp gol, de pe lângă terenul de sport al Liceului Numărul 1, unde am oprit. De ce acolo? Fiindcă acolo câştigase turneul de ping-pong. M-am întors spre ea şi am privit-o. Era cu adevărat o frumuseţe, dar ştia că se petrece ceva – s-a pus îndată în gardă, ca să nu mai zic că era şi un pic iritată.

„Ce ai de gând, mai exact?“

Puteam să bat câmpii, dar n-am făcut-o.

„Wenli”, am spus, „te plac de când eram colegi de şcoală. Şi în ziua aceea când am ieşit din clasă rostogolindu-mă mi-am jurat că, dacă o să ajung cincva într-o bună zi, o să mă întorc şi-o să mă însor cu tine. Când ai luat locul întâi aici – am arătat cu degetul spre cancelaria liceului, ce fusese cândva biserică creştină şi loc de desfăşurare al turneului de ping-pong – m-am jurat să izbutesc în viaţă înainte să mă întorc şi să mă însor cu tine“.

Cu o strâmbătură uşoară din buze, a zis:

„Şi ai izbutit? S-a ales ceva de tine?”

„Ai putea spune asta”, am zis. „Cât câştigi pe lună?”

N-a vrut să-mi spună.

„E-n regulă, ştiu deja. Câştigi treizeci de yuani, trei sute

şaizeci pe an. În Mongolia Interioară am băgat în buzunar treizeci şi opt de mii de yuani, din vândut animale de fermă – cam cât ai câştiga tu într-o sută de ani.“

I-am dat tatălui tău opt mii pe camionul ăsta bătrân şi hodorogit, aşa că el şi mama ta or să aibă de toate la bătrâneţe şi n-o să le duci grija. Am mulţi prieteni acolo şi totul e pus la punct. Cu cei treizeci şi opt de mii de yuani capital, în câţiva ani cu o să... nu, noi o să ajungem în rândurile celor o sută de mii de bogaţi. La naiba, am putea fi milionari! Ai cuvântul meu că: unu, n-o să-ţi lipsească niciodată banii, şi doi: o să mă port mereu bine cu tine.

„Păcat, He Zhiwu”, a zis ca cu aceeaşi voce îngheţată, „că sunt logodită, urmează să mă mărit”.

„Asta nu-i totuna cu a fi deja măritată”, am zis. „Şi, chiar de-ai fi, ai putea să divorţezi.”

„Cum poţi vorbi aşa?” a replicat. „Ce te face să crezi că poţi veni aşa, să te vâri în viaţa mea? Fiindcă i-ai cumpărat lui tata camionul ăsta hârbuit? Fiindcă ai treizeci şi opt de mii de yuani?”

„Lu Wenli”, am zis, „n-o să te las să ajungi în iadul de pe pământ, fiindcă te iubesc. M-am interesat. Wang Jianjun ăla e un vânător de fuste bun de nimic...”

„He Zhiwu”, m-a oprit ea, „e tare urât să vorbeşti aşa”.

„Cum poate fi urât să încerc să te salvez?” am întrebat.

„Mersi frumos, a zis ea, dar tu şi cu mine trăim în lumi diferite, iar eu pot să am grijă de mine. N-ai niciun drept să te bagi."

„Nu vrei să te mai gândeşti?" am întrebat-o.

„Tu stai departe de mine, He Zhiwu, ai priceput? Dacă Wang Jianjun ar şti ce-i în capul tău, ar pune pe cineva să-ţi tragă o bătaie soră cu moartea."

Am zâmbit.

„Dar vreau să ştie. Spune-i."

A deschis portiera şi s-a dat jos din cabină.

„He Zhiwu, nu-ţi uita de lungul nasului chiar dacă acum ai ceva bani. Ascultă-mă bine: sunt lucruri care nu sunt de vânzare."

Mi-a întors spatele şi a pornit înapoi spre oraş pe jos. Privind-o cum se îndepărtează, mi-am dat seama că avea dreptate – banii nu erau totul. Dar fără ei nu poţi face nimic, asta-i sigur. „Ai grijă de tine, Lu Wenli", mi-am zis în sinea mea.

M-am dus acasă şi am dărâmat un zid, ca să aduc în curte camionul, apoi l-am acoperit cu o prelată şi am reparat zidul. I-am spus lui taică-meu să aibă grijă de el.

„Să am grijă?" a zis furios. „Ce-o să facă, o să-i crească aripi să zboare?"

I-am zis să se gândească mai bine: într-o bună zi, avea să-i fie

de folos. După ce m-am asigurat că părinţilor mei nu le lipsea nimic, m-am întors în Mongolia Interioară cu fraţii mei, am început să vând mărfuri precum buşteni, animale vii şi caşmir, iar banii s-au tot adunat. Tupeu am, creier am, şi-o să-ţi spun o poveste ca să-ţi demonstrez.

În zilele acelea comerţul privat de caşmir era ilegal, ceea ce însemna că o tonă, introdusă prin contrabandă în China, putea să-ţi aducă profituri uriaşe – zeci de mii de yuani. Ei bine, guvernul stabilise un punct de control la Marele Zid, aşa că am cumpărat două camioane identice, unul încărcat cu pânză de bumbac şi altul cu caşmir. După ce le-am pus prelate peste remorci, le-am dus până undeva aproape de punctul de control, unde am parcat camionul cu caşmir, iar pe celălalt l-am trecut prin inspecţie. Cât au verificat inspectorii încărcătura, i-am îmbiat cu ţigări şi cu câteva sticle de băuturi fine, promiţându-le că data viitoare când mai trec o să le aduc nişte lucruri pe care le voiau de prin sud. Am trecut fără probleme. Apoi am întors şi am trecut iarăşi, zicându-le inspectorilor că-mi pierdusem roata de rezervă şi trebuia să mă duc înapoi s-o caut. Am condus până în locul în care parcasem camionul cu caşmir, l-am luat pe acesta şi le-am zis că-mi găsisem roata. Şi ei m-au lăsat să trec şi mi-au făcut cu mâna. Mulţumită acestei mici înşelăciuni, în primăvara unui singur an, fraţii mei şi cu mine am vândut patruzeci de tone de

caşmir, pe care am obţinut patru sute de mii de yuani. Odată cu sumele câştigate, îmi creştea şi numărul de prieteni, aşa că am izbutit să fac rost de permise de rezidenţă pentru fraţii mei şi să le găsesc de lucru la o companie locală de transport. Pe atunci, permisele de rezidenţă şi slujbele permanente erau, pentru noi, nişte obiecte de cult.

În 1982 am mers iarăşi acasă, ca să le construiesc o locuinţă părinţilor. Dar de cea veche, unde era parcat şi acum camionul, nu m-am atins. Doar am înlocuit prelata, care putrezise. Tata nu mă mai toca la cap din pricina lui.

„Zhiwu e un fiu generos", i-a zis mamei, „aşa că n-avem de ce să punem la îndoială ce face".

Lu Wenli se măritase deja cu Wang Jianjun, dar nu-mi pierdusem speranţele. Apoi am auzit că-i mergea bine şi mi-am zis că e vremea să mă însor şi eu.

Şi nici n-a ieşit bine vorba prin târg că-mi caut mireasă, că la uşa noastră s-au şi înfiinţat vreo duzină de peţitoare. Fetele pe care voiau să mi le prezinte ar fi fost toate nişte partide bune, dar le-am refuzat pe rând. Apoi o fată a venit singură la noi. Cine era? Păi cine alta decât Iulia, care lucra la ferma zootehnică din zonă? Lumea îi zicea „moartea la pătrat". Din spate, era mortal de frumoasă, dar din faţă te speria de moarte cu faţa ei ciupită de vărsat.

„Frate mai mare He", a spus, „de ce vrei să te însori?"

Am stat să mă gândesc un minut la asta.

„Din două motive: vreau să am copii şi îmi trebuie cineva care să-mi gătească şi să-mi spele."

„Atunci eu sunt chiar ce-ţi trebuie", a replicat ea.

Am stat să mă gândesc şi la *asta* vreun minut, apoi mi-am dat cu palma peste şold şi am zis:

„Chiar eşti ce-mi trebuie! Hai să ne depunem actele chiar acum."

Căsnicia mea a fost subiect de bârfe prin întreaga zonă. Gândeşte-te numai – cel mai bogat om din regiune, He Zhiwu, îşi alesese de nevastă o femeie cu semne de vărsat pe faţă. Nu înţelegeau, evident, de unde să înţeleagă! Dar tu o să înţelegi de îndată ce-o să dai cu ochii de fete, frumoase de-ţi taie răsuflarea, şi de băiat, devenit fotbalist de renume. Singurele metehne de pe faţa soţiei mele sunt urmele de vărsat, şi astea nu se transmit de la o generaţie la alta. Genele ei de rusoaică aristocrată, şi silueta perfectă, pe de altă parte, se pot transmite, şi s-au şi transmis. Şi nu e doar asta – dacă mă însuram cu o chinezoaică get-beget, ni s-ar fi permis doar un singur copil. Dar cum m-am însurat cu o rusoaică albă legea mi-a permis doi, şi apoi numărul s-a mărit la trei, nu peste mult timp. Acum înţelegi de ce două frumuseţi cum sunt fetele astea pot să scufunde chiar şi un submarin atomic. Frumuseţile cu sânge amestecat sunt caimacul – nu se compară cu altceva.

M-am gândit la toate astea. Dacă un bărbat nu se poate însura cu femeia pe care o iubeşte, atunci ar trebui să se însoare cu cine-i aduce cele mai multe avantaje. Şi pentru mine a fost Iulia.

Prin anii 1990 mi-am dat seama cât de atrăgătoare era zona de coastă, dacă voiam cu adevărat să dau lovitura. Şi te-am căutat ca să mă ajuţi să mă transfer înapoi în districtul natal, şi de acolo la Qingdao. La început nevastă-mea a şovăit să-şi lase căminul din Mongolia Interioară, dar i-am zis că o să construiesc o casă cu mai multe etaje în Qingdao – şi a arătat spre o casă mare, de culoare crem – e aceea de acolo.

S-a apucat apoi să-mi istorisească măreţele sale realizări, pe care le-am uitat deîndată, fiindcă erau o succesiune de bani cheltuiţi, prietenii noi, mici hopuri şi câştiguri imense obţinute uşor.

— Mai ţii mine scheciul ăla pe care l-am făcut la începutul Revoluţiei Culturale? l-am întrebat. Cel în care m-am îmbrăcat cu jacheta aia zdrenţuită a profesorului Zhang şi mi-am îndesat o minge de baseball peste burtă ca să-l joc pe Hruşciovul ruşilor, iar tu ţi-ai pudrat părul cu alb ca s-o faci pe „Hruşciovul Chinei", Liu Shaoqi"[1]? Mai ţii minte versurile? „Nikita e bătrân, Shaoqi e tânăr, cântă împreună umăr la

[1] Preşedintele Republicii Populare Chineze între 1959 şi 1968, acuzat ulterior de revizionism. A murit în închisoare (1969).(*N.red.*)

umăr?" După aceea am cântat „Fierbe cartofii şi adaugă nişte carne de vită", iar tu ai cântat „Te loveşti de piedici mărunte şi te bucuri de câştiguri uriaşe". Păi ăsta-i secretul succesului tău – te loveşti de piedici mărunte şi te bucuri de câştiguri uriaşe.

S-a gândit un pic la asta, apoi a spus:

— În mare da, numai că nu complet. De multe ori mă lovesc de piedici uriaşe fără să mă bucur nici măcar de câştiguri mici.

— Te referi la cumpăratul camionului de la tatăl lui Lu Wenli?

— Nu mai fi aşa îngust la minte, s-a plâns el. Nu fac niciodată nimic fără o analiză a costurilor. Povestea asta cu Lu Wenli a fost singura excepţie.

— Ai fost să-o vezi după ce i-a murit soţul?

— A fost ucis într-un accident, în 1993. Eram în Qingdao pe atunci, implicat în afaceri cu oţel, în parteneriat cu amanta unui anume şef mare. Mulţumită influenţei barosanului, aveam propriu-zis monopol în furnizarea de oţel pentru toate proiectele imobiliare din Qingdao. Vestea că Wenli rămăsese văduvă mi-a dat speranţe, şi i-am povestit cumnatei tale ce se petrecuse între noi. Cu o generozitate remarcabilă, ea mi-a spus să mă duc şi s-o aduc acasă, ori ca nevastă cu acte în regulă, ori ca amantă. Dar până să apuc să ajung la ea, a venit ea însăşi la mine. Purta fustă neagră şi mănuşi albe, era machiată din belşug şi frumoasă încă, deşi nu mai era tânără.

„He Zhiwu”, a zis fără prea mult politeţuri, „am izbutit s-o scot la capăt în vremuri grele”.

Era momentul să fiu direct.

„Ce anume vrei”, i-am zis, „să-mi fii soţie ori amantă?”

„Soţie, evident.”

„N-o să fie uşor”, am spus. „Cel mai bine ar fi să-mi fii amantă. O să-ţi fac o casă pe plajă şi o să am grijă de toate cheltuielile.”

Cu un zâmbet îndurerat, a răspuns:

„Atunci nu te mai deranjez.”

Ei, şi n-a durat mult până să aflu că Liu Gură Mare o luase de nevastă. Şi atunci am apucat două sticle de băutură şi două pachete de ţigări, am mers cu maşina până la terenul viran din faţa Fermei de Stat „Râul Jiao”, unde mi-am exprimat admiraţia pentru Wenli în faţa tatălui ei. Am stat acolo bând, fumând şi gândindu-mă. Mă mândrisem mereu cu abilitatea asta de a „citi” oamenii, când de fapt îi judecam pe cei virtuoşi din perspectiva intereselor mele meschine. Motivul pentru care ştiusem atât de bine să văd ce-i în sufletul oamenilor era că majoritatea celor pe care-i ştiam erau la fel de meschini ca mine, în vreme ce Lu Wenli se număra printre cei virtuoşi.

În noaptea de dinainte de a pleca din Qingdao, am luat cina cu He Zhiwu, acasă la el. Soţia lui a făcut găluşte cu fructe de mare şi, în adevărata tradiţie din Gaomi, a pregătit şi un bol cu

mujdei. O femeie corpolentă, bună la inimă; nu mi-a trebuit decât o privire ca să-mi dau seama că era o nevastă bună şi o mamă iubitoare. Eram băuţi bine când He Zhiwu a stins lumina şi mi-a zis să mă uit la geamul din bucătărie. Pe geam se vedeau reflectate o serie de modele circulare ca nişte monede de bronz, rotunde, cu spaţii pătrate în mijloc, licărind ca şi cum ar fi fost de aur. Am întrebat de unde venea reflexia, dar nu ştia.

— Mi-ar plăcea mult să ştiu, a zis, dar încercările mele de a localiza sursa au eşuat. Niciuna dintre vilele de pe plajă nu bate cu lumina ei până la mine. De aia îmi place să stau aici.

Am fost cât pe ce să-i zic că e un ahtiat după bani, dar m-am abţinut. Cu cât au mai mulţi bani, oamenii ca el devin din ce în ce mai superstiţioşi. Nu vor să audă decât vorbe bune şi evită cu grijă vorbele care aduc ghinion. Aşa că, în loc de „ahtiat" am zis „un răsfăţat al zeului bogăţiei". I-a plăcut cum sună.

— Doar un scriitor ar fi putut să vină cu metafora perfectă, a spus.

He Zhiwu m-a sunat după ce m-am întors la Beijing, ca să-mi spună că găsise un petec de pământ la Longkou, pe ţărmul oceanului, unde voia să se implice în afaceri imobiliare.

— Ai timp să vii până la mine? m-a întrebat. Flăcăul care conduce aici oficiul de gestionare a terenurilor e Zuo Lian, fiul lui Zuo, şeful biroului de muncă din districtul Huang, pentru care ai lucrat şi tu după ce te-i înrolat. Lui Zuo Lian i s-a

luminat faţa când am adus vorba despre tine. A zis că a crescut sub privirile tale.

M-am gândit un pic la oferta lui, dar în cele din urmă am găsit un pretext ca să nu mă duc.

8

În mai, anul acesta, departamentele de cultură, radio şi TV din Gaomi au inaugurat primul lor concurs de interpretare de opere în stilul *Maoqiang*. Şeful Lu, de la departamentul de cultură, a venit personal în Beijing ca să mă roage să fiu în juriu. Ar fi fost lipsit de tact să refuz, aşa că am zis că mă bucur s-o fac. Cu trei ani înainte, operele în stilul *Maoqiang* din Gaomi fuseseră desemnate obiect de patrimoniu cultural naţional. Pentru ca acest gen dramatic să fie transmis generaţiilor viitoare, guvernul şi conducerea centrală a partidului deciseseră să înfiinţeze o mica Companie de Tineret de *Maoqiang*, pentru care aveau să fie trimişi la pregătire, la Academia de Arte din Weifang, patruzeci de copii din ciclul primar; după absolvire urmau să primească posturi. Pe toate acestea se bătuse multă monedă, mulţumită în parte concursului televizat, şi existau mai bine de cinci sute de candidaţi. Zi după zi, cunoştinţe, prieteni şi rude veneau la casa de oaspeţi şi-mi cereau ajutorul pentru admiterea în trupă a copilului lor; lucrul ăsta a început să mă agaseze foarte curând.

Nu mă puteam întoarce la Beijing, de vreme ce se aştepta de la mine să lucrez cu oficialii din domeniul literaturii pentru a încuraja crearea de piese pentru trupa de *Maoqiang*, aşa că şeful Lu mi-a găsit o cameră în alt hotel, ca să mă ferească de hăituială. Dar, crezi sau nu, chiar în următoarea zi de după ce m-am mutat, am primit un mesaj-text pe mobil: „Dragă fost coleg de clasă, probabil că nu mă mai ţii minte. Sunt Lu Wenli. Sunt jos la recepţie. Te-ar deranja să cobori ca să ne vedem? Nu durează decât cinci minute".

Ne-am aşezat la o masă în barul hotelului. Când a venit chelnerul, am întrebat ce ar vrea să bea.

— Alcool serviţi?

Nu mă aşteptasem la asta.

— Sigur că da, a răspuns chelnerul cu un zâmbet superior. Ce-aţi dori?

— Nu-mi pasă, atâta vreme cât are alcool.

Chelnerul, încă zâmbitor, s-a uitat către mine.

— Două pahare de vin roşu, am zis.

A început să ne înşire vinurile de pe listă.

— Aduceţi ce aveţi mai bun.

— Băuturile le plătesc eu, a spus Lu Wenli, insist.

— Nu-i nevoie, o să le pun în contul meu.

N-a reacţionat îndată, dar apoi a zis cu voce slabă:

— A, uitasem, eşti o vedetă acum, şi nu te mai văd decât la

TV.

— Exagerezi şi tu, am zis. Un escroc nu se teme de nimeni mai mult decât de un consătean, poate cu excepţia unui coleg de clasă. Dar noi am fost mai mult decât colegi de clasă – am stat în aceeaşi bancă.

— Nu credeam c-o să-ţi aminteşti.

— Glumeşti! După ce treci de cincizeci de ani nu mai ţii minte ce-ai făcut ieri, dar trecutul îndepărtat se face tot mai clar de la un an la altul.

— Ştiu ce zici, a spus ea. Zilele acelea încep să-mi intre în vise.

— Asta nu demonstrează decât că îmbătrânim.

— Un bărbat la cincizeci de ani e în floarea vârstei, a spus ea, dar o femeie de vârsta asta e o cotoroanţă bătrână.

Purta o fustă largă, neagră, dar nu destul de largă ca să-i ascundă talia îngroşată. Faţa alungită, delicată pe care o ţineam minte avea acum formă de lună plină, iar pleoapele îi căzeau peste ochii eu cearcăne întunecate. Când ne-au sosit băuturile, am ciocnit şi ea a luat o înghiţitură bună.

— Ce mai face profesorul Liu? am întrebat.

— S-a dus, a zis Wenli cu un oftat.

— Dar cum?..., am făcut, stupefiat. Abia trecuse de şaizeci de ani...

— Mă tem că-s un soi de văduvă neagră...

— Nu vorbi aşa, te rog.

A mai luat o gură de vin şi în ochi au început să-i licărească lacrimi.

— Am avut o viaţă grea, a zis privindu-mă drept în ochi.

Aş fi vrut s-o fac să se simtă mai bine, dar nu ştiam cum. Aşa că am ridicat paharul şi l-am ciocnit iarăşi de al ei. De data asta a dat capul pe spate şi l-a golit.

— Dar să nu vorbim despre asta. Vreau să-ţi cer o favoare.

A scos o fotografie şi mi-a întins-o.

— E fata mea, Liu Huanhuan. Am înscris-o la examenul pentru trupa de tineri interpreţi în stilul *Maoqiang*. A trecut de primele două probe şi acum e pe o listă scurtă de şaizeci de candidaţi. Familiile celelalte se străduiesc din răsputeri să obţină selectarea copiilor lor, aşa am auzit, aşa că mi-am călcat pe mândrie şi-am venit aici.

Am cercetat fotografia. Liu Huanhuan, cu gură şi ochi mari, mulţumită profesorului Liu, dar în rest bucăţică ruptă maică-sa. Mi-am amintit vag că membrii juriului menţionaseră numele lui Liu Huanhuan, aşa că i-am trimis şefului Lu un mesaj-text şi am căpătat îndată răspuns: „Extrem de calificată, dacă s-ar selecta doar doi copii, ea ar fi unul dintre ei“. I-am arătat mesajul lui Lu Wenli; nu şi-a mai putut opri lacrimile.

— Mulţumesc, a zis printre hohote de plâns, tare mult îţi mulţumesc.

— Nu mie, am zis. Fiica ta a făcut totul – talent, potenţial, examen, toate au ieşit excelent.

— Ştiu eu ce s-a întâmplat astăzi aici, a spus ea. Mulţumesc, vechi coleg de clasă.

A băgat mâna în poşetă şi a scos un plic.

— Sunt zece mii aici. Sper că e suficient ca să-i tratezi pe şeful Lu şi pe ceilalţi cu o sticlă de ceva bun...

Am stat pe gânduri o clipă.

— Bine, colegă dragă, am zis. Îi iau.

(*Traducere: Bogdan Perdivară*)